

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู
จังหวัดสระแก้ว

นางสาวบุหงา จินดาวานิชสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

**Extension Guidelines of Large Agricultural Land Plot for Off-season
Longan Production in Sa Kaeo Province**

Miss Buh-nga Chindawanichsakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agricultural and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู
จังหวัดสระแก้ว
ชื่อและนามสกุล นางสาวบุหงา จินดาวานิชสกุล
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. อาจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วิชย์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ผู้วิจัย นางสาวบุหงา จินควานิษสกุล รหัสนักศึกษา 2599000243

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) อาจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรมย์ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) การปฏิบัติตาม การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 3) ความต้องการการดำเนินงานตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 4) ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 5) แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปี 2560 จำนวน 95 คน เก็บข้อมูลทั้งหมด ไม่มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย 2) เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 7 คน ประธานกลุ่ม และคณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ จำนวน 6 คน คณะกรรมการ สมาชิกชาวสวนลำไย 10 คน คัดเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จัดเก็บข้อมูล โดย การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.60 ปี จบประถมศึกษา เป็น สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 7.97 ปี ทุกคนเคยได้รับการฝึกอบรม สมาชิกใน ครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.25 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 1.27 คน พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.36 ไร่ เอกสารสิทธิ์ที่เข้าร่วมเป็นส.ป.ก.4-01 และเป็นของตนเอง ต้นทุนการผลิต 7,373.68 บาท ร้อยละ 42.1 รับ เงินทุนจากทั้งพ่อค้า(ส่ง)และช.ก.ส. ผลผลิตเฉลี่ย 1.17 ตันต่อไร่ ราคาขายเฉลี่ย 25.48 บาท และรายได้ทั้งหมด เฉลี่ย 257,052.63 บาท (2) เกษตรกรได้รับรู้ข่าวสารจากเกษตรกรตำบลระดับมาก และความเข้าใจในน้อยที่สุด คือ การ นำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้าร่วมในการผลิต (3) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในระดับ มาก โดยมีความต้องการระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการการผลิตลำไยคุณภาพมาตรฐาน GAP ความต้องการการฝึกอบรม และความต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (4) เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ และความรู้และประสบการณ์การผลิตลำไยนอกฤดู (5) แนว ทางการส่งเสริม ได้แก่ การส่งเสริมเกษตรกรในรูปแบบฝึกอบรมการผลิตลำไยคุณภาพมาตรฐาน GAP ร่วมกับการ เชื่อมเขียนในพื้นที่ ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิต การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ยกกระดับคุณภาพผลผลิตสู่ มาตรฐานสอดคล้องความต้องการตลาด

คำสำคัญ แนวทางส่งเสริมการเกษตร แปลงใหญ่ ลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว

Thesis title: Extension Guidelines of Large Agricultural Land Plot for Off-season Longan Production in Sa Kaeo Province

Researcher: Miss Buh-nga Chindawanichsakul; **ID:** 2599000243

Degree: Master of Agriculture (Agriculture Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Ponsaran Saranrom, (2) Dr. Chalerm Sak Toomhirun, Assistan Professor; **Academic year:** 2018

Abstract

The objectives of this study were to study 1) the basic social and economic conditions 2) the practice according to extension large agricultural land plot 3) the needs for execution according to extension large agricultural land plot 4) problems and recommendations in extension large agricultural land plot 5) guideline in the operation of agricultural extension of large agricultural land plot.

Population and sample group of this study consisted of 2 groups: 1) 95 farmers who participated in the agricultural extension of off-season longan production in large agricultural land plot, Sa kaeo province in 2017. All the data was collected by interview and without determining the sample group. 2) 7 agricultural extension officers, 6 group president and committees of large agricultural land plot group, and 10 committee members of longan production farmers. This sample group was selected by specific population method form conducting group discussion panel. The data was analyzed by using descriptive statistic and qualitative analyzed by content analysis.

The results of the research showed that (1) Most of the farmers were male with the average age of 55.60 years old and completed primary school education. They were members of community enterprise group with the average experience in longan production of 7.97 years. Everyone had received the training. The average household members were 4.20 people with the average household labor of 2.25 people and the average hired labor of 1.27 people. The average area for longan production was 9.36 Rai. Title deeds used for participation were sor por kor. 4-01 deeds and private land ownership. The cost of production was 7,373.68 Baht. 42.1% received the funding from the merchants (Lhong) and BAAC. The average products was 1.17 Ton per Rai with the average selling price of 25.48 Baht and average total income of 257,052.63 Baht (2) Farmers received the news from Agricultural Extension Officer at a high level and the lowest in the ranking was the adoption of technology or innovation into the production (3) Farmers needs the extension to be in overall high level, needs the extension in highest level within 3 issues, they needs to producing quality longan according to GAP standard, needs the extension to training method and needs the extension to support to production factor. (4) Farmers had problems in medium level 2 issues, the strength of large field group and knowledge and experience of Off-season Longan production. And (5) Guidelines for extension to farmers should be in the form training to produce GAP quality longan with local visiting method. There should be the extension of creating learning crops, support to production factor, promote the group formation the exchange of knowledge, integrated management which would lead to cost reduction, increase productivity, upgrading the quality of productivity to standards of market needs.

Keywords: Extension guidelines of agricultural, Large agricultural land plot, Off-season Longan, Sa Kaeo Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากท่าน อาจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้คำปรึกษาที่มีคุณค่า และผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมจากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และ แนวความคิดทางด้านวิชาการที่มีประโยชน์เช่นกัน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอ กราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบ ผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณ เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ที่ทุกท่าน สละเวลาในการให้ข้อมูล ท่านเกษตรอำเภอวังน้ำเย็น และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอวังน้ำเย็น ทุกท่านที่ให้การอำนวยความสะดวกในการทำการวิจัยและรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ที่ สำคัญขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และทุกคนในครอบครัวที่คอยห่วงใย ช่วยเหลือ และเป็น กำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ในส่วนที่เป็นคุณค่า ความสำเร็จ และประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ทุกคนในครอบครัว ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

บุหงา จินดาวานิชสกุล

ตุลาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
บริบทจังหวัดสระแก้ว	9
สถานการณ์การผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว	17
แนวคิดการส่งเสริมการเกษตร	27
การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่	38
แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	57
ตอนที่ 2 การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามเกษตรแปลงใหญ่	65
ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร	70
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่	77
ตอนที่ 5 แนวทางการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่	85
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปการวิจัย	86
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	102
ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย	103
ข แบบสนทนากลุ่ม	115
ประวัติผู้วิจัย	118

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระแก้ว 12
ตารางที่ 2.2	เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต รายภาค ปี 2553-2560 19
ตารางที่ 2.3	เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ รายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว ปี 2560-2561 20
ตารางที่ 2.4	เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี ปี 2553-2560 21
ตารางที่ 2.5	การส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2556-2560 25
ตารางที่ 2.6	ราคาลำไยสดทั้งข้อและลำไยอบแห้งที่เกษตรกรขายได้ ปี 2556-2560 27
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานทางสังคม 58
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 61
ตารางที่ 4.3	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 66
ตารางที่ 4.4	ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 69
ตารางที่ 4.5	ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านวิธีการส่งเสริม 71
ตารางที่ 4.6	ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ด้านเนื้อหาในการส่งเสริม 73
ตารางที่ 4.7	ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ด้านผู้ส่งเสริม 75
ตารางที่ 4.8	ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ การสนับสนุนจากการเข้ารับการส่งเสริม 76
ตารางที่ 4.9	สรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่แต่ละด้าน 78
ตารางที่ 4.10	ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 79
ตารางที่ 4.11	สรุปภาพรวมปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่แต่ละด้าน 82
ตารางที่ 4.12	สรุปแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว 84

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดสระแก้ว	8
ภาพที่ 2.2 การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ส่งกับผู้รับสาร	34
ภาพที่ 2.3 แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของเดวิด เค เบอร์โล	37
ภาพที่ 2.4 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์	43

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไย (Longan, *Dimocarpus longan* Lour.) มีถิ่นกำเนิดที่ประเทศจีนตอนใต้ ปลูกกันอย่างแพร่หลายในมณฑลกว๋างตุ้ง ฟูเจี้ยน กวางสี และแพร่กระจายเข้าไปสู่อินเดีย ศรีลังกา พม่า ฟิลิปปินส์ ยุโรป สหรัฐอเมริกา (มลรัฐฮาวายและฟลอริดา) คิวบา หมู่เกาะอินดิสตะวันตก เกาะมาดากัสการ์ และไทย ลำไยจัดเป็นพืชไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งเป็นที่นิยมรับประทานทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีคุณสมบัติในทางแก้ความเหนียว อ่อนเพลีย ช่วยให้หลับสบายและเป็นยาเจริญอาหาร ชาวจีนเชื่อว่าเป็นผลไม้แห่งโชคลาภและไม้มงคล ลำไยมีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า “ลองแกน” (Longan) ซึ่งคงมาจากการเรียกลำไยในภาษาจีนกลาง เรียกว่า “หลงเยียน” ในความหมายของคำนี้ หมายถึง ดวงตาของมังกร ซึ่งเป็นสัตว์ที่ชาวจีนนับถือว่าเป็นสัตว์ที่มีสิริมงคล เพราะเชื่อว่ามังกรเป็นสัตว์เทพเจ้ามาจากสวรรค์ ดังนั้นจึงเชื่อว่าถ้าได้รับประทานลำไยจะทำให้เป็นมงคลแก่ชีวิต นอกจากนี้ชาวจีนยังเชื่อว่า ลำไยเป็นยาที่สำคัญที่มีสรรพคุณบำรุงเลือด หัวใจและม้าม ช่วยบำรุงกำลัง ชะลอความแก่และต่อต้านมะเร็ง การรับประทานลำไยสด จะทำให้ร่างกายมีร่างกายที่เย็น เมื่อรับประทานลำไยอบแห้งจะทำให้ร่างกายอบอุ่น ดังนั้นในฤดูหนาวชาวจีนจึงนิยมรับประทานลำไยอบแห้ง โดยต้มและดื่มเหมือนกับน้ำชา

ลำไยในประเทศไทย สันนิษฐานว่ามาจากประเทศจีนตอนใต้ ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีชาวจีนนำพันธุ์ลำไยเข้ามาถวายพระราชชายาเจ้าดารารัศมี จำนวน 5 ต้น เป็นพันธุ์เบี้ยวเขียว ทรงให้ปลูกที่ปลูกที่ตรอกจันท์ กรุงเทพมหานคร 2 ต้น และอีก 3 ต้น ได้มอบให้เจ้าน้อยต้น ณ เชียงใหม่ผู้เป็นน้องชายนำไปปลูกที่เชียงใหม่ ณ บ้านท่าจี้เหล็ก ตำบลสบแม่จ่า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และมีการขยายพันธุ์ไปปลูกทั้งจังหวัดรวมไปถึงจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะจังหวัดลำพูน หลังจากนั้นจึงทำให้พันธุ์ลำไยเกิดขึ้นมากมายในประเทศไทย พื้นที่ปลูกลำไยส่วนใหญ่อยู่ภาคเหนือ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสำหรับการปลูกลำไยเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน มีสภาพภูมิประเทศที่ดีในลุ่มแม่น้ำใหญ่หลายสาย ปัจจุบันมีลำไยมากมายหลากหลายพันธุ์ สามารถสร้างรายได้แก่เกษตรกรได้อย่างดีเยี่ยม และมีการศึกษาด้านเทคโนโลยีการปลูก การผลิต เข้าเสริมและพัฒนาไปสู่การผลิตอย่างจริงจัง จึงได้มีการ

ขยายผลการส่งเสริมการปลูกและผลิตไปสู่อื่นๆ ในจังหวัดอื่นๆ ด้วย รวม 36 จังหวัดของประเทศ ไทย และมีแนวโน้มเพิ่มพื้นที่มากยิ่งขึ้น ปัจจุบัน จังหวัดทางภาคตะวันออกของไทย ภูมิประเทศ ของภาคตะวันออกทางตอนเหนือ ประกอบด้วย เทือกเขาและที่ราบเชิงเขา ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี และ สระแก้ว ในปี 2541 มีการค้นพบสาร โฟแทสเซียมคลอเรท ที่สามารถทำให้ลำไยที่อำเภอโป่ง น้ำร้อนและอำเภอสอยดาวออกดอกนอกฤดูได้ โดยช่วงทำดอกไม้ไฟ ไม่ต้องอาศัยอากาศหนาวเย็น ก็สามารถทำให้ลำไยออกดอกนอกฤดูได้แล้ว สามารถทำรายได้ให้กับเกษตรกรทั้งในจังหวัด จันทบุรีและจังหวัดสระแก้ว (สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร : 2557) ในปี 2544 รัฐบาลไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดให้ลำไยเป็น พืชโปรดักส์แชมเปียน (Product Champion) เพื่อที่จะพัฒนาและส่งเสริมการปลูกลำไยให้เป็นพืชที่มีมูลค่าการส่งออกให้เพิ่มมากขึ้น และเป็นผู้นำในด้านการผลิตและการตลาดลำไยของโลก พันธุ์ ลำไยที่ปลูกในประเทศไทยมีหลายพันธุ์ เช่น คอ เบี้ยวเขียว เห่า สีชมพู เขียวพระอินทร์ เพชรสาคร และพวงทอง แต่พันธุ์ที่นิยมปลูกเป็นหลัก คือ พันธุ์คอ หรือเรียกลำไยพันธุ์ “อีคอ” เป็นสายพันธุ์ หลักที่ปลูกมากที่สุด ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ ชาวสวนนิยมปลูกมากที่สุด ราคาดี เป็นพันธุ์ที่ เจริญเติบโตดี ออกดอกและติดผลง่ายกว่าพันธุ์อื่น ให้ผลค่อนข้างสม่ำเสมอ เริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปี (ทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ : 2560) ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูก เนื้อที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 1,038,108 ไร่ ในปี 2556 เป็น 1,093,768 ไร่ ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.07 ต่อปี และผลผลิต เพิ่มขึ้นจาก 854,616 ตัน ในปี 2556 เป็น 1,019,732 ตัน ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.81 ต่อปี ในปี 2560 ไทยมีสถิติการส่งออกลำไยสด ปริมาณ 726,414 ตัน มูลค่า 20,971 ล้านบาท ไปยังประเทศ เวียดนาม จีน และอินโดนีเซีย ตามลำดับ และ ส่งออกลำไยอบแห้ง ปริมาณ 213,981 ตัน มูลค่า 11,110 ล้านบาท ไปยังประเทศเวียดนาม จีน เมียนมา ตามลำดับ (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร : 2560)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดแนวทางพัฒนากระทรวง โดยมีโครงการที่สำคัญคือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ประกอบกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ได้มอบนโยบาย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2558 เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิตเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานตรง ตามความต้องการของตลาด การรวมกลุ่มการผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกัน และสร้างเครือข่ายที่มี การเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน ภายใต้การสนับสนุนของทุกหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยจัดทำส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มี เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มและมีการบริหารจัดการ ร่วมกันเพื่อลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนด้านการตลาด ตาม

ยุทธศาสตร์ 20 ปี ของรัฐบาล ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 14,500 แปลง และจำนวนพื้นที่ 90 ล้านไร่ ในปี พ.ศ.2579 ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร จึงได้จัดทำโครงการระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก อาทิ พันธุ์ ปุ๋ย และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม

จังหวัดสระแก้วมีการเพิ่มจำนวนพื้นที่ปลูกลำไยมากขึ้นทุกปี จากข้อมูลสถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2559 มีเนื้อที่ยืนต้นจาก 51,552 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 55,559 ไร่ ในปี 2560 (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร : 2560) ซึ่งเห็นได้ว่าเกษตรกรในจังหวัดมีการปรับเปลี่ยนการทำ การเกษตรจากพืชไร่ และไม้ผลชนิดอื่นมาทำการผลิตลำไยนอกฤดูเพื่อการส่งออก เนื่องจากเห็นว่าราคาของผลผลิตลำไยได้ราคาสูง และมีตลาดส่งออกที่แน่นอน แต่ด้วยที่เกษตรกรบางรายขาดองค์ความรู้ในการผลิตลำไยนอกฤดู ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสูง ผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด แรงงานในการผลิตไม่เพียงพอ ขาดแหล่งเงินทุนในการผลิต รวมถึงขาดช่องทางการตลาดในการขายผลผลิตลำไยนอกฤดู

จากปัญหาต่างๆ ดังกล่าวจึงได้ประชาสัมพันธุ์ให้เกษตรกร เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยในปี 2560 อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ได้มีกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น และกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ รวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อช่วยกันร่วมแก้ปัญหาตลอดห่วงโซ่ของการผลิต ทั้งด้านปัจจัยการผลิต ต้นทุนการผลิต แรงงานคุณภาพผลผลิต รวมถึงการบริหารจัดการด้านการตลาด เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจัดการผลผลิต

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องวิจัยในการหาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงและแก้ปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องตรงตามความต้องการของเกษตรกร ก่อให้เกิดประโยชน์และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยมีการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา ดังนี้

- 2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
- 2.2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
- 2.3 ความต้องการการดำเนินงานตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
- 2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
- 2.5 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ความต้องการการส่งเสริม ปัญหาข้อเสนอแนะในการส่งเสริม และแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว แสดงดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวทีสนทนากลุ่ม

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2560 ถึงเดือนสิงหาคม 2561

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความสำหรับอธิบายคำในการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

5.1 การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หมายถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่มีการผลิตสินค้าเดียวกัน พื้นที่ใกล้เคียงกัน ในจังหวัดสระแก้ว รวมกันผลิตเป็นแปลงใหญ่

5.2 การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอด ความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมการผลิตลำไยแปลงใหญ่

5.3 เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูของจังหวัดสระแก้ว อำเภอเขาฉกรรจ์ และ อำเภอวังน้ำเย็น

5.4 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและทางสังคม หมายถึง ลักษณะทางสังคมของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู ลักษณะการถือครองที่ดิน การรวมกลุ่มสมาชิก

5.5 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ หมายถึง ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย พื้นที่ปลูกลำไยนอกฤดู ต้นทุนการผลิตต่อไร่ จำนวนผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต และ แหล่งเงินทุนการผลิต

5.6 การปฏิบัติ หมายถึง การได้รับและความเข้าใจตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

5.7 การรับรู้การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแหล่งข้อมูลข่าวสารที่รับรู้การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

5.8 ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หมายถึง ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ หลักการ เงื่อนไขการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

5.9 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หมายถึง ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาในการส่งเสริม ด้านการสนับสนุนจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยที่ได้ศึกษา สามารถเป็นประโยชน์ ดังนี้

6.1 เพื่อได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงาน การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพ ตรงตามความต้องการของเกษตรกร และเพื่อให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสนับสนุนงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกร

6.2 เพื่อนำแนวทางไปใช้ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงและแก้ปัญหาการจัดการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ให้เกษตรกรมีการผลิตลำไยนอกฤดู และสามารถจัดการพื้นที่การผลิต ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี เอกสารวิชาการ และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. บริบทจังหวัดสระแก้ว
2. สภาพการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
3. แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร
4. การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู
5. แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว มีเนื้อที่ประมาณ 7,195.138 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,497 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 28 ของประเทศไทย ตั้งอยู่ริมชายแดนด้านตะวันออกของ ประเทศ เป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมายาวนานนับ 4,000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่ โดยมีการค้นพบ วัตถุโบราณที่อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภออรัญประเทศ และอำเภอตาพระยา เป็นหลักฐานว่าบริเวณนี้ เคยเป็นชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองในยุคเจนละและทวารวดี มีอารยธรรมและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีพรมแดนติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาทางทิศตะวันออก เป็นเมืองชายแดนที่มีความอุดม สมบูรณ์ มีความหลากหลายของวัฒนธรรม รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ระยะทางอยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานครประมาณ 210 กิโลเมตร

1.1 ประวัติความเป็นมา

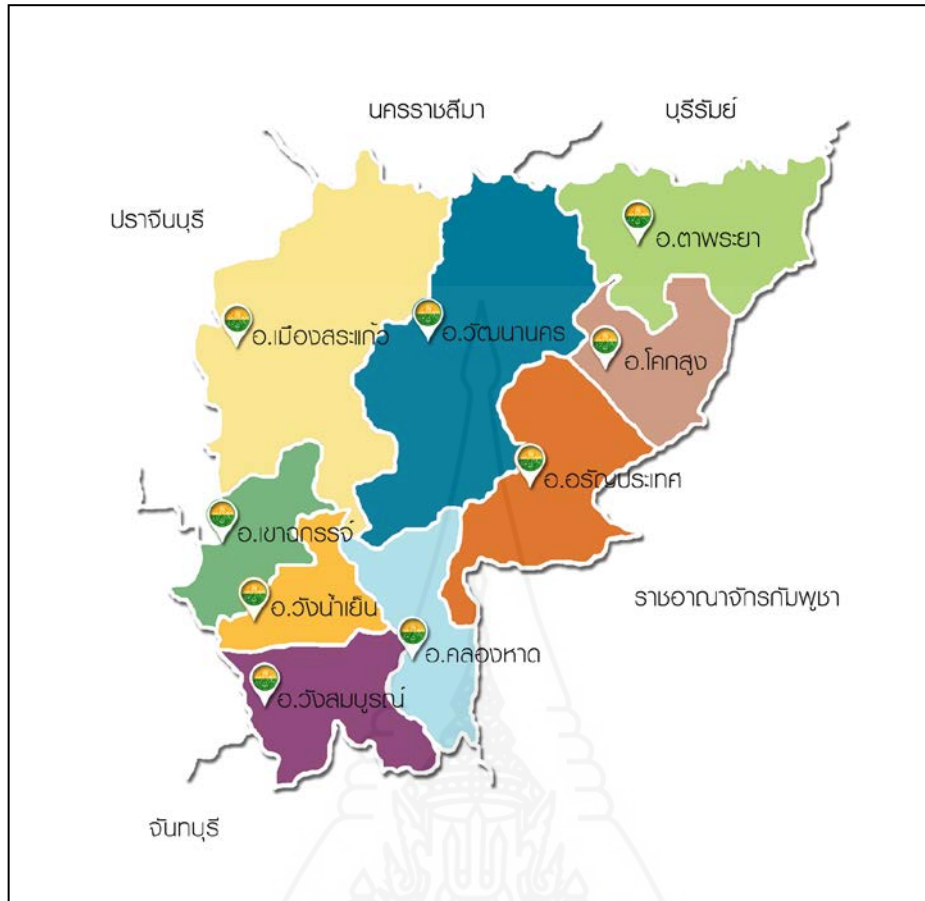
ชื่อ “จังหวัดสระแก้ว” มีที่มาจากชื่อสระน้ำโบราณในพื้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว ซึ่ง มีอยู่ 2 สระ ในสมัยกรุงธนบุรี ประมาณปี พ.ศ.2523 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มหาราช เมื่อครั้งทรงเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพยกไปตีประเทศเขมร (ราชอาณาจักรกัมพูชา) ได้แะพักกองทัพที่บริเวณสระน้ำทั้งสองแห่งนี้ กองทัพได้อาศัยน้ำจาก สระใช้สอยได้ช้านานนามสระทั้งสองว่า “สระแก้ว สระขวัญ” และได้้นำน้ำจากสระทั้งสองแห่ง

นี้ใช้ในการประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา โดยถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ สระแก้ว เดิมมีฐานะเป็นตำบล ซึ่งสมัยก่อนได้ตั้งเป็นด่านสำหรับตรวจคนและสินค้าเข้าออก มีข้าราชการตำแหน่งนายกอง ทำหน้าที่เป็นนายด่าน จนถึงปีพ.ศ. 2542 ทางราชการจึงได้ยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ ชื่อว่า “กิ่งอำเภอสระแก้ว” ขึ้นอยู่ในการปกครองของจังหวัดปราจีนบุรี และต่อมาเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้วขึ้น ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 11 ตอนที่ 125 ลงวันที่ 2 กันยายน 2536 เป็นผลให้จังหวัดสระแก้วได้เปิดทำการในวันที่ 1 ธันวาคม 2536 โดยเป็นจังหวัดที่ 74 ของประเทศไทย

1.2 ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย ระหว่างละติจูดที่ 13 องศา 14 ลิปดา ถึง 14 องศา 11 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 101 องศา 51 ลิปดา 56 ลิปดาตะวันออก มีพรมแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชาทางทิศตะวันออกยาวประมาณ 165 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ 236 กิโลเมตร พื้นที่ประมาณ 7,195.138 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดกับ จังหวัดบุรีรัมย์และนครราชสีมา
 ทิศใต้ ติดกับ จังหวัดฉะเชิงเทราและจันทบุรี
 ทิศตะวันออก ติดกับ ประเทศกัมพูชา
 ทิศตะวันตก ติดกับ จังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดสระแก้ว

ที่มา : เว็บไซต์จังหวัดสระแก้ว (<http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/location.php>)

1.3 สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ

1.3.1 สภาพภูมิประเทศ

สภาพทั่วไป พื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยส่วนรวม เป็นพื้นที่ราบถึงราบสูง และมีภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีระดับความสูงจากน้ำทะเล 74 เมตร กล่าวคือ

ด้านเหนือ มีเทือกเขาบรรทัด ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำบางปะกง มีลักษณะเป็นป่าเขาทึบ ได้แก่ บริเวณอุทยานแห่งชาติปางสีดา เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

ด้านใต้ มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา มีสภาพเป็นป่าโปร่ง ส่วนใหญ่ถูกบุกรุก แฉ้วถางป่าเพื่อทำการเกษตร ทำให้เกิดสภาพป่าเสื่อมโทรม ตอนกลางมีลักษณะเป็นที่ราบ ได้แก่ อำเภอมัญจาคีรี ถึงอำเภอมัญจาคีรี เป็นเขตติดต่อจังหวัดจันทบุรี

ด้านตะวันออก ลักษณะเป็นที่ราบถึงราบสูง และมีสภาพเป็นป่าโปร่ง ทำไร่นา

ด้านตะวันตก นับตั้งอำเภอวัฒนานคร มีลักษณะเป็นสันปันน้ำ และพื้นที่ลาดไปทางอำเภอเมืองสระแก้ว และอำเภออรัญประเทศ เข้าเขตประเทศกัมพูชา

1.3.2 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศ จะมีอากาศร้อนจัดในฤดูร้อน และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว โดยปกติฤดูฝนยาวนานถึง 6 เดือน แบ่งออกเป็น 3 ฤดูกาล

- ฤดูร้อน เริ่มต้นตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน
- ฤดูฝน เริ่มต้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม
- ฤดูหนาว เริ่มต้นตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม

1.4 ข้อมูลการปกครองและประชากร

จังหวัดสระแก้ว แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 58 ตำบล 731 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 3 เทศบาลเมือง 13 เทศบาลตำบล 49 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

อำเภอเมืองสระแก้ว	ประกอบด้วย	8 ตำบล	122 หมู่บ้าน
อำเภอคลองหาด	ประกอบด้วย	7 ตำบล	69 หมู่บ้าน
อำเภอตาพระยา	ประกอบด้วย	5 ตำบล	61 หมู่บ้าน
อำเภอวังน้ำเย็น	ประกอบด้วย	4 ตำบล	84 หมู่บ้าน
อำเภอวัฒนานคร	ประกอบด้วย	11 ตำบล	115 หมู่บ้าน
อำเภออรัญประเทศ	ประกอบด้วย	13 ตำบล	114 หมู่บ้าน
อำเภอเขาฉกรรจ์	ประกอบด้วย	4 ตำบล	71 หมู่บ้าน
อำเภอโคกสูง	ประกอบด้วย	41 ตำบล	41 หมู่บ้าน
อำเภอวังสมบูรณ์	ประกอบด้วย	3 ตำบล	48 หมู่บ้าน

ประชากร

จังหวัดสระแก้ว มีประชากรทั้งสิ้น 560,531 คน เป็นชาย 280,731 คน หญิง 279,800 คน (ข้อมูล ณ ธันวาคม 2560) อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว จำนวน 111,137 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภออรัญประเทศ จำนวน 89,660 คน และ อำเภอวัฒนานคร จำนวน 81,872 คน

1.5 ข้อมูลเศรษฐกิจ

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้วในปี 2558 พบว่า จังหวัดสระแก้วมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม เท่ากับ 36,615 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 35,997 ล้านบาท ในปีที่ผ่านมา คิดเป็นลำดับที่ 8 ของภาคตะวันออก และเป็นลำดับที่ 61 ของประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (Gross Provincial Product per Capita) ปี 2558 เท่ากับ 60,573 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 60,502 บาท ในปีที่ผ่านมา รายได้ส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร คิดจากมูลค่าเท่ากับ 10,663 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.12 รองลงมาเป็นสาขา การค้าปลีกค้าส่ง มีมูลค่าเท่ากับ 5,365 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.65 สาขาการอุตสาหกรรมมีมูลค่า เท่ากับ 5,068 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 13.84 และสาขาอื่นๆ (สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ สาขาการศึกษา สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ) มีมูลค่าเท่ากับ 15,519 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 42.39 (ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ตารางที่ 2.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว	2554	2555	2556	2557	2558
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (หน่วย: ล้านบาท)	30,773	32,817	33,417	35,997	36,615
รายได้เฉลี่ย/คน/ปี (บาท)	54,420	59,344	59,135	60,502	60,573

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.6 ข้อมูลด้านการเกษตร

จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จำนวน 2,340,093 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 52 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

พืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ยูคาลิปตัส พืชผัก และผลไม้ สำหรับผลไม้ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ แคนตาลูป ชมพู กระท้อน มะม่วง และลำไย เป็นต้น สัตว์เศรษฐกิจของจังหวัด ได้แก่ โคเนื้อ โคนม กระบือ สุกร ไก่ และเป็ด

1.7 แหล่งน้ำ

จังหวัดสระแก้วมีลุ่มน้ำหลักที่สำคัญของจังหวัด 2 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำปราจีนบุรี ซึ่งมีคลองพระสะทึง และแม่น้ำพระปรัง และลุ่มน้ำโตนเลสาป ซึ่งมีห้วยลาสะโตน ห้วยพรหมโห ห้วยตะเคียน ห้วยนางาม และห้วยคลองน้ำใส โดยทั้ง 2 ลุ่มน้ำดังกล่าว ครอบคลุมพื้นที่ทำการเกษตรในฤดูฝน 2,078,205 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.80 ของพื้นที่การเกษตร มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย 2,532.660 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีศักยภาพในการกักเก็บน้ำประมาณ 1,154.305 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำได้เพียง 376.705 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ของปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย และมีพื้นที่ชลประทานเพียง 244,838 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.4 ของพื้นที่ทำการเกษตร

1.8 ด้านการค้าชายแดน

สำหรับการค้าชายแดนของไทยด้านกัมพูชา การนำเข้าและส่งออกสินค้าจะต้องผ่านพิธีการศุลกากร โดยมีจุดผ่านแดนที่สำคัญ 4 จุด คือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ และจุดผ่อนปรน การค้าชั่วคราวอีก 3 จุด คือ

- 1) จุดผ่อนปรนการค้าบ้านเขาหิน - บ้านกิโล 13 ระหว่างอำเภอคลองหาดกับอำเภอสามแยก จังหวัด พระตะบอง (อยู่ระหว่างยกฐานะให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร)
- 2) จุดผ่อนปรนการค้าบ้านหนองปรือ - มาลัย ระหว่างอำเภออรัญประเทศ กับอำเภอมาลัย จังหวัด บันเตียเมียนเจย
- 3) จุดผ่อนปรนการค้าบ้านตาพระยา - บึงตากวน ระหว่างอำเภอตาพระยา กับอำเภอทอมพอก จังหวัดบันเตียเมียนเจย

1.9 ด้านการคมนาคม

การเดินทางจากกรุงเทพฯ มาจังหวัดสระแก้ว สามารถเดินทางโดยรถยนต์รัถโดยสาร ประจำทาง และรถไฟ ดังนี้

- 1) รถยนต์ สามารถใช้เส้นทางได้ 4 เส้นทาง ได้แก่
 - จากกรุงเทพฯใช้เส้นทางสายพหลโยธินมาถึงรังสิต แล้วให้จัดชายโดยใช้สะพานวงแหวนข้ามมาลง ที่เส้นทางหมายเลข 305 ผ่านอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จากนั้นเข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 33 ผ่านอำเภอกบินทร์บุรี ไปจนถึงจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 214 กิโลเมตร

- จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1 แล้วเลี้ยวขวาที่แยกหินกองไปตามทางหลวง หมายเลข 33 ผ่านจังหวัดนครนายก อำเภอภินทร์บุรี ไปจนถึงจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 245 กิโลเมตร

- จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 304 ผ่านเขตมีนบุรี ผ่านจังหวัดฉะเชิงเทรา จากนั้น ใช้เส้นทางไปอำเภอพนมสารคาม ถึงกิโลเมตรที่ 35 ให้เลี้ยวขวาไปทางอำเภอภินทร์บุรี โดยใช้เส้นทาง หมายเลข 304 ถึงกิโลเมตรที่ 95 ให้เลี้ยวขวา เข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 33 ไปจนถึงจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 210 กิโลเมตร

- จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 304 ผ่านเขตมีนบุรี ผ่านจังหวัดฉะเชิงเทรา จากนั้น ใช้เส้นทางไปอำเภอพนมสารคาม ผ่านศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ประมาณกิโลเมตรที่ 54 จะมีทางแยกขวาไปจังหวัดสระแก้ว โดยไปตามทางหลวงหมายเลข 359 อีกประมาณ 65 กิโลเมตร ถึงจังหวัดสระแก้ว

2) รถโดยสารประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด มีบริการรถโดยสารประจำทางออกจากสถานีขนส่ง หมอชิต และสถานีขนส่งเอกมัยทุกวัน วันละหลายเที่ยว ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง

3) รถไฟ การรถไฟแห่งประเทศไทย มีบริการขบวนรถโดยสารสายกรุงเทพฯ-สระแก้ว-อรัญประเทศ วันละ 2 ขบวน ขบวนแรกออกจากกรุงเทพฯ เวลา 05.55 น. ถึงสระแก้ว เวลา 10.32 น. ถึงอรัญประเทศ เวลา 11.30 น. และขบวนที่สอง ออกจากกรุงเทพฯ เวลา 13.05 น. ถึงสระแก้ว เวลา 17.25 น. ถึงอรัญประเทศ เวลา 18.20 น. และเที่ยวกลับวันละ 2 ขบวน ขบวนแรกออกจากอรัญประเทศ เวลา 06.35 น. ถึงสระแก้ว เวลา 07.26 น. และถึงกรุงเทพฯ เวลา 11.30 น. ขบวนที่สอง จากอรัญประเทศ เวลา 13.35 น. ถึงสระแก้ว เวลา 14.37 น. และถึงกรุงเทพฯ เวลา 19.30 น

1.10 ข้อมูลเชิงสถิติที่สำคัญเชิงพื้นที่

จังหวัดสระแก้วมีจุดแข็งเชิงยุทธศาสตร์หลายด้าน ทั้งเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวจากกรุงเทพฯ มีระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ประกอบด้วย ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางอากาศระดับประเทศและระดับนานาชาติ โครงข่ายถนนและรถไฟ ที่สามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดและภูมิภาคอื่น รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ จังหวัดสระแก้ว ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ เป็นแหล่ง

ผลิตพืชผลทางการเกษตรปลอดภัย เป็นแหล่งท่องเที่ยว และประตูการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ที่สำคัญ

(1) ด้านการเกษตรกรรม มีการปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลืองค่อนข้างมากและมีคุณภาพดี ทำให้จังหวัดสระแก้วมีโอกาสด้านการแปรรูปอาหารสัตว์ และการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรมากกว่าเมืองชายแดนอื่นๆ

1.1) แหล่งผลิตข้าว มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว จำนวน 794,898 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.10 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (2,032,958 ไร่)

1.2) แหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจและแหล่งแปรรูป คือ มันสำปะหลัง อ้อย โรงงาน และข้าวโพด โดยมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 452,652 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.27 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน 310,950 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.30 ของพื้นที่การเกษตร และพื้นที่การปลูกข้าวโพด จำนวน 102,710 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.05 ของพื้นที่การเกษตร

1.3) แหล่งโรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร จังหวัดสระแก้วปลูกมันสำปะหลังมากเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ โดยฤดูกาลผลิต ปี 2557 มีจำนวน 1,540,316 ตัน ส่งผลให้จังหวัดสระแก้วมีโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตมันสำปะหลัง จำนวน 87 โรงงาน มีจำนวนเงินที่ลงทุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องจากมันสำปะหลัง 1,798 ล้านบาท จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น นำมาวิเคราะห์ หาปริมาณความต้องการมันสำปะหลังเปรียบเทียบกับปริมาณมันสำปะหลังที่ผลิตได้

1.4) แหล่งผลิตไม้ผล จังหวัดสระแก้วเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญ เช่น แคนตาลูป ชมพู่ มะม่วง มะละกอ ลำไย กระท้อน เงาะ เป็นต้น

1.5) แหล่งปศุสัตว์ จังหวัดสระแก้วมีการเลี้ยงโคนมมากที่สุดในอำเภอ อรัญประเทศ ตาพระยา วัฒนานคร และเลี้ยงโคนมมากที่สุดในอำเภอบึงนาราง และวังสมบูรณ์ โดยมีสหกรณ์โคนมวังนารางรับน้ำนมดิบจากเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสระแก้วและจังหวัดใกล้เคียง นำมาผลิต แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นม “นมโรงเรียน” และผลิตภัณฑ์จากนมต่างๆ หลายชนิด อาทิเช่น นมอัดเม็ด นมยูเอชทีในชื่อแบรนด์ “คิวไลฟ์” (Q Life)

1.6) พัฒนาศักยภาพการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่ม ราคาดินค้าเกษตรจะปรับตัวไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการบริโภคมากขึ้น โดยจะมีการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่ เพื่อให้ใช้พื้นที่น้อยลงแต่ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีการส่งเสริมมาตรฐานในทุกด้าน ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ สถานที่ กระบวนการการผลิตไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต บรรจุภัณฑ์ การขนส่ง การค้นคว้าวิจัย และการตลาด นอกจากนี้ สินค้าพืชเศรษฐกิจที่มีแหล่งผลิตที่จังหวัดสระแก้ว และด้านตะวันออกของจังหวัด จะสามารถเชื่อมโยงการขนส่งสินค้ากับท่าเรือแหลมฉบังได้โดยสะดวก

เนื่องจากต้องขนส่งครั้งละมาก และ ค่าขนส่งราคาถูก เพื่อนำไปแปรรูปเป็นสินค้าอุปโภคและบริโภค

(2) ศูนย์กลางการผลิตและกระจายสินค้าสู่อินโดจีน เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สระแก้ว

2.1) คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เห็นชอบให้พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนของ จ.ตาก มุกดาหาร ตราด สงขลา และสระแก้ว เป็นพื้นที่เหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ดึงดูดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (*Foreign Direct Investment: FDI*) เพิ่มขีดความสามารถของประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และแก้ปัญหาความมั่นคง ดังนั้น เพื่อให้การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ กนพ. จึงมีประกาศ ฉบับที่ 1/2558 ลงวันที่ 19 มกราคม 2558 กำหนดให้ท้องที่ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ และตำบลผักชะ อำเภอวัฒนานคร เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สระแก้ว

2.2) จังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่อยู่ระหว่างแนวเขตพื้นที่ตามแนวเส้นทางการพัฒนาภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภาครุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) และยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ได้แก่ พื้นที่เศรษฐกิจชายแดนและชุมชนศูนย์กลาง ในภูมิภาคตามเส้นทางแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยเฉพาะการเชื่อมโยงพื้นที่สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเวียดนาม ซึ่งเส้นทางนี้มีความก้าวหน้าในการพัฒนาโครงข่ายเชื่อมโยงมาก ระยะทางรวมประมาณ 1,450 กิโลเมตร และผ่านประเทศไทยถึง 770 กิโลเมตร โดยมีเส้นทางจากคานัง ซึ่งกำลังพัฒนาท่าเรือน้ำลึกเชื่อมไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกทางทะเลผ่านคองฮา-ลาวบาว (เวียดนาม)- สะหวันเขต (ลาว)-ข้ามสะพานแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เข้าสู่มุกดาหาร-ขอนแก่น-พิษณุโลก-ตาก-แม่สอด (ไทย) - เมียวดี-มะละแหม่ง (พม่า) ซึ่งพื้นที่มุกดาหารและแม่สอดเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดน และ เส้นทางวังเตา-โฮจิมินห์ซิตี้ (เวียดนาม)-พนมเปญ (กัมพูชา)-อรัญประเทศ-สระแก้ว-ปราจีนบุรี-กาญจนบุรี (ไทย)-ทวาย (พม่า) ซึ่งพื้นที่อรัญประเทศและกาญจนบุรีเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดน โดยมีอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมต่อกับกัมพูชา-เวียดนาม ที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากเป็นจุดผ่านแดนที่ตั้งอยู่บนเส้นทางที่สามารถเข้าถึงตลาดในกรุงเทพฯ พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และผ่านเลยเข้าไปในกัมพูชา-เวียดนาม ได้โดยตรงตามเส้นทาง อรัญประเทศ-พนมเปญ-โฮจิมินห์ซิตี้ จังหวัดสระแก้วเป็น 1 ใน

5 จังหวัดนำร่องที่จะเปิดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่บริเวณอำเภอรัฐประเศ และ อำเภอวัฒนานคร

พื้นที่แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านสระแก้วมีศักยภาพสูงที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเศรษฐกิจการค้าชายแดนเชื่อมต่อกับกัมพูชาและเวียดนาม เนื่องจากเป็นจุดผ่านแดนที่อยู่ใกล้ กรุงเทพฯ และปริมณฑล และพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับจุดการค้าชายแดนอื่นๆ ของประเทศ ประกอบกับตั้งอยู่ในเส้นทางผ่านสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้สามารถเข้าถึงตลาดทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ตลอดจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเลยเข้าไปในกัมพูชา-เวียดนามได้โดยตรง ตามเส้นทางอรัญประเทศ-พนมเปญ-โฮจิมินห์ จึงควรเร่งรัดศักยภาพของเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดสระแก้วให้สามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาคและสามารถดึงดูดธุรกิจการค้า การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม ให้เจริญเติบโตต่อไปโดยมีการสนับสนุน และจูงใจให้เอกชนทำการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศกัมพูชามากขึ้น

2.3) จังหวัดสระแก้วมีเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Southern Economic Corridors เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจจากพม่า-กรุงเทพฯ-สมุทรปราการ-ชลบุรี- สระบุรี- นครนายก-ปราจีนบุรี-กัมพูชา-เวียดนาม และมีเส้นทาง Inter Link ตัดผ่านไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยหรือผ่านจากภาคใต้ของกัมพูชา-พนมเปญ-ภาคเหนือของกัมพูชา-เวียดนาม เป็นต้น รวมทั้งรถไฟที่จะเชื่อมจากกัมพูชา-อรัญประเทศ-ปราจีนบุรี-ฉะเชิงเทรา-กรุงเทพฯ

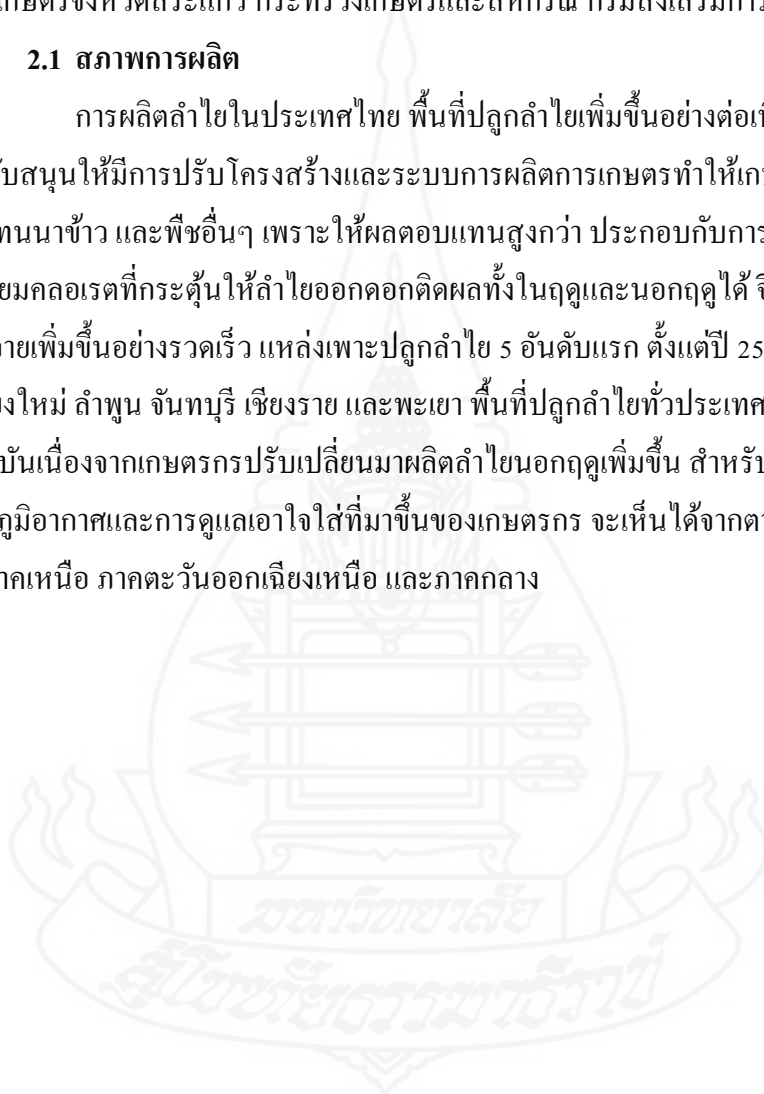
สรุปได้ว่า จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดชายแดนที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าเขา และแหล่งน้ำ เป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตร ปลอดภัยเพื่อการส่งออก ทั้งพืชไร่ พืชสวน ไม้ผล สัตว์เศรษฐกิจต่างๆ โดยมีการนำเข้าและส่งออกสินค้าผ่านจุดผ่านแดนที่สำคัญ 4 จุด จังหวัดสระแก้วมีศักยภาพสูงที่จะพัฒนาเป็นแหล่งศูนย์กลางการผลิตและกระจายสินค้าสู่อินโดจีน เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากมายดังคำขวัญประจำจังหวัดสระแก้ว “ชายแดนเมืองบูรพา ป่างาม น้ำตกสวย มากด้วยรอยอารยธรรมโบราณ ย่านการค้าไทย-เขมร”

2. สภาพการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ทั้งหมด 4,496,962 ไร่ มีพื้นที่การเกษตร 2,340,093 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 52 เนื้อที่ยืนต้นของลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปี 2561 จำนวน 56,058 ไร่ (ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร 2560)

2.1 สภาพการผลิต

การผลิตลำไยในประเทศไทย พื้นที่ปลูกลำไยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรัฐบาลสนับสนุนให้มีการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรทำให้เกษตรกรหันมาปลูกลำไยทดแทนนาข้าว และพืชอื่นๆ เพราะให้ผลตอบแทนสูงกว่า ประกอบกับการค้นพบสารโพแทสเซียมคลอไรด์ที่กระตุ้นให้ลำไยออกดอกติดผลทั้งในฤดูและนอกฤดูได้ จึงทำให้พื้นที่ปลูกลำไยกระจายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แหล่งเพาะปลูกลำไย 5 อันดับแรก ตั้งแต่ปี 2555-2560 ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน จันทบุรี เชียงราย และพะเยา พื้นที่ปลูกลำไยทั่วประเทศปีตั้งแต่ปี 2553 จนถึงปัจจุบันเนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนมาผลิตลำไยนอกฤดูเพิ่มขึ้น สำหรับผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นจากสภาพภูมิอากาศและการดูแลเอาใจใส่ที่มากขึ้นของเกษตรกร จะเห็นได้จากตารางที่ 2.1 ซึ่งแบ่งออกเป็นภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง

ตารางที่ 2.2 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิต รายภาค ปี 2553-2560

ปี	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)			เนื้อที่ให้ผลผลิต (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)		
	เหนือ ¹	ตะวันออก ² เฉียงเหนือ	กลาง ³	เหนือ ¹	ตะวันออก ² เฉียงเหนือ	กลาง ³	เหนือ ¹	ตะวันออก ² เฉียงเหนือ	กลาง ³
2553	904,484	51,898	98,676	852,442	50,621	57,745	394,252	19,098	111,880
2554	892,512	49,108	118,758	852,691	47,895	75,780	593,222	22,765	156,112
2555	884,361	46,004	133,173	869,227	45,561	98,541	625,291	22,806	205,683
2556	883,411	43,209	157,579	866,942	43,152	126,883	591,199	20,318	250,409
2557	888,816	41,663	163,757	865,466	41,504	145,141	696,694	25,318	273,096
2558	867,665	30,275	243,559	845,574	30,150	182,199	547,401	18,194	350,551
2559	861,215	30,090	264,648	836,488	29,967	199,458	424,634	15,593	334,680
2560	866,175	29,751	276,346	837,855	29,603	223,147	619,231	17,546	390,716

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555-2560)

1 : เชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก รวม 13 จังหวัด

2 : เลยหนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย บึงกาฬ ยโสธร อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชัยภูมิ นครราชสีมา รวม 10 จังหวัด

3 : สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ตราด ชลบุรี สมุทรสาคร นครปฐม รวม 8 จังหวัด

จังหวัดสระแก้ว แบ่งออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอลองหาด อำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวัฒนานคร อำเภออรัญประเทศ อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอโคกสูง และอำเภอวังสมบูรณ์ ซึ่งแต่ละอำเภอมีการทำการเกษตรหลากหลายพืช ทั้งพืชไร่ พืชสวน ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะม่วง ลำไย ชมพู่ แคนตาลูป และพืชผักสวนครัว สถิติการสำรวจจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในปี 2560-2561 จะเห็นได้ว่าอำเภอที่มีเนื้อที่ยืนต้นมากที่สุด คือ อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวังสมบูรณ์ และอำเภอลองหาด ตามลำดับ ดังตารางที่ 2.2 ทั้ง 3 อำเภอ มีพื้นที่ติดต่อกันและใกล้เคียงกับอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นไปได้ว่าเกษตรกรจังหวัดสระแก้วมีการเรียนรู้ และปฏิบัติตามเกษตรกรจังหวัดจันทบุรีที่เริ่มต้นทำลำไยนอกฤดู

ตารางที่ 2.3 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ รายอำเภอ จังหวัดสระแก้ว ปี 2560-2561

จังหวัด/อำเภอ	เนื้อที่ยืนต้น(ไร่)		เนื้อที่ให้ผล (ไร่)		ผลผลิต (ตัน)		ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	
	2560	2561	2560	2561	2560	2561	2560	2561
สระแก้ว	55,559	56,058	31,372	49,768	37,318	61,291	1,190	1,232
เมืองสระแก้ว	378	378	246	377	181	288	736	764
คลองหาด	13,581	13,581	8,606	12,982	9,329	10,632	1,084	819
ตาพระยา	231	431	169	211	105	139	619	659
วังน้ำเย็น	16,568	16,692	9,636	16,059	11,968	21,471	1,242	1,337
วัฒนานคร	2,138	2,138	596	888	440	797	739	897
อรัญประเทศ	3,869	3,941	1,772	2,666	1,527	2,677	862	1,004
เขาฉกรรจ์	3,922	3,966	2,219	3,571	2,330	4,639	1,050	1,299
โคกสูง	286	286	95	260	63	191	664	733
วังสมบูรณ์	14,586	14,645	8,033	12,754	11,375	20,457	1,416	1,604

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2561)

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้วที่มีต้นลำไยอายุของต้นลำไยมาก และต้นลำไยจำนวนมาก ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเย็น ได้ข้อมูลว่าเกษตรกรจังหวัดสระแก้วเริ่มมีการผลิตลำไยนอกฤดูมาประมาณ 20 ปีมาแล้ว ซึ่งคาดการณ์ว่าเกษตรกรจังหวัดสระแก้วมีการผลิตลำไยนอกฤดูในช่วงเวลาที่พร้อมหรือใกล้เคียงกับเกษตรกรจังหวัดจันทบุรีที่เริ่มผลิตลำไยนอกฤดูตั้งแต่ปี 2541 ซึ่งจากสถิติข้อมูลเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรตั้งแต่ปี 2556- ปี 2560 ของทั้งสองจังหวัด เห็นได้ว่าการเพิ่มพื้นที่ปลูกจำนวนมากขึ้นในทุกปี ทั้งจังหวัดสระแก้วและจังหวัดจันทบุรี ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.4 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี ปี 2553-2560

ปี	สระแก้ว				จันทบุรี			
	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2556	11,913	9,164	7,038	768	141,747	114,584	241,199	2,105
2557	15,192	11,241	11,532	1,026	142,424	128,971	257,817	1,999
2558	42,941	14,745	16,148	1,095	192,394	161,515	329,143	1,095
2559	51,552	22,398	22,431	1,001	201,967	169,376	304,467	1,001
2560	55,559	31,372	37,318	1,190	209,242	183,294	344,370	1,190

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2556-2560)

2.1.1 พันธุ์ พันธุ์ลำไยที่จังหวัดสระแก้ว ทั้งหมดเป็นพันธุ์ดอ หรือ พันธุ์อีดอ

กรมวิชาการเกษตร (2016) ได้ระบุลักษณะของลำไยพันธุ์ดอ หรืออีดอ ไว้ว่าเป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตได้ดี ทนแล้งและทนน้ำได้ดีปานกลาง ทรงพุ่มกว้างพอสมควร ลำต้นแข็งแรงกิ่งไม่หักง่าย เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนแดง เป็นลำไยพันธุ์เบาที่ออกดอกและเก็บเกี่ยวได้ก่อนพันธุ์อื่น กล่าวคือ สีน้ำตาลปนแดงเป็นลำไยพันธุ์เบาที่ออกดอกและเก็บเกี่ยวได้ก่อนพันธุ์อื่น คือออกดอกเดือนธันวาคมและเก็บเกี่ยวได้ปลายมิถุนายนหรือกรกฎาคม เนื่องจากเก็บเกี่ยวเร็วและจำหน่ายได้ทั้งผลสดและแปรรูปเป็นลำไยกระป๋องและลำไยอบแห้ง ทำให้จำหน่ายได้ราคาดี และ

ชาวสวนนิยมปลูกมากที่สุด ใบย่อยมี 3-4 คู่ใบ ใบแก่สีเขียวเข้ม ปลายใบค่อนข้างแหลม ขนาดผลกว้างประมาณ 2.7 เซนติเมตร เนื้อสีส้มและค่อนข้างเหนียว รสหวานปานกลาง ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ 20 ปริกซ์ เมล็ดค่อนข้างใหญ่และแบนเล็กน้อย ผลผลิตเฉลี่ยของเกษตรกร 793 กิโลกรัมต่อไร่ (16 ต้นต่อไร่) ถ้าใช้พันธุ์คอสามารถแบ่งตามสีของยอดอ่อนได้ 2 ชนิด คือ คอยอดแดง เจริญเติบโตเร็ว ใบอ่อนมีสีแดง ใบย่อยกว้าง 6 เซนติเมตร และยาว 20 เซนติเมตร ขอบใบเป็นคลื่นและห่อลงเล็กน้อย ออกดอกติดผลไม่ค่อยดี ผลกลม เปลือกผลสีน้ำตาลแก่ คอยอดเขียว ใบอ่อนเป็นสีเขียวอ่อน ขนาดใบเล็กกว่าคอยอดแดงเล็กน้อย ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ออกดอกติดผลค่อนข้างง่าย ผลขนาดปานกลาง ลักษณะเบี้ยวและยกบ่าข้างเดียว เปลือกผลมีสีเขียวปนน้ำตาล สามารถแบ่งตามลักษณะของก้านผลได้ 2 ชนิด คือ ดอกก้านอ่อนซึ่งมีเปลือกผลบางและดอกก้านแข็งซึ่งเปลือกผลหนา

2.1.2 การราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์

เอกอุคม รังสรรค์ (2553) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการจัดการการผลิตลำไยให้ประสบความสำเร็จจะต้องเอาการตลาดเป็นตัวนำการผลิต เพราะเมื่อผลผลิตออกตรงกับความต้องการของการตลาดจะทำให้ได้ราคาสูง โดยในสวนลำไยมีการแบ่งการผลิตออกเป็น 4 ส่วนๆ ละ 200-300 ต้น ตามเทศกาลของประเทศจีนเป็นหลัก คือ

ช่วงที่ 1 ให้สารเดือนมีนาคม เก็บผลผลิตเดือนกันยายน ตรงกับวันชาติจีน

ช่วงที่ 2 ให้สารเดือนเมษายน เก็บผลผลิตเดือนธันวาคม ตรงกับวันปีใหม่สากล

ช่วงที่ 3 ให้สารเดือนมิถุนายน เก็บผลผลิตเดือนมกราคม ก่อนเทศกาลตรุษจีน

ช่วงที่ 4 ให้สารเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม เก็บผลผลิตมีนาคม ตรงกับวันเซ็งเม้ง

วิธีการให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ จะให้เมื่อต้นอยู่ในระยะใบเปสลาด คือใบเริ่มจะแก่จึงเริ่มให้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ ทำความสะอาดภายในทรงพุ่ม หว่านสารโพแทสเซียมคลอไรด์ ในทรงพุ่มและใช้บัวรดน้ำตามพอให้สารละลายหมด ให้สารช่วงตอนเช้าจะได้ผลดีที่สุด หลังจากนั้น 25 วัน ลำไยจะเริ่มแทงช่อดอกให้เห็น การให้น้ำรอบทรงพุ่มลำไย ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยการสังเกตว่าถ้าดินในทรงพุ่มเริ่มแห้งให้ต้องให้น้ำ

2.1.3 การดูแลรักษาเพื่อให้ผลผลิตได้คุณภาพ

- 1) การให้น้ำ ปริมาณที่เหมาะสม ตามช่วงระยะการเจริญเติบโตของพืชเป็นหลัก
- 2) การให้ปุ๋ยเคมี ขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตต่อต้น
- 3) การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต แนวทางการจัดการที่ได้ผลดี คือการตัดช่อผลให้เหลือไม่เกิน 50 ผล ต่อช่อ การตัดช่อผลออกมามากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้น

4) การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ได้แก่ เพลี้ยไฟ และไรดิน ถ้าระบาดรุนแรงควรพ่นสามฆ่าแมลง ในระยะที่ดอกยังไม่บาน เนื่องจากจะไปกำจัดแมลงปากดูด เช่น เพลี้ยหอย เพลี้ยแป้ง ควรดูแลตั้งแต่ยังเล็กอยู่

2.2 การตลาด

อัคร์ พิศาลวานิช (กรุงเทพฯธุรกิจ : 2559) ได้กล่าวในงาน สัมมนาเรื่อง “ล้งจีนรุกผลไม้ไทย : ปัญหาและทางออก” โดยกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ร่วมกับศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาราคาสินค้าผลไม้ไทยตกต่ำ เกษตรกรนำผลไม้ออกมาเทกลางถนน เหตุผลว่าราคาผลไม้ตกต่ำและต้องการให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ การค้าขายผลไม้ส่งออกของประเทศไทยจะมีนักธุรกิจจีน ที่เรียกว่า “ล้งจีน” นั้นไม่ได้รับซื้อผลไม้จากผู้รวบรวมอย่างเดียว มีการเข้าไปซื้อแบบเหมาสวน กรณีเหมาสวนลำไยจังหวัดจันทบุรี กรณีลงทุนทำและเช่าโรงอบลำไยที่จังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ และกรณีการตั้งบริษัทที่ร่วมทุนเพื่อทำธุรกิจผลไม้ในไทย นักธุรกิจจีนมีการรุกคืบเข้ามาทำธุรกิจผลไม้แบบครบวงจร โดยเกือบจะไม่เหลือพื้นที่ทำธุรกิจให้กับคนไทย อะไรจะเกิดขึ้นกับธุรกิจผลไม้ไทยทั้งระบบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับคนไทยหลายกลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ผู้รวบรวมผลไม้ ธุรกิจโลจิสติกส์ไทย และผู้บริโภครชาวไทย สาเหตุสำคัญที่ล้งจีนเข้ามาอย่างรวดเร็วคือ ตลาดจีน ที่เป็นตัวกระตุ้นและปัจจัยสำคัญในการเข้ามาทำธุรกิจผลไม้ โดยที่ตลาดจีนถูกควบคุมโดยนักธุรกิจจีน ซึ่งนักธุรกิจไทยไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทได้ เนื่องจากกฎหมายการนำเข้าผลไม้ของจีนระบุชัดเจนว่า “ต้องนำเข้าผ่านบริษัทจีน” การที่ล้งจีนมีตลาดอยู่ในมือ อนาคตย่อมสามารถกำหนดราคาได้ตามที่ ต้องการ การเข้ามาของล้งจีนเข้ามาในหลากหลายรูปแบบตามจังหวัดต่างๆ ของไทยที่แตกต่างกัน ปัจจุบันจำนวนผู้ประกอบการล้งจีนในประเทศไทยมีจำนวน 1,090 ราย แบ่งเป็นผู้ค้าลำไย 473 ราย ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออก (จำนวน 400 ราย) สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจากความคิดเห็นส่วนตัวคิดว่า แต่กังวลอำนาจการต่อรองในสัญญาของเกษตรกรเองมีน้อย ถ้ามองในแง่ของการทำตลาดในระยะสั้นถือว่า ส่งผลดีต่อตัวเกษตรกรไทย เพราะมีตลาดแน่นอน และราคาไม่ตก แต่ในระยะยาวไม่แน่ใจว่าจะเกิดผลกระทบอย่างไร สิ่งกังวล คือ พ่อค้าจีนจะควบคุมการผลิตและการตลาดผลไม้ของไทยทั้งหมด จากกรณีต่างๆ ที่กล่าวมา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ต้องจัดระเบียบฐานข้อมูลจำนวนผู้ประกอบการผลไม้ในแต่ละจังหวัดของไทย ไม่ใช่เฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเท่านั้นที่มีพ่อค้าจีนเข้าไป ฐานข้อมูลควรมีรายชื่อ แยกตามประเภทผลไม้ แยกเป็นทุนจีน 100 เปอร์เซ็นต์ บริษัทร่วมทุน และบริษัทไทย ข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

2) บริหารจัดการปริมาณผลผลิตของผลไม้ทั่วประเทศ กรณีลำไยในขณะนี้ เกษตรกรมีการโค่นยางพาราเพื่อปลูกลำไยแทน ซึ่งอนาคต ผลผลิตลำไยน่าจะล้นตลาด ราคาลำไย จะตกต่ำ เกษตรกรชาวสวนจะเดือดร้อน

3) กำหนดสัดส่วนการจำหน่ายผลผลิตผลไม้ ซึ่งปัจจุบันผลไม้ดี มีคุณภาพ ส่งไปประเทศจีนหมด ควรกำหนดสัดส่วนการส่งออกไปจีน เพื่อเปิดโอกาสให้กับตลาดประเทศอื่น

4) ในธุรกิจผลไม้ นักธุรกิจไทยและจีนต้องแบ่งการดำเนินไม่ให้ล้งจีน ดำเนินการทั้งธุรกิจ

5) สร้างความเข้มแข็งและเพิ่มบทบาทของ “สหกรณ์การเกษตร” ที่ซื้อขาย ผลไม้ในต่างประเทศ และทำการรวบรวมผลไม้และขายให้กับล้งจีนโดยตรง เหมือน “ตราดโมเดล” เพราะมีการทำการซื้อขายกับล้งเวียดนามซื้อขายเจาะ

6) หาช่องทางการตลาดอื่น เช่น ตลาดอินเดียที่กำลังซื้อกำลังเพิ่มขึ้น

7) จัดระเบียบการซื้อขายผลไม้ใหม่ อะไรที่ล้งจีนทำได้และทำไม่ได้

8) เก็บภาษีนิติบุคคลจากบริษัทล้งจีนที่เข้ามาดำเนินการในไทย

9) โครงการผู้ซื้อพบผู้ขาย เกษตรกรไทยพบล้งจีนและเวียดนามที่ตลาดไฮ กรีน (หนานหนิง) ตลาดลองเบียน (ฮานอย) และตลาดเจียงหนาน (กว่างโจว) โดยตรงเพื่อตัดคน กลางออก

10) “จันทบุรีโมเดล” นักธุรกิจไทยทำการซื้อและการขนส่งไปถึงมือล้ง โดยตรง

สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2561 (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร 2561)

(1) การบริโภคภายในประเทศ

ผลผลิตลำไยส่วนใหญ่ที่บริโภคในประเทศจะอยู่ในรูปลำไยสด สำหรับ ผลิตภัณฑ์แปรรูป ได้แก่ ลำไยอบแห้ง ลำไยกระป๋อง และลำไยแช่แข็ง มีการบริโภคในประเทศ เล็กน้อย โดยปี 2556-2560 ปริมาณความต้องการบริโภคลำไยสดและผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 40,000 ตัน ในปี 2556 เป็น 53,000 ตัน ในปี 2560 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.08 ต่อปี เนื่องจาก ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยในปี 2560 มีการบริโภคลำไยภายในประเทศ 53,000 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 35,000 ตัน ในปี 2559 ร้อยละ 51.43

(2) การส่งออก

ไทยเป็นผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ของโลก โดยส่วนใหญ่ส่งออกในรูปลำไยสด และลำไยอบแห้ง ซึ่งตลาดหลักลำไยสดของไทย ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม

อินโดนีเซีย และฮ่องกง ส่วนตลาดหลักลำไยอบแห้งของไทย ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม และฮ่องกง ปี 2560 มีการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ปริมาณ 791,420 ตัน เพิ่มขึ้นจากปริมาณ 552,461 ตัน ในปี 2559 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.25 ขณะที่มูลค่าการส่งออก 27,383 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 20,721 ล้านบาท ในปี 2559 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.15 เนื่องจากผลผลิตเพิ่มขึ้นและความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.5 การส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2556-2560

ปี	ลำไยสด		ลำไยอบแห้ง		ลำไยกระป๋อง		ลำไยแช่แข็ง	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2556	413,400	8,503	140,232	4,026	12,274	633	55	9
2557	357,207	7,934	196,666	5,510	11,641	601	45	7
2558	431,121	9,753	110,729	5,426	11,374	631	40	3
2559	415,854	11,616	125,518	8,440	11,052	660	41	5
2560	600,000	17,000	180,000	9,720	11,400	660	20	3
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	9.39	19.33	0.50	24.47	-1.98	1.79	-19.07	-22.38

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการส่งออก

(1) ความต้องการบริโภคของตลาดต่างประเทศ ลำไยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมดจะส่งออกไปตลาดต่างประเทศ ในรูปของลำไยสด และลำไยอบแห้ง โดยตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และ ฮ่องกง เป็นต้น ทั้งนี้ ลำไยสดและลำไยอบแห้งของไทยเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในต่างประเทศ เนื่องจากลำไยไทยมีรสชาติและคุณภาพดี ดังนั้น ความต้องการบริโภคลำไยของตลาดต่างประเทศจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการส่งออก โดยความต้องการบริโภคลำไยที่มากขึ้น ทำให้การส่งออกลำไยเพิ่มขึ้น

(2) มาตรการการนำเข้าสินค้าเกษตรของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นประเทศผู้นำเข้าลำไยของไทยรองจากจีน ดังนั้น การกำหนดมาตรการ ในการนำเข้าของอินโดนีเซียจะส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออก และการส่งออกลำไยของไทย เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่ควบคุมให้ผลไม้นำเข้าต้องมีมาตรฐานความปลอดภัยไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมี และสารชีวภาพที่เกินกว่าระดับสูงสุดที่กำหนด รวมทั้งการขึ้นทะเบียนห้องปฏิบัติการที่ใช้ตรวจสอบระบบความปลอดภัยทางด้านอาหารเพื่อการส่งออกต้องได้รับการรับรองจากหน่วยงานรัฐบาล ซึ่งการบังคับใช้มาตรการเหล่านี้ อาจมีผลทำให้การส่งออกลำไยของไทยไม่เป็นไปตามที่คาดหมาย

(3) สภาวะเศรษฐกิจจีนและสหรัฐอเมริกาขยายตัว ในขณะที่สภาวะเศรษฐกิจสหภาพยุโรปชะลอตัว การส่งออกลำไยของไทยส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 อยู่ในรูปของลำไยสด และลำไยอบแห้ง ตลาดส่งออกลำไยสดหลัก ได้แก่ เวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย และฮ่องกง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51 ร้อยละ 25 ร้อยละ 15 และร้อยละ 6 ของการส่งออกลำไยสดของไทย ในปี 2559 ส่วนตลาดส่งออกลำไยอบแห้งหลัก ได้แก่ เวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน และเมียนมาร์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71 ร้อยละ 19 และร้อยละ 5 ของการส่งออกลำไยอบแห้งของไทย ในปี 2559 ดังนั้น หากเศรษฐกิจจีนขยายตัวจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกลำไยสดและลำไยแห้งของไทย ทำให้ไทยสามารถส่งออกลำไยสดและลำไยอบแห้งได้มากขึ้น ในขณะที่เศรษฐกิจสหภาพยุโรปชะลอตัว จะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกลำไยกระป๋องและลำไยแช่แข็งของไทย ซึ่งตลาดส่งออกลำไยกระป๋อง คือ ฝรั่งเศส และอิตาลี และตลาดส่งออกลำไยแช่แข็งของไทย คือ ฝรั่งเศส แต่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกยังน้อย จึงอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณและมูลค่าการส่งออกลดลงไม่มาก สำหรับเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาขยายตัว จะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกลำไยกระป๋องและลำไยแช่แข็งของไทย แต่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกยังมีน้อย จึงอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกไม่มาก โดยปริมาณและมูลค่าการส่งออกอาจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

2.3 ราคา

ในช่วง ปี 2556 – 2560 ราคาผลผลิตลำไยของไทยอยู่ในเกณฑ์ดี และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากลำไยของไทยเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย ฮ่องกง และเวียดนาม จึงทำให้เกษตรกรขยายเนื้อที่ปลูกลำไย และดูแลรักษาต้นลำไย ทำให้เนื้อที่ปลูกและผลผลิตเพิ่มขึ้น ดังนั้น ราคาผลผลิตลำไยอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตลำไยของไทย ปี 2561 โดยราคาลำไยที่เกษตรกรขายได้เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผลผลิตลำไยเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6 ราคาลำไยสดทั้งซ่อและลำไยอบแห้งที่เกษตรกรขายได้ปี 2556 – 2560

ปี	ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)				
	ลำไยสดทั้งซ่อ		ลำไยอบแห้ง		
	เกรด AA	เกรด A	เกรด AA	เกรด A	เกรด B
2556	29.53	25.77	65.68	39.60	21.83
2557	29.59	25.37	76.40	38.85	22.61
2558	34.54	28.57	90.09	50.78	30.60
2559	38.66	33.24	122.47	76.03	47.35
2560*	33.00	26.00	99.00	60.00	34.00
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	5.02	2.92	13.80	16.21	17.65

หมายเหตุ : * ประมาณการ

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2561)

จากสภาพการผลิต การตลาด และราคา ที่กล่าวมา สรุปได้ว่าเกษตรกรจังหวัดสระแก้วมีการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรมาปลูกลำไยนอกฤดูเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยหลายอย่างที่ปรับเปลี่ยนมาทำการผลิตลำไยนอกฤดู ได้แก่ พื้นที่ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรีที่มีการทำลำไยนอกฤดูประสบความสำเร็จ การตลาดที่มีความแน่นอน มีพื้นที่และสภาพอากาศที่เหมาะสม แต่เกษตรกรส่วนน้อยที่มีการผลิตที่ได้รับการรับรองคุณภาพ GAP ราคาผลผลิตที่เกษตรกรจังหวัดสระแก้วได้รับขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ ช่วงเวลา และคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

3. แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร

3.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

ทำนอง สิงคาลวณิช (2525, น.148-149) อธิบายที่นแรกของการส่งเสริมการเกษตร ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกิจกรรมเสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่นำมาจากสถาบันการศึกษาสู่บุคคลเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ในที่นี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตรซึ่งอยู่นอกสถาบัน

การศึกษา จึงจัดเป็นการศึกษานอกโรงเรียน (Out of school education) หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal education)” กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการให้การศึกษานอกระบบ เพื่อบริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกร ครอบครัว ชุมชน และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาการผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2556, น.17-18)

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536, น.28) กล่าวว่า การส่งเสริม หมายถึง การนำความรู้วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปแนะนำเผยแพร่ให้ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนเกิดผลสำเร็จ

สิน พันธุ์พินิจ (2544, น.60) กล่าวว่า งานส่งเสริมการเกษตรเป็นบริการทางการศึกษานอกระบบอย่างหนึ่ง และเป็นเครื่องมือที่จะนำสารสนเทศหรือองค์ความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ไปสู่บุคคลเป้าหมาย เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์และสุรพล เศรษฐบุตร (2553, น.11) กล่าวว่า การส่งเสริม หมายถึง การบริการการศึกษาแบบเสริม หรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป เป็นกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการให้การศึกษ แก่เกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร และบุคคลอื่นที่สนใจ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริง และเน้นถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในการปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมของเกษตรกร

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2555, น.5) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรไม่ใช่แค่การถ่ายทอดนวัตกรรม เพราะการถ่ายทอดเป็นแค่กระบวนการของการกระทำผสมผสานกันระหว่าง การส่งผ่าน/การถ่ายโอน และการสาธิต ที่เป็นการสาธิตวิธีหรือการสาธิตผล อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเพื่อให้เกิดการรับรู้จากประสาททั้งห้ามากที่สุดเท่าที่นั่น แต่ต้องเป็นความหมายที่มองแบบองค์รวม(Holistic Approach) ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

ก) ระบบการศึกษานอกระบบ ที่มีเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/เครือข่าย/วิสาหกิจชุมชน เป็นเป้าหมายเพื่อช่วยให้เขาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกที่เน้นด้านการตลาดนำทางนวัตกรรม

ข) ระบบของการพัฒนาการพึ่งตนเองด้วยกระบวนการ “ทำไปเรียนรู้ไป” และ “ช่วยเขาให้ช่วยตนเองได้” โดยการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่หรือแกนนำชาวบ้านที่อาจเริ่มจากบุคคลแต่ละคน ที่มีแววการเป็นผู้ทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง หรือเริ่มต้นที่กระบวนการกลุ่มเพื่อให้

เกิดพลังร่วม จึงเกิดเป็นการพัฒนาการพึ่งตนเองได้ โดยที่กลุ่มเป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมทางบวก

ค) ระบบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืนที่มีแนวทางเน้นการเพิ่มโอกาส เพิ่ม
ทางเลือก เพื่อเพิ่มสมรรถนะ (ไม่ใช่แค่เพียงการยอมรับเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสม) ที่ต้องมี
ทิศทางและแนวโน้มเข้าสู่การบรรลุเป้าหมายสุดท้ายคือการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น.4-12) สรุปความหมาย การส่งเสริมการเกษตร ว่าเป็น
กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญา
ท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้
เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่พอดี กินพอดี และมีความสุขอันเป็น
ผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่ง

สรุปจากความหมายของการส่งเสริมการเกษตรที่กล่าวมาได้ว่า การส่งเสริม
การเกษตร เป็นกระบวนการถ่ายทอด และนำความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น ไปสู่เกษตรกร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ความรู้ ทักษะ เกิดการพัฒนา มี
การปฏิบัติและทัศนคติในเชิงบวก แล้วติดตามให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติ โดยเน้นการพึ่งพา
ตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสุดท้ายคือการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต เกษตรกรมีความเป็นอยู่
อย่างยั่งยืน

3.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2551, น.223-232) กล่าวว่า เป็นกระบวนการของการนำ
ความรู้ วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอดซึ่งอาจจะเรียกว่าวิธีการ
สอนหรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่
การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการดังนี้

3.2.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ เป็นการถ่ายทอด
เทคโนโลยีโดยเอาจำนวนเกษตรกรหรือบุคคลที่จะรับการถ่ายทอดเป็นหลัก คือ

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) บุคคลผู้รับการ
ถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้รับการส่งเสริม โดยตรง
เป็นรายบุคคล ได้แก่

(1) การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของผู้รับการส่งเสริม เจ้าหน้าที่ไปพบปะรับ
ฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้ถึงฟาร์มหรือไร่นาจะเห็นสภาพความเป็นจริงของผู้รับการส่งเสริม

(2) ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (office calls) ผู้รับการส่งเสริมมีความสนใจและเชื่อว่าเจ้าหน้าที่สามารถให้ความรู้หรือข่าวสารได้

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (telephone calls) สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลา และระยะทางในการติดต่อ

(4) การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว (personal letter) เขียนจดหมายเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ หรือเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (informal contact) ได้พบผู้รับการส่งเสริมโดยบังเอิญ เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method)

(1) การประชุมกลุ่ม (group meeting) ช่วยในการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสปรึกษาหารือกัน

(2) การฝึกอบรม (training) ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

(3) การสาธิต (demonstration) เป็นการบรรยายประกอบการแสดงทำให้ผู้เรียนได้ฟังและได้เห็น ไปพร้อมกัน การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ

ก. การสาธิตวิธี (method demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเป็นลำดับไป

ข. การสาธิตผล (result demonstration) เป็นการแสดงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่า การปฏิบัติที่ได้ปรับปรุง หรือได้มีการวิจัยค้นคว้า สามารถนำไปปฏิบัติในท้องถิ่น ได้

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (field trip or study tour) มีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว มีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) สื่อสารมวลชนจะช่วยให้การส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม สามารถใช้ได้กับคนเป็นจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (printed meter) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (poster) หนังสือพิมพ์ (newspapers) การจัดนิทรรศการ (exhibition or exposition) ภาพยนตร์ (motion pictures) โทรทัศน์ (television) วิทยุ (radio)

3.2.2 วิธีการส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ ได้แก่

- 1) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว มีข้อสมมุติว่า ถ้าผู้รับการส่งเสริมเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ พบว่าผู้รับการส่งเสริมปฏิบัติได้ผล จะเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ในภายหลัง
- 2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่องและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างไรอย่างหนึ่งโดยการปรับปรุงปัจจัยการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น
- 3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน โดยค่านึงว่าฟาร์มและบ้านรวมกันเป็นหน่วยเดียว และค่านึงว่าทำอะไรจึงจะทำให้ฟาร์มและบ้านเรือนรายได้สุทธิสูงขึ้น
- 4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายเป็นการส่งเสริมที่เน้นเฉพาะพื้นที่ ลักษณะของการผลิต และการเกษตรที่เฉพาะเจาะจงพื้นที่นั้น

3.2.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ ได้แก่

- 1) การใช้ change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบทั่วไปไม่ เป็นรายวิชา หรือเฉพาะอย่าง
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ (team approach) ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย ร่วมกันทำงาน พร้อมกันหรือประสานกันในการพัฒนางาน
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน โดยการนำสื่อมวลชนต่าง ๆ มาเป็นตัว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดผู้รับการส่งเสริม

3.2.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology oriented)

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศจะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดและเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

3.2.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (community oriented)

การประสานงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการและภูมิ ปัญญาของท้องถิ่น โดยจัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของเกษตรกร ตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนา เกษตรในลักษณะครบวงจร

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมเป็นกระบวนการของการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่ผู้รับการส่งเสริม เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการ สอนหรือฝึกอบรมก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ผู้รับการส่งเสริมสามารถสร้างความสนใจ

ความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการส่งเสริมส่งเสริมที่นิยมใช้กันทั่วไป คือ การส่งเสริมโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบรายกลุ่ม และแบบมวลชน

3.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2553, น.4) ได้สรุปรูปแบบการส่งเสริม ดังนี้

3.3.1 รูปแบบการส่งเสริมแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน เป็นรูปแบบแรก ๆ ที่นำมาใช้ในงานส่งเสริมทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ รูปแบบนี้จะมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ การฝึกอบรม โดยมีเจ้าหน้าที่ทำการส่งเสริมในหลักสูตรที่กำหนด ส่วนการเยี่ยมเยียน เจ้าหน้าที่จะออกเยี่ยมเยียนถึงบ้านและไร่นาเป็นรายปี ซึ่งรูปแบบนี้ได้รับการปรับปรุงหลายครั้ง โดยกรมส่งเสริมการเกษตร

3.3.2 รูปแบบการส่งเสริมแบบการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว รูปแบบนี้เคยใช้ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ เรียกกันว่า การบริการเบ็ดเสร็จ คือ การที่เกษตรกรเข้ามาใช้บริการที่จุดเดียวแล้วจะได้ทุก ๆ อย่างกลับไปเบ็ดเสร็จ

3.3.3 รูปแบบการส่งเสริมแบบการมีส่วนร่วม รูปแบบนี้กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับคำแนะนำจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ และนำมาใช้กับ โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนา การมีส่วนร่วมเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจ ผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ผู้ปฏิบัติมากขึ้น ทำให้รู้จักการช่วยเหลือตัวเองมากขึ้น

3.3.4 รูปแบบการส่งเสริมแบบการบูรณาการ เป็นรูปแบบที่นำมาใช้แก้ปัญหา งานส่งเสริมที่ใช้เพียงรูปแบบเดียว และมีข้อจำกัด เนื่องจากการบูรณาการเป็นการทำสิ่งที่เห็นว่าบกพร่อง ให้เกิดความสมบูรณ์ รูปแบบนี้จะนำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยการบูรณาการ โครงการเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นระบบโซ่เครือข่าย หรือระบบวงจร ผลของการใช้รูปแบบนี้กับงานส่งเสริมการเกษตรทำให้ประหยัดคน งบประมาณ และการลดความขัดแย้ง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมที่นิยมใช้ในปัจจุบัน คือ 1. การส่งเสริมแบบการฝึกอบรมและการเยี่ยมเยียน 2. การส่งเสริมแบบเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว 3. การส่งเสริมแบบการมีส่วนร่วม 4. การส่งเสริมเกษตรแบบบูรณาการ

3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยมี ดังนี้

3.4.1 แนวคิดทฤษฎีสัญญาภาคในชนบท (*The Vacuum Theory*)

โมเซอร์ (1978, น.5) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นของเกษตรกร มีความคุ้นเคยกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกษตรกรทำอยู่ และรู้ถึงปัญหาหรือสิ่งที่เป็อุปสรรคในการทำการเกษตร ให้ก้าวหน้าและเขาก็ช่วยเหลือเกษตรกรในสิ่งที่จำเป็นต้องทำ เพื่อให้งานดำเนินไปได้ ไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคนใดที่สามารถทำได้ทุกอย่างในสิ่งที่เกษตรกรต้องการในท้องถิ่น แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถเลือกได้ว่า จะทำอะไรที่จำเป็นก่อนหรือหลังได้ อาจกล่าวอีกในหนึ่งว่า ทฤษฎีสัญญาภาคในชนบทหรือท้องถิ่นของการส่งเสริมการเกษตร (*The Vacuum Theory*) เป็นงานช่วยตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นในชนบทในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นและสามารถกระทำได้ก้าวหน้าไปได้ โดยที่ยังไม่เคยมีผู้หนึ่งผู้ใดให้ความช่วยเหลือมาก่อนเปรียบเสมือนเป็นช่องว่างหรือสัญญาภาคในชนบท

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีสัญญาภาคในชนบท เป็นทฤษฎีที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระดับท้องถิ่นเป็นคนในท้องถิ่น เป็นผู้รู้ปัญหาของเกษตรกรอย่างแท้จริง มีการส่งเสริมการเกษตรให้แก่เกษตรกรที่ยังไม่ได้เคยรับการส่งเสริมการเกษตรมาก่อนเปรียบเสมือนเป็นช่องว่างหรือสัญญาภาคในชนบท

3.4.2 การแพร่กระจายและยอมรับแนวคิดใหม่ (*Diffusion and Adoption*

Process)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.11-15) ระบุว่า การแพร่กระจายแนวความคิดหรือวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ไปยังเกษตรกรเป็นกระบวนการที่สำคัญของการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับกระบวนการยอมรับ กระบวนการแพร่กระจายดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนกระบวนการยอมรับที่เกิดขึ้นในตัวเกษตรกร จึงแยกกล่าวเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) กระบวนการแพร่กระจายแนวความคิดใหม่ (*Diffusion Process*) เป็นกระบวนการที่เป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งแนวความคิดใหม่จะแพร่จากแหล่งเกิด หรือแหล่งที่มาของความคิดไปยังผู้รับ หรือแหล่งที่รับความคิดนั้นไป แนวความคิดใหม่หรือบางท่านเรียกว่า “นวัตกรรม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “innovation” หมายถึง ความคิดการกระทำหรือสิ่งต่างๆ ที่บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าสำคัญของกระบวนการนี้คือ มีการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารหรือแนวความคิดใหม่เป็นเรื่องใหม่สำหรับเขาคือ ไม่เคยรู้เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน (Rogers, 1971, น.19)

การแพร่กระจายแนวความคิดใหม่ เป็นกระบวนการที่เป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งแนวความคิดใหม่จะถูกแพร่จากแหล่งเกิด หรือ แหล่งที่มาไปยังผู้รับ จุดสำคัญของกระบวนการนี้ก็คือ มีการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารหรือแนวความคิดใหม่

ผู้ส่งสารหรือผู้ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับสาร (message หรือ innovation) ที่จะส่ง ไปและผู้รับสารซึ่งอาจเป็นเกษตรกรหรือสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลเป้าหมาย นอกจากนี้ก็มีสื่อหรือช่องทางที่จะช่วยในการนำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับเช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฯลฯ การแพร่กระจายแนวความคิดใหม่เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับกระบวนการยอมรับ (adoption process) ซึ่งเกิดขึ้นในตัวบุคคลที่รับสาร

ภาพที่ 2.2 การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ส่งกับผู้รับสาร

ที่มา : agecon-extens.agri.cmu.ac.th/Couse_online

กล่าวโดยสรุป การแพร่กระจายแนวความคิดใหม่เป็นการแพร่จากแหล่งกำเนิดแนวความคิดไปยังผู้รับ ส่วนกระบวนการยอมรับเป็นกระบวนการทางจิตใจในการตัดสินใจและยอมรับไปปฏิบัติ

2) กระบวนการยอมรับ (Adoption Process) เป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเริ่มรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วสิ้นสุดด้วยการตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ

กระบวนการยอมรับ แตกต่างจากกระบวนการแพร่กระจายแนวความคิดใหม่ กล่าวคือ กระบวนการแพร่กระจายนั้นเป็นการแพร่แนวความคิดระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือ ระหว่างแหล่งที่มาของความคิดกับบุคคลที่จะรับแนวความคิดนั้น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งกับผู้รับโดยเฉพาะ กระบวนการยอมรับนั้น แต่ละขั้นตอนของกระบวนการเกิดขึ้นในตัวบุคคลเดียว

กระบวนการยอมรับ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการ เรียนรู้และการตัดสินใจ จากการวิจัยพบว่า การที่บุคคลจะรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติ 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

ขั้นที่ 1 การตื่นตัวหรือเริ่มรับรู้ (Awareness) เป็นขั้นตอนแรกที่กลุ่มบุคคล เป้าหมายหรือเกษตรกรอาจตื่นตัวเองหรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะเป็นผู้กระตุ้นก็ได้ ผลของการตื่นตัวนั้นเกษตรกรต้องเกิดภาวะความไม่สมดุล (Imbalance) และมองหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเข้ามาทดแทนของเดิม การกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวโดยตนเองนั้น สื่อและช่องทางการสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์

ขั้นที่ 2 ความสนใจหาข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม (Interest of Information) เมื่อเกษตรกรตื่นตัวเต็มที่ก็จะสนใจหาข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทมากในขั้นตอนนี้ในการชี้แนะว่าแหล่งข้อมูลที่มีให้เพิ่มเติมจากที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายรู้อยู่แต่เดิมแล้ว

ขั้นที่ 3 การประเมินผลหรือการไตร่ตรอง (Evaluation) เป็นการประเมินหรือการไตร่ตรองว่าจะยอมรับเทคโนโลยีหรือไม่ ข้อมูลที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะต้องให้ในขั้นตอนนี้ก็คือข้อมูลที่จะทำให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นว่า เมื่อเกษตรกรรับไปแล้วจะเกิดผลประโยชน์แก่เขาอย่างเต็มที่การที่จะรับการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถที่จะระดมปัจจัยการผลิตหรือมีสินเชื่อและบริการอื่นๆ จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนได้อย่างเต็มที่

ขั้นที่ 4 การทดลอง (Trial) ขั้นตอนนี้เกษตรกรจะลองทำในพื้นที่ขนาดเล็กเพื่อดูว่าคุ้มกับการลงทุนหรือไม่เพียงใด มีความเสี่ยงอย่างไร แค่ไหนและจะกำจัดความเสี่ยงในการประกอบการได้หรือไม่ การทดลองทำในขั้นตอนนี้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทในการช่วยยืนยันและจะต้องบ่งชี้ให้กลุ่มบุคคลเป้าหมายหรือเกษตรกรทราบอย่างชัดเจนได้ว่ามีความเป็นไปได้ในการประกอบการในพื้นที่นั้นตามสภาพแวดล้อมและสอดคล้องกับปัจจัยการผลิตที่มีอยู่

ขั้นที่ 5 การยอมรับนำไปปฏิบัติ (Adoption) การยอมรับจะเกิดขึ้นเต็มที่และต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับปริมาณผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับในหัวเวลาดังกล่าวและทราบเท่าที่ไม่มีนวัตกรรมใดที่ดีกว่าสิ่งที่ยอมรับอยู่แล้วในปัจจุบัน

ขั้นตอนตามกระบวนการยอมรับ (adoption process) เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่แต่ในความเป็นจริงแล้วแต่ละขั้นตอนอาจทิ้งช่วงเวลา และบุคคลหรือเกษตรกรอาจปฏิเสธ (rejection) นวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ได้ในระหว่างทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 4 หากแต่ละขั้นตอนนี้ นวัตกรรม (Innovation) ไม่ได้สร้างความประทับใจ จูงใจหรือสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวเขาขณะที่ในขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นตอนการยอมรับบุคคลหรือเกษตรกรก็อาจจะมีทั้งที่ยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (continue) และก็อาจจะมีบุคคลหรือเกษตรกรที่ยอมรับนำไปปฏิบัติแล้วเลิกนวัตกรรมการหรือแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง (discontinue) ก็ได้

เนื่องจากปัจจัยหรือคุณสมบัติของนวัตกรรมนั้นมิได้มีประโยชน์ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมที่จะรับ มีความสลับซับซ้อนมาก ไม่สามารถแบ่งทดลองครั้งละน้อยๆ ได้ อีกทั้งยังพบว่าไม่เข้าใจ ไม่สามารถมองเห็นหรือเห็นผลได้โดยง่ายอย่างที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้แนะนำในเบื้องต้น

การจำแนกกลุ่มบุคคลเป้าหมายในกระบวนการยอมรับนั้นยังจำเป็นต้องวิเคราะห์อย่างมีระบบว่าใครเป็นบุคคลที่ยอมรับเร็ว ปานกลางหรือยอมรับช้าการจำแนกกลุ่มเป้าหมายในกระบวนการยอมรับนี้ กระทำเพื่อนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะได้ส่งเสริมเฉพาะบุคคลยอมรับเร็วเป็นอันดับแรก ในฐานะที่คนกลุ่มยอมรับเร็วนั้นจะเป็นตัวแทนของเกษตรกรและมอบหมายให้กลุ่มยอมรับเร็วเป็นผู้สืบทอด ขยายผลต่อไปยังกลุ่มสมาชิกของตน

การจำแนกกลุ่มของผู้ยอมรับ ใช้เวลาในการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมซึ่ง โรเจอร์ (Rogers, 1971) และเบอทรานด์ (Bertrand, 1976) ในดิเรก ฤกษ์หรัย (2538) ได้จำแนกไว้ 5 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มหัวก้าวหน้าหรือพวกนำการเปลี่ยนแปลง (innovators) หรือ “หัวไวใจสู้” ยอมรับนวัตกรรมเร็วมาก มีลักษณะกล้าเสี่ยง กล้าได้กล้าเสีย มีความพร้อมในการคิดริเริ่มนำสิ่งใหม่ แนวคิดใหม่มาปรับใช้ เพื่อประโยชน์สูงสุด ล้าหน้าคนอื่นๆ ในสังคม

2) กลุ่มยอมรับเร็ว (early adopters) หรือ “รอคูที่ท่า” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมเร็วแต่ใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจที่จะยอมรับนวัตกรรมมากกว่าพวกหัวก้าวหน้า เป็นกลุ่มที่มีการตื่นตัว มีความพร้อมในการรับสิ่งใหม่ๆ และแนวคิดใหม่มาปรับใช้ให้ทันเหตุการณ์และทันกับความต้องการในชุมชนจัดเป็นผู้นำชุมชน

3) กลุ่มยอมรับปานกลาง (early majority) หรือ “เบิ่งตาลังเล” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมแต่ใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจมากกว่าพวกยอมรับเร็ว พวกยอมรับปานกลางเป็นพวกที่มีความละเอียดรอบคอบรัดกุมในการคาดคะเนและการตัดสินใจก่อนนำนวัตกรรมมาปรับใช้ ต้องการคำแนะนำพอสมควร

4) กลุ่มยอมรับช้า (late majority) หรือ “หันเหหัวคือ” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมแต่ต้องใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจนานมาก เป็นผู้ตามอย่างคนอื่นต้องการการชี้แนวทางและการกำกับอย่างใกล้ชิดให้เห็นตัวอย่างของคนหมู่มากในสังคมก่อนที่จะยอมรับนวัตกรรม

5) กลุ่มล่าหลัง (laggards หรือ late adoption) หรือ “งอมือจับเจ้า หรือ ไม่เอาไหนเลย” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมช้ามากหรืออาจไม่ยอมรับนวัตกรรม เป็นผู้ยึดติดกับพฤติกรรมดั้งเดิม ต้องการขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในแวดวงสังคมปิดที่ไม่ยอมรับสิ่งใหม่หรือแนวความคิดใหม่ๆ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการยอมรับเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมไปจนรับนวัตกรรมและนำไปใช้ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการตัดสินใจของบุคคล ดังนั้นกระบวนการยอมรับนวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติตามนั้นจะเกิดขึ้นเป็นขั้นตอนในตัวบุคคลหรือเกษตรกรเริ่มตั้งแต่ขั้นแรก คือ ขั้นต้นตัวหรือรับรู้ไปสู่ขั้นสนใจหาข้อมูล ขั้นไตร่ตรองหรือประเมินผล ขั้นทดลองทำ และขั้นสุดท้ายคือการยอมรับ นำไปปฏิบัติ

3.4.3 ทฤษฎีการสื่อสาร SMCR

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2554, น.2-13) ได้กล่าวถึง เดวิด เค เบอร์โล (David K.Berlo) ได้พัฒนาทฤษฎีที่ผู้ส่งจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะรับ แปลความหมาย และมีการโต้ตอบกับสารนั้นอย่างไร ทฤษฎี S M C R ประกอบด้วย

ภาพที่ 2.3 แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของเดวิด เค เบอร์โล

ที่มา : http://e-book.ram.edu/e-book/m/mc111/mc111_03_04.html

- 1) ผู้ส่งสาร (source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสาร มีระดับความรู้อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร ตลอดจนมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสาร
- 2) ข้อมูลข่าวสาร (message) เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสาร
- 3) ช่องทางการส่ง (channel) วิธีการที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับข่าวสารข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การเห็น การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4) ผู้รับ (receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการถอดรหัส ข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกันกับผู้ส่งสารจึงจะทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า แนวคิดของเดวิด เค เบอร์โล เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการส่งสารและการรับข้อมูลข่าวสารของผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีความเห็นว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารจะมีปัจจัยที่มีผลต่อการส่งและการรับอยู่ 5 ประการ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทัศนคติ ระดับความรู้ ระดับสังคม และวัฒนธรรม

4. การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู

โครงสร้างภาคการเกษตรของไทย โดยส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรขนาดเล็ก และเป็นการผลิตที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ การดำเนินการลักษณะดังกล่าว ทำให้ภาคเกษตรต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร เช่น ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ค่าใช้จ่ายของเครื่องจักรกลการเกษตร และค่าจ้างแรงงานด้านการเกษตร รวมทั้งปัญหาการขาดอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต (Product Process) การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain) และปัญหาด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ยังไม่เข้าถึงตัวเกษตรกรได้เท่าที่ควร เพื่อเป็นการลดข้อจำกัดดังกล่าว จะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกัน ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

4.1 นิยามระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : 2561)

เกษตรแปลงใหญ่ คือ วิธีการหนึ่งในการเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของหน่วยผลิตด้วยการคำนวณทางเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด หรืออีกนัยหนึ่งคือการบริหารความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างต้นทุนการผลิตกับปริมาณการผลิต ขนาดการผลิตเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economics of Scale) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยการผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี (พันธุ์พืช ปุ๋ย เครื่องจักรกลทางการเกษตร และเทคโนโลยีสมัยใหม่) การจัดการด้านการตลาด และห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งมีการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจ

4.2 วัตถุประสงค์การดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

4.2.1 เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตโดยเกษตรกร และ/หรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่และกิจกรรมที่ติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่

4.2.2 ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (Economy of Scale) เพื่ออำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต (Production Process) และห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ได้แก่ การจัดการปัจจัยการผลิต การผลิต เทคโนโลยี การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการผลิต การแปรรูปเบื้องต้นและการตลาด

4.2.3 ทำให้เกิดความสะดวกในการรวบรวมสรรพกำลังของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในภูมิภาคทุกหน่วยงาน เพื่อระดมให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในแปลงที่กำหนดใช้ระบบการส่งเสริมเป็นแปลงใหญ่ในแต่ละจังหวัด

4.3 หลักเกณฑ์ในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

- 1) มีการผลิตในพื้นที่เหมาะสม ตามข้อมูลแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri Map) หรือเป็นพื้นที่ที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้
- 2) มีขนาดการผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุน (Economy of Scale) สามารถใช้ปัจจัยการผลิต ร่วมกันจากการรวมซื้อรวมขาย การใช้หรือเครื่องมือ/อุปกรณ์/เครื่องจักรกลร่วมกันได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งจะส่งผล ให้ต้นทุนการผลิตลดลง
- 3) มีกระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์เพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และง่ายต่อการเข้าถึงการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้าน องค์ความรู้ แหล่งทุน ให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต
- 4) มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม หรือนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการผลิต
- 5) มีช่องทางการตลาดรองรับ และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาตลาดให้กว้างขวางและ หลากหลายยิ่งขึ้น
- 6) มีปัจจัยพื้นฐาน เช่น แหล่งน้ำ/ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต
- 7) มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เช่น ลานตาก โรงคัดแยก ลานเท เป็นต้น เข้ามาใช้ในการพัฒนาการผลิต
- 8) มีการกำหนดมาตรฐานการผลิต และเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบรับรองสินค้าที่สามารถทำได้หรือเป็นที่ต้องการของตลาด
- 9) มีการกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการจัดทำแผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจน
- 10) มีผู้จัดการแปลงที่มีศักยภาพและสามารถบริหารจัดการได้

4.4 องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประกอบด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558, น.5)

- 1) ผู้จัดการพื้นที่ (Field manager) คือ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ (เกษตรอำเภอ) ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)
- 2) พื้นที่แปลงใหญ่ เป็นการรวมแปลงเล็กของเกษตรกร ให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่ในการรวมกันผลิตสินค้าเกษตร โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง
- 3) เกษตรกร เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลง เพื่อให้มีการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายการผลิตการตลาด จัดทำแผนปฏิบัติการ ร่วมกันกับเทคโนโลยีที่ใช้ ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ฯลฯ และดำเนินการตามแผน
- 4) การบริหารจัดการแปลง โดยผู้จัดการพื้นที่จะต้องเป็นบริหารจัดการแปลงทุกกิจกรรม ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เช่น เชื่อมโยงการตลาด การจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี การจัดการกระบวนการผลิตและการตลาด ฯลฯ เพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558, น.5) ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการ ไว้ ดังนี้

4.5.1 ขั้นตอนการดำเนินงานของการทำเกษตรแปลงใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) คัดเลือกพื้นที่ให้มีขนาดเหมาะสม ขึ้นอยู่กับชนิดสินค้า ขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ และปริมาณความต้องการของตลาด มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม คมนาคมสะดวกพอสมควร มีความเหมาะสมในทางกายภาพ ดิน น้ำ ภูมิอากาศ ความสามารถและประสบการณ์ของเกษตรกร ลักษณะการถือครอง ต้องไม่อยู่ในพื้นที่ที่ผิดกฎหมายความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ภูมิภาค ความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร
- 2) จัดทำข้อมูลเกษตรกร พื้นที่ โครงการและการผลิต
- 3) กำหนดเป้าหมายการผลิต
- 4) วางแผนการผลิต
- 5) วางแผนด้านการตลาด จัดการปัจจัยการผลิต ใ้เฝ้าระวังจัดการแหล่งผลิต
- 6) ผลิตและควบคุมการผลิต
- 7) การผลิตผลิตภัณฑ์อย่างง่าย

8) ตลาด

9) ให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม

10) ประเมินผล ปรับปรุง ขยายพื้นที่ในปีต่อไป

4.5.2 วิธีการดำเนินงาน

1) กำหนดพื้นที่เป้าหมาย จังหวัด/อำเภอ คัดเลือกพื้นที่ดำเนินการที่มีความพร้อม ในการจัดทำแปลงใหญ่ จำนวน 219 จุด ใน 77 จังหวัด 13 ชนิดพืช โดยพิจารณาจากพื้นที่นำร่อง ตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF) และการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร นำมาขยายผลเป็นแปลงใหญ่ โดยกำหนดให้เกษตรกรอำเภอ เป็นผู้จัดการพื้นที่

2) กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ส่วนกลางจัดสัมมนาเพื่อกำหนดแนวทางการ ดำเนินงานวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์และร่วมกันกำหนด แนวทางในการดำเนินงานและติดตามประเมินผลการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่

3) ชี้แจงทำความเข้าใจ ส่วนกลางจัดสัมมนาเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการ ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ให้แก่ผู้จัดการพื้นที่ วัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่เขต จังหวัดและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

4) ประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ในทุกระดับ โดยการจัดนิทรรศการและ จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร สื่อ วิดิทัศน์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู สำหรับ เกษตรกรจังหวัดสระแก้ว เป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีการผลิตลำไยนอกฤดูในพื้นที่น้อย มีการผลิตที่ ต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างจำหน่าย ประกอบกับเกษตรกรขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการในสวน ลำไย การแปรรูปผลผลิตลำไยนอกฤดู ทำให้ไม่สามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่าย อีกทั้งพื้นที่ของ เกษตรกรบางรายที่ทำการผลิตลำไยนอกฤดู ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าร่วม การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูได้ ซึ่งการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ทำให้เกิดการบริหารจัดการใน รูปแบบการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มผลิตลำไยแปลงใหญ่ จะเป็นกระบวนการผลิตที่ร่วมกันผลิต วาง แผนการผลิตร่วมกัน ชี้อัจฉัยการผลิตร่วมกัน รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาคุณภาพ ตามมาตรฐาน GAP ให้ได้ตามความต้องการของตลาด สนับสนุนการซื้อขายล่วงหน้า สนับสนุน การทำสัญญาซื้อขายมาตรฐานที่เป็นธรรมถูกต้องตามหลักกฎหมาย สนับสนุนการวางแผนการผลิต ของเกษตรกร ขยายช่องทางการจำหน่ายผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตด้วยการแปรรูป ประโยชน์ของการดำเนินงานตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ คือ เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการ ผลิตและจำหน่ายผลผลิต มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต สร้างอำนาจในการ

ต่อรองด้านการตลาด ได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของเกษตรกร สนับสนุนด้านการตลาดขยายช่องทางในการจำหน่ายผลผลิต สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด เกษตรกรมีรายได้ที่ดีขึ้น เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนต่อไป

5. แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ

พลสรานู สราญรมย์ (2560, น.37-41) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่สำคัญที่จะกล่าวถึง มี 2 ทฤษฎี ดังนี้

5.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs)

มาสโลว์ได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐาน (basic needs) ของมนุษย์ไว้ในทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งอธิบายมูลเหตุแห่งพฤติกรรมมนุษย์ โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และความต้องการพื้นฐานนี้จะมืออยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไปอีก นั่นคือความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์
3. ความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้น ตามลักษณะความสำคัญจากต่ำไปสูง โดยเมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นสูงขึ้นไปก็จะมาเป็นลำดับ

ในการศึกษาช่วงต้นๆ มาสโลว์ได้จัดลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ตามลำดับความจำเป็นไว้ 5 ขั้น ต่อมามาสโลว์ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมและแบ่งขั้นสูงสุดของความ ต้องการให้ละเอียดออกไปอีก 1 ขั้น รวมเป็น 6 ขั้น และในการศึกษาช่วงสุดท้าย มาสโลว์ได้แบ่งลำดับขั้นสูงสุดต่อไปอีก รวมเป็น 7 ขั้น โดยบุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการจากขั้นต่ำสุด เป็นลำดับแรกๆ ก่อนจนรู้สึก “พอ” แล้วจึงจะแสวงหาการตอบสนองขั้นสูงสุดขึ้นไปเป็นลำดับ ทั้ง 7 ลำดับความต้องการ ดังแสดงในภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 แสดงลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์

โดยที่ความต้องการใน 4 ลำดับแรกนั้น เป็นความต้องการระดับต้น หรือความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) และความต้องการในลำดับที่ 5-7 เป็นความต้องการระดับสูง หรือความต้องการพัฒนาตนเอง (being or growth needs)

สำหรับรายละเอียดลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ 7 ชั้น เรียงลำดับจากความต้องการระดับต้นถึงความต้องการระดับสูง ดังนี้

1) ความต้องการด้านสรีระ (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยมีอาหารและที่พักอาศัย เขาก็จะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการที่เกิดขึ้น

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึง

ความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงานในชีวิต และสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ต่อพนักงานทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสภาพแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราจะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อนมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

4) ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียงและความภูมิใจ (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้างการนับถือตนเอง รู้สึกชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองและเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ท้าทายได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสความก้าวหน้าในงานอาชีพ

5) ความต้องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน (need to know and understand) เป็นความอยากรู้ อยากรู้อยากเข้าใจ อยากรู้ความสามารถ อยากรู้อะไรเป็นประสบการณ์ เป็นความต้องการพัฒนาตน ซึ่งนำไปสู่การประดิษฐ์ คิดค้น วิเคราะห์ วิจัย เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องราวต่างๆ

6) ความต้องการสุนทรียภาพ (aesthetic needs) เป็นความต้องการเพื่อความดี ความงาม ความละเอียดอ่อนทางจิตใจและคุณธรรม เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลเฉพาะบางคนเท่านั้น บุคคลจะรู้สึกไม่สบายใจ ทนไม่ได้ถ้าเห็นความไม่เป็นระเบียบไม่สมดุลและไม่น่าดูต่างๆ แต่อาการเหล่านี้จะหายไปทันที ถ้าเขาได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่งดงาม

มีคนจำนวนไม่น้อยที่มักจะติดอยู่กับความหลงตัวเองหลงในยศ ลาก สรรเสริญ เป็นพวกวัตถุนิยม ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นมาถึงการพัฒนาการในระดับนี้ได้

สรุปได้ว่า มนุษย์จะมีพัฒนาการความต้องการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยพัฒนาจากขั้นต่ำสุด ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐาน ไปหาขั้นสูงสุดตามลำดับ บางคนอาจจะต้องการแค่ขั้นที่ 4 แล้วหยุดลงก็ได้ หากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ไปส่งเสริมให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เขาอาจจะไม่ยอมรับหรือการส่งเสริมนั้นอาจจะล้มเหลวก็ได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องตระหนักถึงลำดับขั้นความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ก่อนที่จะไปทำการส่งเสริมการเกษตร

5.2 ทฤษฎีความต้องการของฟรอมม์ (Erich Fromm) เสนอว่าคนทุกคนมีธรรมชาติแบบมนุษย์ คือถูกดึงดันระหว่างความต้องการมีอิสรภาพ และความปรารถนาในการเป็นเจ้าของ หรือถูกครอบครอง หรือความมั่นใจอบอุ่นใจที่มาจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มสังคม และเชื่อว่าทุกคนมีพื้นฐานบุคลิกภาพคล้ายกัน คือ มีแรงขับอยู่ 2 ประเภท คือ

1. แรงขับทางร่างกาย (organic drives) หรือสัญชาตญาณเป็นตัวผลักดัน เช่น แรงขับหิว ความกระหายความต้องการทางเพศ และการปรับตัวด้วยวิธีการต่อสู้ หลีกหนี เป็นต้น และมนุษย์ได้มีการพัฒนาเอกลักษณ์ ด้านความมีสติรู้ตัว ความมีเหตุผล และการจินตนาการ เพื่อเขียนฐานะของคนให้สูงขึ้น เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เจริญ ด้วยอารยธรรมและสร้างสรรค์คนให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคมโลกนี้ได้

2. แรงขับประเภทที่ไม่ใช่ความต้องการทางร่างกาย ซึ่งฟรอมม์ กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการ 5 ประการ ดังนี้

1) ความต้องการมีสัมพันธภาพ (need for relatedness) เนื่องจากมนุษย์มักพบกับความอ้างว้าง วิตกกังวลเปล่าเปลี่ยวใจ และเจ็บปวดใจ รวมทั้งกลัวความรับผิดชอบเพราะมนุษย์มักจะอ่อนไหวต่ออำนาจธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นด้วยวิธีการที่ดี คือ ต้องอยู่บนรากฐานขอรักเชิงสร้างสรรค์

2) ความต้องการสร้างสรรค์ (need for transcendence) มนุษย์มีความสามารถหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับสติปัญญา การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์ จึงมีความต้องการทำดีเลิศ หรือสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมของชีวิต แตกต่างจากสัตว์ชั้นต่ำมนุษย์ที่ตอบสนองความต้องการในการทำดีเลิศ อาจเกิดแรงขับสัญชาตญาณทำลาย หรือสร้างสรรค์ก็ได้ โดยพลังทางสร้างสรรค์จะมีมากกว่า ต่างบางคนมุ่งทำดีเลิศด้วยการทำลาย เพราะความต้องการสร้างสรรค์ของเขาถูกกีดกันอย่างมาก

3) ความต้องการมีสังกัด (need for rootedness) คือความต้องการให้คนได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก เช่น ของครอบครัว ที่ทำงาน เป็นความต้องการมีมิติจิตใจกับเพื่อนมนุษย์ทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะบิดามารดาของตนเองเท่านั้น

4) ความต้องการมีเอกลักษณ์แห่งคน (need for identity) คือความต้องการทราบว่าคนคือใคร มีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองหรือแตกต่างจากบุคคลอื่นอย่างไรมนุษย์เริ่มต้นชีวิตในลักษณะชอบฟังบุคคลอื่นก่อน เมื่อโตขึ้นจึงเริ่มพัฒนาความต้องการมีเอกลักษณ์ เพื่อปรับตัวให้อยู่สังคมได้ดีขึ้น ซึ่งวิธีการสนองความต้องการมีเอกลักษณ์แห่งคนนี้อาจทำได้โดยการเลียนแบบจากกลุ่ม หรือพัฒนาไหวพริบและความสามารถเชิงเอกลักษณ์ของตนเอง

5) ความต้องการมีหลักยึดเหนี่ยว (need for frame of orientation) คือ ความต้องการที่จะมีหลักสำหรับการอ้างอิงความถูกต้องในการกระทำของคน เช่น อ้างว่า “ที่ฉันทำเช่นนี้ เพราะนายคำบอกให้ฉันทำ” “ฉันยังใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเพราะเพื่อนบ้านเขาใช้กันทั้งนั้น” เป็นต้น ซึ่งข้ออ้างดังกล่าวอาจจะสมเหตุสมผลหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นความต้องการมีหลักยึดเหนี่ยวทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการทั้งที่เป็นความต้องการที่เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากธรรมชาติของร่างกาย และความต้องการที่ไม่ใช่ความต้องการทางร่างกาย เพื่อให้ตนเองสามารถอยู่รอดได้ และอยู่ในสังคมได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

6.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว

กิริณี แก้วใส (2555, น.63) ได้ศึกษาการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีประสบการณ์การผลิตลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 33 มีพื้นที่ปลูกลำไยน้อยกว่าและเท่ากับ 10 ไร่ และเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.6 มีพื้นที่ผลิตลำไยเป็นของตนเอง

พลสรายุ สราญรมย์ (2556, น.166) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบจำลองการส่งเสริมการผลิตผลไม้ของไทยเพื่อการตลาดคุณภาพสูงในการผลิตลำไย พบว่า กลุ่มเกษตรกรทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการทำสัญญาซื้อขาย กลุ่มเกษตรกรที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศส่วนใหญ่ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้ได้เงินทุนหมุนเวียนและลดความเสี่ยงด้านราคา

ชัชชัย สุขเกษม (2558, น.59) ที่ศึกษาเครือข่ายตลาดลำไยของอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีในทัศนะของเกษตรกรรายย่อยชาวสวนลำไย พบว่า เกษตรกรรายย่อยเห็นด้วยในประเด็นการปรับปรุงคุณภาพลำไยให้ได้มาตรฐานจะช่วยในการต่อรองราคาลำไยให้ดีขึ้นได้ และเกษตรกรรายย่อยเห็นด้วยมากที่สุดในการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ชาวสวนลำไย เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง (ล้ง)

6.2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู

สุจิตรา นิธิยานันท์ (2555, น.61) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาบ้านหนองสาหร่าย ตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในระดับมากที่สุด รองลงมาเกษตรกรส่วนน้อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร เฉลี่ย 14.75 คะแนน

6.3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว

นฤชล สีดี (2555, น.104) ได้ศึกษาความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมด้วยการเยี่ยมชมในพื้นที่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เอกสาร วิชาการ การจัดเวทีเสวนา การจัดทำแปลงเรียนรู้ การจัดการประกวดแข่งขัน การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การรณรงค์

จิรวุฒ มงคล (2557, น.45) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยมีความต้องการในระดับมากในประเด็นการเยี่ยมชมในพื้นที่ รองลงมาต้องการในระดับมากที่สุด ในประเด็นไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง

6.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

จิรวุฒ มงคล(2557, น.53) ที่ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วม โครงการยุ่งยากและมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เข้าร่วมโครงการในระดับน้อย และประเด็นเรื่องเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ข้อมูลไม่ชัดเจนอยู่ในระดับน้อย และในประเด็นเจ้าหน้าที่มีเวลาตรวจเยี่ยมน้อยเกินไปอยู่ในระดับน้อย

สายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.90) ที่ศึกษาการตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดในเรื่อง ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำลำไยนอกฤดู เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการผลิตให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

6.5 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

จักรพงษ์ หาญบุญชูทรง (2557, น.109) ที่ศึกษากลยุทธ์การส่งออกทุเรียนสดและลำไยสดของไทยสู่ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน พบว่า ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตนอกฤดู การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และให้การอบรมให้ความรู้เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาและพัฒนาคุณภาพของผลผลิต สนับสนุนและให้แรงจูงใจกับเกษตรกรให้ได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ สำหรับเกษตรกรที่ได้รับ GAP ภาครัฐต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้มีการพบปะกันระหว่างนักธุรกิจร้านค้าสมัยใหม่ (Modern Trade) ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการตลาด ควรให้มีการเยี่ยมชมสวนของเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นใจในขั้นตอนการปฏิบัติและวิธีการผลิตตามมาตรฐาน GAP ควรศึกษาช่วงเวลาที่ทำให้ผลผลิตออกไม่ตรงกับประเทศคู่ค้าหรือออกในช่วงที่ตลาดมีความต้องการสูง เน้นการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตออกตลอดทั้งปี ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง เพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มทุนต่างประเทศ และเพื่อสร้างความเข้มแข็งความเป็นธรรมทางการค้า

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยนำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการวิจัยนี้ มีดังนี้

1. สภาพพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
2. การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
3. ความต้องการการดำเนินงานตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว
5. แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร และสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ปี 2560 ประกอบด้วย กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูตำบลทุ่งมหาเจริญ จำนวน 35 คน กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูตำบลคลองหินปูน จำนวน 35 คน และแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูอำเภอเขาฉกรรจ์ จำนวน 25 คน รวมทั้งหมดจำนวน 95 คน (ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร 2560) โดยเป็นการเก็บข้อมูลทั้งหมด ไม่มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดสระแก้ว จำนวน 7 คน ประธานกลุ่ม และคณะกรรมการโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จำนวน 6 คน คณะกรรมการชาวสวนลำไย 10 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบจำเพาะเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่างว่าต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีวิธีการสร้างเครื่องมือ การทดสอบเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ มี 2 เครื่องมือ ประกอบด้วย

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close – ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended question) โดยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัย เป็นการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion โดยวิธีการจัดเวทีระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปจัดสนทนากลุ่มและผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิจัยด้วยกรอบการวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมทั้งระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) การรับรู้ ความเข้าใจ 2) ความต้องการการส่งเสริม 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ 4) แนวทางการส่งเสริม และ 5) วิธีการส่งเสริม

2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยการกำหนดตัวแปรในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดตัวแปรในแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้ มาสร้างเป็นคำถาม

2.2.1 เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยมีคำถามเป็นแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปทางสังคมและทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดให้เลือกและคำถามปลายเปิดให้เติมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 2 ตอนย่อย คือ

ตอนย่อยที่ 1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สูงสุด สมาชิกสถาบันเกษตรกร ประสบการณ์การปลูกลำไย การฝึกอบรมการผลิตลำไยนอกฤดู

ตอนย่อยที่ 1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในครอบครัว จำนวนแรงงานที่จ้าง พื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด เอกสารสิทธิในการเข้าร่วม โครงการแปลง

ใหญ่ การถือครองพื้นที่ปลูกลำไย ต้นทุนการผลิต แหล่งเงินทุนการผลิต จำนวนผลผลิตเฉลี่ย(ปีการผลิต 2559/2650) ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย และ รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย (ปีการผลิต 2559/60)

ตอนที่ 2 การรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 2 ตอนย่อย คือ

ตอนย่อยที่ 2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นคำถามแบบปลายปิดกำหนดคำตอบให้เลือกตอบ ได้กำหนดเกณฑ์วัด ดังนี้

5	หมายถึง	การรับรู้มากที่สุด
4	หมายถึง	การรับรู้มาก
3	หมายถึง	การรับรู้ปานกลาง
2	หมายถึง	การรับรู้น้อย
1	หมายถึง	การรับรู้น้อยที่สุด

ตอนย่อยที่ 2.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นคำถามแบบปลายปิดกำหนดให้เลือกตอบเข้าใจหรือไม่เข้าใจ ได้กำหนดเกณฑ์การวัด ดังนี้

0	หมายถึง	ไม่เข้าใจ
1	หมายถึง	เข้าใจ

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว เป็นคำถามแบบปลายปิดกำหนดคำตอบให้เลือกตอบ ได้กำหนดเกณฑ์วัด ดังนี้

5	หมายถึง	ความต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	ความต้องการมาก
3	หมายถึง	ความต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	ความต้องการน้อย
1	หมายถึง	ความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดให้เลือกและคำถามปลายเปิดให้เติมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 2 ตอนย่อย คือ

ตอนย่อยที่ 4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นคำถามแบบปลายปิดกำหนดคำตอบให้เลือกตอบข้อละ 1 คำตอบ ได้กำหนดเกณฑ์วัด ดังนี้

5	หมายถึง	ปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ปัญหามาก
3	หมายถึง	ปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ปัญหาน้อย
1	หมายถึง	ปัญหาน้อยที่สุด

ตอนย่อยที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้โดยเสรี

2.2.2 ประเด็นสนทนากลุ่ม โดยการกำหนดประเด็นคำถามจากผลการวิเคราะห์สถิติจากการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ นำมากำหนดเป็นประเด็นการสนทนากลุ่ม ผลจากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เพื่อนำไปอธิบายการผลวิจัยที่ได้จากการเก็บแบบสัมภาษณ์ และกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 แบบสัมภาษณ์

1) การตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ ชัดเจน และมีความถูกต้องตามเนื้อหา แล้วจึงนำไปทดสอบกับเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จากนั้นจึงนำแบบทดสอบมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง เพื่อให้สมบูรณ์และมีความถูกต้องตามเนื้อหาที่ต้องมีการวัดให้มากที่สุด

2) การทดสอบความเชื่อถือได้ นำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุง ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในประเด็นการสัมภาษณ์ในตอนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร และตอนที่ 4 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.831 0.928 และ 0.930 ตามลำดับ จากผลในการคำนวณสรุปได้ว่าค่า Cronbach's alpha มีค่ามากกว่า 0.80 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรต่อไป

3) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับประชากรทั้งหมด

2.3.2 แบบสนทนากลุ่ม

- 1) การตรวจสอบความถูกต้องที่ตรง โดยการนำแบบสนทนากลุ่มที่สร้างเสร็จแล้วมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา นำมาแก้ไขให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ ชัดเจน และมีความถูกต้องตามเนื้อหา
- 2) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับประชากรทั้งหมด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ตามขั้นตอนดังนี้

- 3.1 จัดทำแผนการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนด วัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูล
- 3.2 จัดเตรียมเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นในการเก็บตัวอย่างให้พร้อมและเพียงพอ
- 3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ในบุคคลเป้าหมาย และประชากรกลุ่มตัวอย่างตามที่วางแผนไว้
- 3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลหลังสัมภาษณ์เสร็จ
- 3.5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2560 - สิงหาคม 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 5 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

- 1) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรจังหวัดสระแก้ว ด้วยค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ตอนย่อยที่ 2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับการรับรู้เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้น สรุปค่าเฉลี่ยในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับการรับรู้มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับการรับรู้มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับการรับรู้ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับการรับรู้น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับการรับรู้น้อยที่สุด

ตอนย่อยที่ 2.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (percentage) และการจัดอันดับ (ranking)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมในการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับความต้องการเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

ดังนั้น สรุปค่าเฉลี่ยในความต้องการการส่งเสริม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความต้องการมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับปัญหาเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

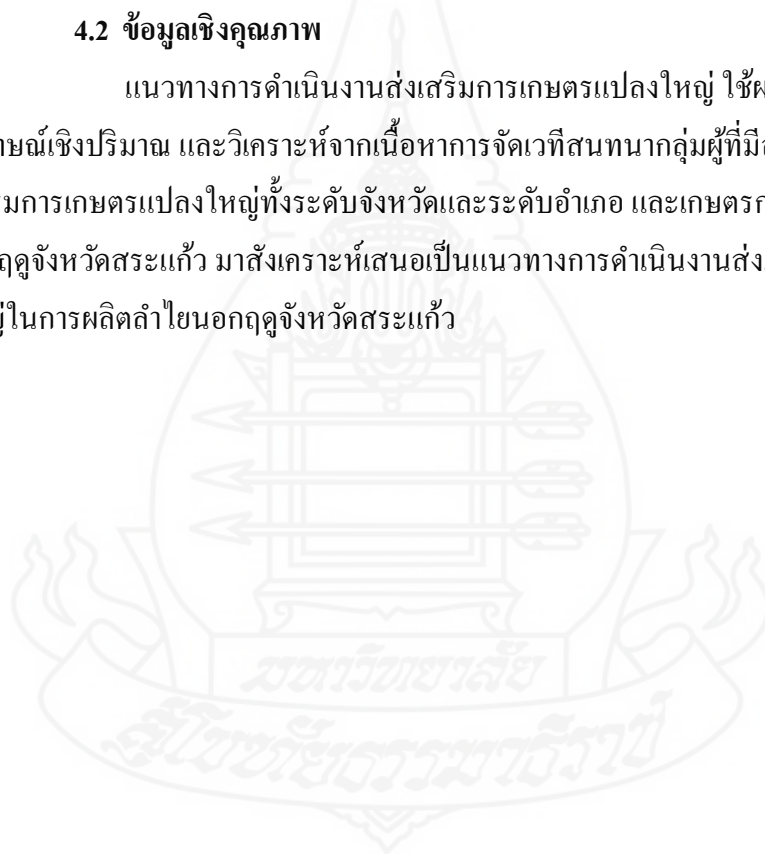
ดังนั้น สรุปค่าเฉลี่ยของปัญหา ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับปัญหามากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับปัญหามาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปัญหามากกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อยที่สุด

ตอนย่อยที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยใช้สถิติพรรณนา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การจัดหมวดหมู่ความสำคัญแบบความเรียงตามประเด็นของปัญหาและข้อเสนอแนะ

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ใช้ผลจากการศึกษาตามแบบสัมภาษณ์เชิงปริมาณ และวิเคราะห์จากเนื้อหาการจัดเวทีสนทนากลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ และเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว มาสังเคราะห์เสนอเป็นแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตารางตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 5 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว มีสภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกสถาบันเกษตรกร ประสบการณ์การปลูกลำไย การได้รับการฝึกอบรมการผลิตลำไยนอกฤดู และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

		N = 95	
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
1. เพศ			
ชาย	53	55.8	
หญิง	42	44.2	
2. อายุ (ปี)			
ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 40	6	6.3	
41-50	20	21.1	
51-60	43	45.3	
61-70	23	24.0	
มากกว่า หรือเท่ากับ 70	3	3.3	
ค่าต่ำสุด = 37 ค่าสูงสุด = 74 ค่าเฉลี่ย = 55.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.635			
3. ระดับการศึกษา			
ไม่ได้รับการศึกษา	2	2.1	
ประถมศึกษา	55	58.0	
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. หรือเทียบเท่า	18	18.9	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. หรือเทียบเท่า	12	12.6	
ปริญญาตรี	6	6.3	
สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.1	

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ปรากฏผล ดังนี้

1.1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 55.8 เป็นเพศชาย และ ร้อยละ 44.2 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 45.30 อายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 24 อายุระหว่าง 61-70 ปี และมีส่วนน้อย ร้อยละ 3.3 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 70 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 37 ปี อายุสูงสุด 74 ปี และมีอายุเฉลี่ย 55.6 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 58 จบ การศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 18.9 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.หรือ เทียบเท่า และมีส่วนน้อย ร้อยละ 2.1 จบการศึกษาระดับปริญญาโท และไม่ได้รับการศึกษา

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 95		
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
4. สมาชิกสถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็น	-	-
เป็น	95	100.0
เป็นสมาชิกของกลุ่มฯ ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สหกรณ์การเกษตร	18	18.9
กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	12	12.6
กลุ่มเกษตรกร	30	31.6
กลุ่มผู้นำชุมชน/อกม.	16	16.8
กลุ่มลูกค้ารศ.	56	58.9
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	75	78.9
สมาคมชาวสวนลำไย	33	34.7
5. ประสบการณ์การปลูกลำไย (ปี)		
1-3	12	12.6
4-6	38	40.0
7-9	21	22.2
10-12	8	8.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 13	16	16.8
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 20 ค่าเฉลี่ย = 7.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.975		

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้านสมาชิกสถาบันเกษตรกร ประสบการณ์การปลูกลำไย ปรากฏผล ดังนี้

1.1.4 สมาชิกสถาบันเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ซึ่งร้อยละ 78.9 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รองลงมา ร้อยละ 58.9 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ฅกส. และมีส่วนน้อย ร้อยละ 12.6 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

1.1.5 ประสบการณ์การปลูกลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 40 มีประสบการณ์การปลูกลำไย 4-6 ปี รองลงมา ร้อยละ 22.2 มีประสบการณ์ในการปลูกลำไย 7-9 ปี และมีส่วนน้อย ร้อยละ 8.5 มีประสบการณ์การปลูกลำไย 10-12 ปี โดยเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู มีประสบการณ์การปลูกลำไยต่ำสุด 2 ปี ประสบการณ์การปลูกลำไยสูงสุด 20 ปี และมีประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 7.97 ปี

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 95		
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6. การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู		
เคย	95	100.0
ไม่เคย	-	-
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1-3	24	25.3
4-6	68	71.5
7-9	3	3.2
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 9 ค่าเฉลี่ย = 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.334		

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้านการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปรากฏผล ดังนี้

1.1.6 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู

1.1.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 71.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 25.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน และมีส่วนน้อย ร้อยละ 3.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7-9 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว มีสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในครอบครัว จำนวนแรงงานที่จ้าง พื้นที่ปลูกลำไย เอกสารสิทธิ์ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ การถือครองพื้นที่ปลูกลำไย ต้นทุนการผลิต แหล่งเงินทุนการผลิต จำนวนผลผลิตเฉลี่ย ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย และ รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

			N = 95
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
1. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)			
1-2	60	63.2	
3-4	30	31.5	
5-6	5	5.3	
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 6 ค่าเฉลี่ย = 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.080			
2. จำนวนแรงงานที่จ้าง (คน)			
ไม่จ้างแรงงาน	53	55.8	
จ้างแรงงาน	42	44.2	
1-3	27	28.4	
4-6	15	15.8	
ค่าต่ำสุด = 0 ค่าสูงสุด = 6 ค่าเฉลี่ย = 1.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.777			

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 95

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3. พื้นที่ปลูกลำไย (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4	27	28.4
5-10	41	43.2
11-15	10	10.5
16-20	14	14.7
มากกว่า 20	3	3.2
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 50 ค่าเฉลี่ย = 9.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.157		
4. เอกสารสิทธิที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่		
โฉนด/น.ส.4	19	20.0
น.ส.3ก	1	1.1
ส.ป.ก.4-01	73	76.8
หนังสือรับรองของหน่วยงานราชการ	2	2.1
5. การถือครองพื้นที่ปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ของตนเอง	79	83.2
ของพ่อ-แม่/ญาติพี่น้อง ที่เช่า	15	15.8
	6	6.3

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่จ้าง พื้นที่ปลูกลำไย เอกสารสิทธิที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ และ การถือครองพื้นที่ปลูกลำไย ปรากฏผล ดังนี้

1.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 63.2 มีแรงงาน 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 31.5 มีแรงงาน 3-4 คน และมีส่วนน้อย ร้อยละ 5.3 มีแรงงาน 5-6 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน แรงงานสูงสุด 6 คน และมีแรงงานเฉลี่ย 2.52 คน

1.2.2 จำนวนแรงงานที่จ้าง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 55.8 ไม่มีการจ้างแรงงาน รองลงมา ร้อยละ 28.4 มีการจ้างแรงงาน 1-3 คน และมีส่วนน้อย ร้อยละ 15.8 มีการจ้างแรงงาน 4-6 คน โดยมีแรงงานที่จ้างสูงสุด 6 คน และมีแรงงานที่จ้างเฉลี่ย 1.27 คน

1.2.3 พื้นที่ปลูกลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 41 มีพื้นที่ปลูกลำไย 1-5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 32.6 มีพื้นที่ปลูกลำไย 6-10 ไร่ และมีส่วนน้อย ร้อยละ 6.4 มีพื้นที่ปลูกลำไยมากกว่า 20 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกลำไยต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่ปลูกลำไยสูงสุด 50 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.99 ไร่

1.2.4 เอกสารสิทธิที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 76.8 มีเอกสารสิทธิเป็น ส.ป.ก.4-01 รองลงมา ร้อยละ 20 มีเอกสารสิทธิเป็น โฉนด/น.ส.4 และมีส่วนน้อย ร้อยละ 1.1 มีเอกสารสิทธิเป็น น.ส.3ก

1.2.5 การถือครองพื้นที่ปลูกลำไย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 83.2 มีพื้นที่ถือครองในการปลูกลำไยเป็นของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 15.8 มีพื้นที่ถือครองในการปลูกลำไยเป็นของพ่อ-แม่/ญาติพี่น้อง และมีส่วนน้อย ร้อยละ 6.3 มีพื้นที่ถือครองในการปลูกลำไยเป็นที่เช่า

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 95		
รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6. ต้นทุนการผลิต (ปีการผลิต 2559/60) (บาท/ไร่)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3000	4	4.2
3001-6000	41	43.2
6001-9000	17	17.9
9001-12000	32	33.6
มากกว่า 12001	1	1.1
ค่าต่ำสุด = 3000 ค่าสูงสุด = 15000 ค่าเฉลี่ย = 7373.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2802.894		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 95

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
7. แหล่งเงินทุนการผลิต (ปีการผลิต 2559/60) (บาท)		
เงินทุนของตนเอง	19	20.0
ธ.ก.ส.	40	42.1
สหกรณ์การเกษตร	7	7.4
กองทุนหมู่บ้าน	14	14.7
พ่อค้าคนกลาง(ล้ง)	40	42.1
ญาติพี่น้อง	4	4.2
8. จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (ปีการผลิต 2559/60)		
1 ต้น/ไร่	72	75.8
2 ต้น/ไร่	23	24.2
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 2 ค่าเฉลี่ย = 1.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.266		
9. ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)		
ต่ำกว่า 20	22	23.1
21-28	39	41.1
29-36	34	35.8
ค่าต่ำสุด = 8 ค่าสูงสุด = 36 ค่าเฉลี่ย = 25.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.811		
10. รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย (ปีการผลิต 2559/60)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100000	25	26.3
100001-500000	62	65.2
500001-1000000	6	6.3
1000001-1500000	1	1.1
มากกว่า 1500000	1	1.1
ค่าต่ำสุด = 25000 ค่าสูงสุด = 1920000 ค่าเฉลี่ย = 257052.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 267580.148		

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้านต้นทุนการผลิต (ปีการผลิต 2559/60) แหล่งเงินทุนการผลิต (ปีการผลิต 2559/60) จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (ปีการผลิต 2559/60) ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย และ รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย (ปีการผลิต 2559/60) ปรากฏผล ดังนี้

1.2.6 ต้นทุนการผลิต (ปีการผลิต 2559/60) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 43.2 มีต้นทุนการผลิตระหว่าง 3001-6000 บาท รองลงมา ร้อยละ 33.6 มีต้นทุนการผลิตระหว่าง 9001-12000 บาท และมีส่วนน้อย ร้อยละ 1.1 มีต้นทุนการผลิตมากกว่า 12001 บาท โดยมีต้นทุนการผลิตต่ำสุด 3000 บาท ต้นทุนการผลิตสูงสุด 15000 บาท และมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 7373.68 บาท

1.2.7 แหล่งเงินทุนการผลิต (ปีการผลิต 2559/60) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 20.0 ใช้แหล่งเงินทุนการผลิตเป็นเงินทุนของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 42.1 ใช้แหล่งเงินทุนการผลิตจากข.ก.ส. และ พ่อค้าคนกลาง (ล้ง) และมีส่วนน้อย ร้อยละ 4.2 ใช้แหล่งเงินทุนจากญาติพี่น้อง

1.2.8 จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (ปีการผลิต 2559/60) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 75.8 มีผลผลิตเฉลี่ย (ปีการผลิต 2559/60) 1 ต้นต่อไร่ ร้อยละ 24.2 มีผลผลิตเฉลี่ย (ปีการผลิต 2559/60) 2 ต้นต่อไร่ โดยมีจำนวนผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุด 1 ต้นต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุด 2 ต้นต่อไร่ และมีผลผลิตเฉลี่ย 1.17 ต้นต่อไร่

1.2.9 ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 41.1 มีราคาขายผลผลิตเฉลี่ย ช่วง 21-28 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 35.8 มีราคาขายผลผลิตเฉลี่ย ช่วง 29-36 บาทต่อกิโลกรัม และมีส่วนน้อย ร้อยละ 23.1 มีราคาขายผลผลิตเฉลี่ย ต่ำกว่า 20 บาทต่อกิโลกรัม โดยมีราคาขายผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุด 8 บาท ราคาขายผลผลิตสูงสุด 36 บาท และมีราคาขายผลผลิตเฉลี่ย 25.48 บาท

1.2.10 รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย (ปีการผลิต 2559/60) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 65.2 เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย ระหว่าง 100001-500000 บาท รองลงมา ร้อยละ 26.3 เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100000 บาท และมีส่วนน้อย ร้อยละ 2.1 เกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย ในช่วง 500001-700000 บาท

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอก ฤดูจังหวัดสระแก้ว

2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ รับรู้จากแหล่งข้อมูล
ข่าวสาร สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และ เทคโนโลยีสารสนเทศ ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
สื่อบุคคล						3.49	มาก	
						1.127		
ผู้นำชุมชน	8 (8.4)	31 (32.6)	15 (15.8)	26 (27.4)	15 (15.8)	2.91 (1.255)	ปานกลาง	4
เกษตรตำบล	42 (44.2)	24 (25.3)	25 (26.3)	4 (4.2)	-	4.09 (0.935)	มาก	1
อาสาสมัครเกษตร	21 (22.1)	39 (41.1)	24 (25.3)	9 (9.5)	2 (2.1)	3.75 (0.986)	มาก	2
เพื่อนบ้าน	8 (8.4)	29 (30.5)	38 (40.0)	18 (18.9)	2 (2.1)	3.24 (0.931)	ปานกลาง	3
สื่อกลุ่ม						3.35	มาก	
						(1.053)		
การอบรม/สาริต	14 (14.7)	26 (27.4)	35 (36.8)	19 (20.0)	1 (1.1)	3.35 (0.998)	มาก	2
การประชุมกลุ่ม	15 (15.8)	36 (37.9)	34 (35.8)	10 (10.5)	-	3.59 (0.881)	มาก	1
ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ	16 (16.8)	20 (21.1)	23 (24.2)	30 (31.6)	6 (6.3)	3.11 (1.207)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 95

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
สื่อมวลชน						2.07 (1.115)	น้อย	
โทรทัศน์	8 (8.4)	22 (23.2)	28 (29.5)	17 (17.9)	20 (21.1)	2.80 (1.251)	ปานกลาง	1
หนังสือพิมพ์	2 (2.1)	6 (6.3)	9 (9.5)	34 (35.8)	44 (46.3)	1.82 (0.989)	น้อย	4
นิตรสาร/ การจัดงาน	5 (5.3)	8 (8.4)	24 (25.3)	24 (25.3)	34 (35.8)	2.22 (1.178)	น้อย	2
หอกระจายข่าว	2 (2.1)	5 (5.3)	11 (11.6)	34 (35.8)	43 (45.3)	1.83 (0.975)	น้อย	3
วิทยุทั่วไป	- (-)	2 (2.1)	8 (8.4)	40 (42.1)	45 (47.4)	1.65 (0.726)	น้อยที่สุด	5
เทคโนโลยีสารสนเทศ						2.27 (1.367)	น้อย	
เฟซบุ๊ก(Facebook)	7 (7.4)	17 (17.9)	14 (14.7)	15 (15.8)	42 (44.2)	2.28 (1.381)	น้อย	2
ไลน์ (Line)	1 (1.1)	23 (24.2)	18 (18.9)	12 (12.6)	41 (43.2)	2.27 (1.275)	น้อย	3
เว็บไซต์ (Website)	7 (7.4)	19 (20.0)	8 (8.4)	14 (14.7)	47 (49.5)	2.21 (1.421)	น้อย	4
โทรศัพท์ (Smartphone)	4 (4.2)	26 (27.4)	10 (10.5)	10 (10.5)	45 (47.4)	2.31 (1.407)	น้อย	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.71 (1.336)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ รับรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสาร สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และ เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.71) โดยพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละสื่อ พบว่า

สื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก 2 แหล่ง ได้แก่ เกษตรตำบล (ค่าเฉลี่ย 4.09) และ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.75) อยู่ในระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.24) และ ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.91)

สื่อกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก 2 แหล่ง ได้แก่ การประชุมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.59) และการอบรม/สาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.35) อยู่ในระดับปานกลาง 1 แหล่ง ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.11)

สื่อมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง 1 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ (2.80) อยู่ในระดับน้อย 3 แหล่ง เรียงลำดับ ดังนี้ นิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 2.22) หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 1.83) และ หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.82) อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 แหล่ง ได้แก่ วิทยุทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 1.65)

เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.27) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้วอยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ เฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 2.28) ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.27) โทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 2.31) และ เว็บบอร์ด (ค่าเฉลี่ย 2.21)

2.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ N = 95

ความเข้าใจการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ	อันดับ
	(จำนวน/ ร้อยละ)	(จำนวน/ ร้อยละ)	
1.การเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมาจากความสมัครใจ	95 (100.0)	-	1
2.การเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์	94 (98.9)	1 (1.1)	7
3.การรวมกลุ่มแปลงใหญ่คือการรวมกันของเกษตรกรที่มีการผลิต สินค้าชนิดเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่ติดกัน	95 (100.0)	-	1
4.การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการจับพิกัดที่ตั้งเป็นรายแปลง	95 (100.0)	-	1
5.การเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการเก็บข้อมูลแผนการผลิต รายบุคคลของสมาชิกทุกคน	94 (98.9)	1 (1.1)	7
6.การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการกำหนดเป้าหมายแผนการปฏิบัติ แผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจนร่วมกัน	94 (98.9)	1 (1.1)	7
7.กลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการวางแผนการผลิตของกลุ่มและการ บริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน	94 (98.9)	1 (1.1)	7
8.สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนา กลุ่ม จากทั้งภาครัฐและเอกชน	95 (100.0)	-	1
9.การพัฒนาด้านการผลิตของกลุ่มจำเป็นต้องมีการนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่เหมาะสมเข้ามาร่วมใช้ด้วย	91 (95.8)	4 (4.2)	13
10.กลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการรวมกันผลิต เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาสินค้าให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP	95 (100.0)	-	1
11.กลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน มีตลาดแน่นอน แก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ เพิ่มอำนาจการต่อรอง	93 (97.9)	2 (2.1)	11
12.กลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพกลุ่มสร้างความ เข้มแข็งสามารถรวมกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่	95 (100.0)	-	1
13.สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกร ปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	92 (96.8)	3 (3.2)	12

จากตารางที่ 4.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยการพิจารณา
พบว่า เกษตรกรทั้งหมด มีความเข้าใจ ร้อยละ 100.0 ใน 6 ประเด็น ได้แก่

1. การเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมาจากความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกลุ่ม
2. การรวมกลุ่มแปลงใหญ่คือการรวมกันของเกษตรกรที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่ติดกัน และอยู่ในชุมชนใกล้เคียงกัน
3. การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการจับพิกัด GPS ที่ตั้งเป็นรายแปลง
4. สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาจากทั้งภาครัฐและเอกชน
5. กลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการรวมกันผลิต เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาสินค้าให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP
6. กลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพกลุ่มสร้างความเข้มแข็งสามารถรวมกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่

รองลงมา เกษตรกรร้อยละ 98.9 มีความเข้าใจใน 4 ประเด็น ได้แก่ การเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ การเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการเก็บข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคลของสมาชิกทุกคน การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการกำหนดเป้าหมายแผนการปฏิบัติแผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจนร่วมกัน กลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการวางแผนการผลิตของกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน เกษตรกรร้อยละ 97.9 96.8 และร้อยละ 95.8 มีความเข้าใจในประเด็น กลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน มีตลาดแน่นอนเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ และเพิ่มอำนาจการต่อรอง สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) การพัฒนาด้านการผลิตของกลุ่มจำเป็นต้องมีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมเข้ามาร่วมใช้ด้วย ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาในการส่งเสริม ด้านผู้ส่งเสริม และ ด้านการสนับสนุนจากการเข้ารับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ ตามตารางที่ 4.5-4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านวิธีการส่งเสริม

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
						N = 95		
การส่งเสริมรายบุคคล						3.92	มาก	
						(1.067)		
การเยี่ยมชมในพื้นที่	40	38	17	-	-	4.24	มากที่สุด	1
	(42.1)	(40.0)	(17.9)	-	-	(0.740)		
การพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง	30	40	15	5	5	3.89	มาก	2
	(31.6)	(42.1)	(15.8)	(5.3)	(5.3)	(1.077)		
การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์	28	28	22	9	8	3.62	มาก	3
	(29.5)	(29.5)	(23.2)	(9.5)	(8.4)	(1.239)		
การส่งเสริมแบบกลุ่ม						4.03	มาก	
						(1.038)		
การฝึกอบรม	43	36	16	-	-	4.28	มากที่สุด	1
	(45.3)	(37.9)	(16.8)	-	-	(0.739)		
ศึกษาดูงาน	38	31	22	1	3	4.05	มาก	3
	(40.0)	(32.6)	(23.2)	(1.1)	(3.2)	(0.982)		
การจัดทำแปลงเรียนรู้	38	34	20	-	3	4.09	มาก	2
	(40.0)	(35.8)	(21.1)	-	(3.2)	(0.946)		
การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้	34	26	15	11	9	3.68	มาก	4
	(35.8)	(27.4)	(15.8)	(11.6)	(9.5)	(1.323)		

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
การส่งเสริมแบบมวลชน						2.61 (1.371)	ปานกลาง	
เอกสารวิชาการ	36	21	27	2	9	3.77 (1.250)	มาก	1
เผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน	6 (6.3)	5 (5.3)	28 (29.5)	29 (30.5)	27 (28.4)	2.31 (1.131)	น้อย	3
เผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต	10 (10.5)	27 (28.4)	23 (24.2)	12 (12.6)	23 (24.2)	2.88 (1.344)	ปานกลาง	2
หอกระจายข่าว	6 (6.3)	4 (4.2)	25 (26.3)	27 (28.4)	33 (34.7)	2.19 (1.151)	น้อย	4
การรณรงค์	4 (4.2)	6 (6.3)	16 (16.8)	21 (22.1)	48 (50.5)	1.92 (1.145)	น้อย	5
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.41 (1.372)	มาก	

จากตารางที่ 4.5 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้านวิธีการส่งเสริม มีวิธีการส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.41) โดยพิจารณาแยกรายละเอียดในแต่ละวิธีการส่งเสริม พบว่า

การส่งเสริมรายบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.92) โดยการพิจารณารายประเด็นพบว่า ความต้องการการส่งเสริมรายบุคคล ระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การเยี่ยมชมเขียนในพื้นที่(ค่าเฉลี่ย 4.24) และอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.89) และ การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 3.62)

การส่งเสริมแบบกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยการพิจารณารายประเด็นพบว่า ความต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่ม ระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.28) และอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแปลงเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 4.05) และ การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.68)

การส่งเสริมแบบมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.61) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า ความต้องการการส่งเสริมแบบมวลชน ระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ เอกสารวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 3.77) ระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ เผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 2.88) และ ระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ เผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.31) หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 2.19) และ การรณรงค์ (ค่าเฉลี่ย 1.92)

ตารางที่ 4.6 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านเนื้อหาในการส่งเสริม

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
องค์ความรู้ด้านการผลิต						4.22	มากที่สุด	
						(1.015)		
การปรับปรุงบำรุงดิน	51	20	23	1	-	4.27	มากที่สุด	4
	(53.7)	(21.1)	(24.2)	(1.1)		(0.868)		
การใช้ปุ๋ยตามค่า	50	26	18	1	-	4.32	มากที่สุด	3
วิเคราะห์ดิน	(52.5)	(27.4)	(18.9)	(1.1)	-	(0.816)		
การกำจัดโรคและแมลง	59	16	20	-	-	4.41	มากที่สุด	2
ศัตรูพืช	(62.1)	(16.8)	(21.1)	-	-	(0.819)		
การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	52	18	20	4	1	4.22	มากที่สุด	5
	(54.7)	(18.9)	(21.1)	(4.2)	(1.1)	(0.991)		
การแปรรูปผลผลิต	43	17	10	12	13	3.68	มาก	6
	(45.3)	(17.9)	(10.5)	(12.6)	(13.7)	(1.489)		
การผลิตลำไยคุณภาพ	55	25	15	-	-	4.42	มากที่สุด	1
มาตรฐาน GAP	(57.9)	(26.3)	(15.8)	-	-	(0.752)		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
ความรู้ด้านการตลาด						4.03	มาก	
						(1.116)		
ช่องทางการจำหน่าย	50 (52.6)	15 (15.8)	23 (24.2)	7 (7.4)	- -	4.14 (1.027)	มาก	1
การต่อราคาสินค้า	52 (54.7)	12 (12.6)	18 (18.9)	13 (13.7)	- -	4.08 (1.136)	มาก	2
การเพิ่มมูลค่าสินค้า	44 (46.3)	18 (18.9)	24 (25.3)	8 (8.4)	1 (1.1)	4.01 (1.136)	มาก	3
การจัดตั้งศูนย์รวมผลผลิต (สิ่ง/ลานรวบรวมผลผลิต)	42 (44.2)	16 (16.8)	25 (26.3)	7 (7.4)	5 (5.3)	3.87 (1.214)	มาก	4
ความรู้ด้านกระบวนการ						3.80	มาก	
เข้าสู่การเกษตรแปลงใหญ่						(0.986)		
ขั้นตอนการสมัครเข้าร่วม โครงการ	38 (40.0)	28 (29.5)	25 (26.3)	4 (4.2)	- -	4.05 (0.915)	มาก	1
การเลือกพื้นที่เข้าโครงการ	26 (27.4)	25 (26.3)	27 (28.4)	17 (17.9)	- -	3.63 (1.072)	มาก	3
ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับหลังเข้าร่วม โครงการ	17 (17.9)	44 (46.3)	25 (26.3)	7 (7.4)	2 (2.1)	3.71 (0.921)	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						4.06	มาก	
						(1.053)		

จากตารางที่ 4.6 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านเนื้อหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้านองค์ความรู้ด้านการผลิต ความรู้ด้านการตลาด และความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การเกษตรแปลงใหญ่ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า

องค์ความรู้ด้านการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.06) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า ความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาองค์ความรู้การผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ การผลิตลำไยคุณภาพมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 4.42) การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.41) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.32) การปรับปรุงบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย 4.27) และ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.22) ระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การแปรรูปผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.68)

ความรู้ด้านการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ช่องทางการจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 4.14) การต่อรองราคาสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.08) การเพิ่มมูลค่าสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.01) และ การจัดตั้งศูนย์รวมผลผลิต(ตั้ง/ลานรวบรวมผลผลิต) (ค่าเฉลี่ย 3.87)

ความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การเกษตรแปลงใหญ่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมโครงการ (ค่าเฉลี่ย 4.05) ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังเข้าร่วมโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.71) และ การเลือกพื้นที่เข้าโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.63)

ตารางที่ 4.7 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านผู้ส่งเสริม

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	43 (45.3)	40 (42.1)	8 (8.4)	4 (4.2)	-	4.28 (0.794)	มากที่สุด	
นักวิชาการกรมวิชาการ	43 (45.3)	44 (46.3)	6 (6.3)	2 (2.1)	-	4.35 (0.696)	มากที่สุด	1
เจ้าหน้าที่ตรวจบัญชีสหกรณ์	26 (27.4)	30 (31.6)	16 (16.8)	8 (8.4)	15 (15.8)	3.46 (1.390)	มาก	3
เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด	23 (24.2)	36 (37.9)	12 (12.6)	5 (5.3)	19 (20.0)	3.41 (1.433)	มาก	4
เจ้าหน้าที่พาณิชย์จังหวัด	23 (24.2)	38 (40.0)	13 (13.7)	3 (3.2)	18 (18.9)	3.47 (1.398)	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.80 (1.257)	มาก	

N = 95

จากตารางที่ 4.7 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านผู้ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ด้านนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการกรมวิชาการ เจ้าหน้าที่ตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด และเจ้าหน้าที่พาณิชย์จังหวัด ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า ระดับความต้องการมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ นักวิชาการกรมวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 4.35) และ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.28) ระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่พาณิชย์จังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.47) เจ้าหน้าที่ตรวจบัญชีสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.46) และเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.41)

ตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านการสนับสนุนจากการเข้ารับการส่งเสริม

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
การสนับสนุน						3.96	มาก	
						(1.192)		
องค์ความรู้การผลิต	40	28	23	2	2	4.07	มาก	2
	(42.1)	(29.5)	(24.2)	(2.1)	(2.1)	(0.970)		
ปัจจัยการผลิต	48	28	15	4	-	4.26	มากที่สุด	1
	(50.5)	(29.5)	(15.8)	(4.2)	-	(0.878)		
เครื่องมือ/อุปกรณ์	35	23	19	5	13	3.65	มาก	5
	(36.8)	(24.2)	(20.0)	(5.3)	(13.7)	(1.382)		
แหล่งเงินทุนการผลิต	50	15	10	18	2	3.98	มาก	3
	(52.6)	(15.8)	(10.5)	(19.0)	(2.1)	(1.263)		
การเชื่อมโยงการตลาด	45	16	12	18	4	3.84	มาก	4
	(47.4)	(16.8)	(12.6)	(19.0)	(4.2)	(1.315)		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริม(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	แหล่งสนับสนุน							
					(1.192)			
หน่วยงานภาครัฐ	48 (50.5)	25 (26.3)	14 (14.8)	2 (2.1)	6 (6.3)	4.13 (1.142)	มาก	1
หน่วยงานภาคเอกชน	39 (41.1)	36 (37.9)	7 (7.3)	9 (9.5)	4 (4.2)	4.02 (1.120)	มาก	2
ผู้นำชุมชน/อบต.	31 (32.6)	35 (36.8)	12 (12.6)	7 (7.4)	10 (10.5)	3.74 (1.282)	มาก	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด					3.96	มาก		
					(1.191)			

จากตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านการสนับสนุนจากการเข้ารับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ด้านการสนับสนุนจากการเข้ารับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ด้านการสนับสนุน และ แหล่งสนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า

การสนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.26) ระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ องค์ความรู้การผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.07) แหล่งเงินทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.98) การเชื่อมโยงตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.84) และ เครื่องมือ/อุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.65)

แหล่งสนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 4.13) หน่วยงานภาคเอกชน (ค่าเฉลี่ย 4.02) และ ผู้นำชุมชน/อบต. (ค่าเฉลี่ย 3.74)

ตารางที่ 4.9 สรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่แต่ละด้าน

ความต้องการการส่งเสริม	ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	ความหมาย	อันดับ
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.41	มาก	4
ด้านเนื้อหาการส่งเสริม	4.06	มาก	1
ด้านผู้ส่งเสริม	3.80	มาก	3
ด้านการสนับสนุน	3.96	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.81	มาก	

จากตารางที่ 4.9 สรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ความต้องการส่งเสริมด้านเนื้อหาการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.06) ความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.96) ความต้องการการส่งเสริมด้านผู้ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.80) และความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.41)

**ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย
นอกฤดูจังหวัดสระแก้ว**

4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ประเด็นปัญหาในการส่งเสริม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และด้านผู้รับการส่งเสริม ปรากฏผลการวิเคราะห์ ตามตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
ด้านวิธีการส่งเสริม						2.53	น้อย	
						(1.336)		
การพบปะ ติดต่อเจ้าหน้าที่	4	12	18	35	26	2.29	น้อย	5
	(4.2)	(12.6)	(18.9)	(36.8)	(27.4)	(1.129)		
วิธีการประชาสัมพันธ์	7	19	13	28	28	2.46	น้อย	3
เข้าร่วมแปลงใหญ่	(7.3)	(20.0)	(13.7)	(29.5)	(29.5)	(1.303)		
หลักเกณฑ์การเข้าร่วม	7	16	19	22	31	2.43	น้อย	4
แปลงใหญ่	(7.4)	(16.8)	(20.0)	(23.2)	(32.6)	(1.302)		
ข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และ	22	12	16	16	29	2.81	ปานกลาง	1
เอกสารสิทธิ์ในการเข้าร่วม	(23.2)	(12.6)	(16.8)	(16.8)	(30.5)	(1.559)		
ขั้นตอนและวิธีการส่งเสริม	9	19	21	21	25	2.64	ปานกลาง	2
การรวมแปลงใหญ่	(9.5)	(20.0)	(22.1)	(22.1)	(26.3)	(1.320)		

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
ด้านเนื้อหาการส่งเสริม						2.56	น้อย	
						(1.124)		
กระบวนการผลิตลำไย	10	9	27	27	22	2.56	น้อย	2
นอกฤดูให้ได้คุณภาพ GAP	(10.5)	(9.5)	(28.4)	(28.4)	(23.2)	(1.244)		
องค์ความรู้ในการลดต้นทุน	6	9	27	37	16	2.49	น้อย	4
เพิ่มผลผลิตให้กลุ่มแปลงใหญ่	(6.3)	(9.5)	(28.4)	(28.4)	(16.8)	(1.081)		
การนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์	6	8	34	31	16	2.55	น้อย	3
	(6.3)	(8.4)	(35.8)	(32.6)	(16.8)	(1.070)		
การถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจง่าย	4	16	24	30	21	2.49	น้อย	4
กระชับ	(4.2)	(16.8)	(25.3)	(31.6)	(22.1)	(1.138)		
ความรู้เรื่องช่องทางการตลาด	7	13	30	33	12	2.68	ปานกลาง	1
ของสมาชิกแปลงใหญ่	(7.4)	(13.7)	(31.6)	(34.7)	(12.6)	(1.094)		
ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม						2.31	น้อย	
						(1.043)		
เวลาในการตรวจเยี่ยมในพื้นที่น้อยเกินไป	5	10	33	30	17	2.54	น้อย	1
	(5.3)	(10.5)	(34.7)	(31.6)	(17.9)	(1.070)		
ความเข้าใจและความชัดเจนในการส่งเสริมแปลงใหญ่	-	5	25	33	32	2.03	น้อย	4
	-	(5.3)	(26.3)	(34.7)	(33.7)	(0.905)		
ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการผลิตลำไย	4	7	26	40	18	2.36	น้อย	2
	(4.2)	(7.4)	(27.4)	(42.1)	(18.9)	(1.010)		
การถ่ายทอดความรู้การผลิตลำไยให้ได้มาตรฐาน GAP	6	7	21	36	25	2.29	น้อย	3
	(6.3)	(7.4)	(22.1)	(37.9)	(26.3)	(1.129)		

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา(จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
ด้านผู้รับการส่งเสริม						2.66 (1.171)	ปานกลาง	
การรวมกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่	8	17	22	25	23	2.60	น้อย	3
ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู	(8.4)	(17.9)	(23.2)	(26.3)	(24.2)	(1.267)		
ความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่	10	18	32	24	11	2.92	ปานกลาง	1
	(10.5)	(18.9)	(33.7)	(25.3)	(11.6)	(1.155)		
ช่วงเวลา ระยะเวลาในการ	4	18	20	35	18	2.53	น้อย	5
เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้	(4.2)	(18.9)	(21.1)	(36.8)	(18.9)	(1.128)		
ความรู้และประสบการณ์ในการ	3	24	27	25	16	2.72	ปานกลาง	2
ผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิก	(3.2)	(25.3)	(28.4)	(26.3)	(16.8)	(1.117)		
ความพร้อมรับการส่งเสริม	5	15	29	24	22	2.55	น้อย	4
การเกษตรแปลงใหญ่ของกลุ่ม	(5.3)	(15.8)	(30.5)	(25.3)	(23.1)	(1.165)		
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.52 (1.186)	น้อย	

จากตารางที่ 4.10 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ในแต่ละด้านปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และด้านผู้รับการส่งเสริม ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.52) โดยพิจารณาประเด็น พบว่า

ด้านวิธีการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.53) โดยพิจารณาประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และเอกสารสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการ (ค่าเฉลี่ย 2.81) ขั้นตอนและวิธีการส่งเสริมการรวมแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 2.64) ระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ วิธีการประชาสัมพันธ์เข้าร่วมแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 2.46) หลักเกณฑ์การเข้าร่วมแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 2.43) และ การพบปะ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 2.29)

ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.56) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านเนื้อหาการส่งเสริม ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ความรู้เรื่องช่องทางการตลาดของสมาชิกแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 2.68) ระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ กระบวนการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ GAP (ค่าเฉลี่ย 2.56) การนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 2.55) องค์ความรู้ในการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตให้กลุ่มแปลงใหญ่ และ การถ่ายทอดความรู้ให้กลุ่มแปลงใหญ่เข้าใจง่าย กระชับ (ค่าเฉลี่ย 2.49)

ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีเวลาตรวจเยี่ยมในพื้นที่น้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 2.54) ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการผลิตลำไยนอกฤดู (ค่าเฉลี่ย 2.36) เจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้การผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 2.29) และ เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.03)

ด้านผู้รับการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.66) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านผู้รับการส่งเสริมในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 2.92) และ ความรู้และประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.72) ระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ การรวมกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู (ค่าเฉลี่ย 2.60) ความพร้อมรับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.55) และ ช่วงเวลา ระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.53)

ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่แต่ละด้าน

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	ความหมาย	อันดับ
ด้านวิธีการส่งเสริม	2.53	น้อย	3
ด้านเนื้อหาการส่งเสริม	2.56	น้อย	2
ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	2.31	น้อย	4
ด้านผู้รับการส่งเสริม	2.66	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.51	น้อย	

จากตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่แต่ละด้านของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.51) โดยการพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านผู้รับการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.66) และ อยู่ในระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านเนื้อการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.56) ด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.53) และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.31)

4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ในประเด็น ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อการส่งเสริม ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ด้านผู้รับการส่งเสริม และข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยจากการรวบรวมข้อเสนอแนะจากแบบสัมภาษณ์ สามารถสรุปข้อเสนอแนะออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

4.2.1 ด้านวิธีการส่งเสริม ข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ตรวจเยี่ยมเยียนพื้นที่ให้บ่อยมากขึ้น เพื่อเกษตรกรจะได้สอบถามปัญหาด้านการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการที่จะมีการจัดฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้เป็นประจำ ทั้งภาคทฤษฎีเรื่องการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ ทางสื่อวิทยุทัศน์ หนังสือองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อศึกษาเพิ่มเติมได้ที่บ้าน รวมทั้งภาคปฏิบัติ การจัดศึกษาดูงานเกษตรกรชาวสวนลำไยที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาพัฒนาตนเอง

4.2.2 ด้านเนื้อการส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการเนื้อหาวิชาการต่างๆ ตั้งแต่ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน ความรู้เรื่องการป้องกันแมลงศัตรูพืชโดยการใช้สมุนไพร การใช้สารเคมี ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดเชื้อราและโรคต่างๆของพืช ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพในการบำรุงรักษาต้นลำไย เพื่อลดรายจ่ายในการใช้ฮอร์โมนที่มีราคาแพง ความรู้ในเรื่องการตัดแต่งกิ่ง การให้ปุ๋ย การราดสาร รวมถึงการดูแลต้นหลังการเก็บเกี่ยว ความรู้เรื่องการแปรรูปลำไยอบแห้ง ความรู้เรื่องการจัดตั้งสิ่งในชุมชน ความรู้เรื่องการตลาดสินค้าส่งออก ต้องการให้เน้นเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม

4.2.3 ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เจ้าหน้าที่ควรมีเวลาเข้าพื้นที่ให้บ่อยมากขึ้น ต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ทางวิชาการจากกรมวิชาการเกษตร ที่มีความชำนาญทั้งในทางทฤษฎีและในการปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ควรมีความรู้ที่ชัดเจนในเรื่องที่จะส่งเสริม ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์จริง

4.2.4 ด้านผู้รับการส่งเสริม ให้เกษตรกรผู้รับการส่งเสริม สร้างความสามัคคี มีความเสียสละเวลามาประชุม มีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม หรือเข้าร่วมอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ในสิ่งที่ไม่รู้ เป็นการพัฒนาตนเอง

ตอนที่ 5 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย นอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

จากการจัดเวทีสนทนากลุ่มเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เวลา 09.00-11.30 น. สามารถสรุปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ในแต่ละด้าน ดังนี้

ตารางที่ 4.12 สรุปแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู
จังหวัดสระแก้ว

แนวทางการส่งเสริมการเกษตร	วิธีการส่งเสริมการเกษตร
<p>1. ด้านการผลิต</p> <p>1.1 การผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน GAPตามความต้องการตลาด</p> <p>1.2 การเพิ่มประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการผลิต</p>	<p>1.ด้านการผลิต</p> <p>- อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ทางวิชาการด้านการผลิตตลอดกระบวนการผลิตให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานความต้องการของตลาดในเรื่องการผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อทดแทนหรือลดการใช้สารเคมี การหมักปุ๋ยอินทรีย์จากใบลำไย การตัดแต่งกิ่ง และช่อผลเพื่อง่ายต่อการจัดการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตให้สูงขึ้นด้วย</p>
<p>2. ด้านการตลาด</p> <p>2.1 ส่งเสริมการรวมกลุ่ม รวบรวมผลผลิตที่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง/สั่ง</p> <p>2.2 ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยการแปรรูปผลผลิตที่ตกเกรด</p>	<p>2. ด้านการตลาด</p> <p>2.1 จัดตั้งศูนย์รวบรวมผลผลิต เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อผลผลิต และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตให้กับเกษตรกร</p> <p>2.2 รวบรวมผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน ตกเกรด (ลูกร่วง) นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าสินค้าให้เพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้การแปรรูปสินค้าให้กับเกษตรกร</p>

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

แนวทางการส่งเสริมการเกษตร	วิธีการส่งเสริมการเกษตร
<p>2. ด้านการตลาด (ต่อ)</p> <p>2.3 ส่งเสริมการจัดทำแผนการผลิตลำไยให้มีผลผลิตตลอดทั้งปีให้ผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงเวลาที่ความต้องการของลูกค้าสูง เช่น ในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆของประเทศไทย</p>	<p>2. ด้านการตลาด</p> <p>2.3 จัดเก็บข้อมูลการผลิต การให้ผลผลิตของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้ทราบปริมาณผลผลิตแต่ละช่วงเวลา</p>
<p>3. ด้านการพัฒนาเกษตรกร</p> <p>3.1 การจัดแปลงเรียนรู้</p> <p>3.2 ยกระดับความรู้ให้เกษตรกรตลอดห่วงโซ่การผลิต</p>	<p>3.ด้านการพัฒนาเกษตรกร</p> <p>3.1 คัดเลือกเกษตรกรต้นแบบทำแปลงเรียนรู้ การผลิตลำไยคุณภาพตามมาตรฐานตลาดโดยภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิต องค์ความรู้ตลอดกระบวนการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง</p>
<p>4. ด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร</p> <p>4.1 การนิเทศงานการผลิตลำไยให้แก่เจ้าหน้าที่</p> <p>4.2 มีการเข้าร่วมวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันกับกลุ่ม</p>	<p>4. ด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร</p> <p>4.1 จัดอบรมให้ความรู้ทางวิชาการในการผลิตลำไยนอกฤดู จากนักวิชาการเกษตร พัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้กับเกษตรกรต่อไปได้</p> <p>4.2 จัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกันกับกลุ่มอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งทำการส่งเสริมในรูปแบบเยี่ยมชมในพื้นที่อีกด้วย</p>

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

1.1.2 เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

1.1.3 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

1.1.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

1.1.5 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1) เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ปี 2560 จำนวน 95 คน เก็บข้อมูลทั้งหมด ไม่มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดสระแก้ว จำนวน 7 คน ประธานกลุ่มและคณะกรรมการ โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จำนวน 6 คน คณะกรรมการชาวสวนลำไย 10 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ตอน มีค่าความเชื่อมั่น 0.831 0.928 และ 0.930 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และการจัดอันดับ (ranking) สำหรับประเด็นสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวม เป็นการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion โดยวิธีการจัดเวทีระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปจัดสนทนากลุ่มและ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิจัยด้วยกรอบการวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ

1.3 ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ร้อยละ 55.8 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.60 ปี ร้อยละ 58.0 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 78.9 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 7.97 ปี ร้อยละ 100.0 ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.52 คน ร้อยละ 55.8 ไม่มีการจ้างแรงงานในการผลิตลำไย พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.36 ไร่ ร้อยละ 76.8 มีเอกสารสิทธิ์ที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่เป็น ส.ป.ก.4-01 ร้อยละ 83.2 มีการถือครองพื้นที่ปลูกลำไยเป็นของตนเอง ต้นทุนการผลิต (ปีการผลิต 2559/60) เฉลี่ย 7,373.68 บาทต่อไร่ ร้อยละ 42.1 ได้รับเงินทุนการผลิตลำไยนอกฤดูจากช.ก.ส. และพ่อค้า(สั่ง) ร้อยละ 75.8 มีจำนวนผลผลิตเฉลี่ย (ปีการผลิต 2559/60) 1.17 ตันต่อไร่ ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย 25.48 บาทต่อกิโลกรัม รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิต (ปีการผลิต 2559/60) เฉลี่ย 257,052.63 บาท

จากผลการศึกษาในสภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้วมีพื้นที่เพาะปลูกลำไยอยู่ปริมาณน้อย เห็นได้ว่า

เกษตรกรจังหวัดสระแก้วมีการผลิตลำไยแบบเป็นเกษตรกรรายย่อย และมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยยังไม่มาก มีแรงงานในการผลิตทั้งในครัวเรือนและจ้างแรงงาน ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถคำนวณกำไรสุทธิได้ 210,019 บาท จากการผลิตลำไยในพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 9.36 ไร่ และราคาขายผลผลิตเฉลี่ย 25.48 บาทต่อกิโลกรัม

1.3.2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชนและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาพรวมเกษตรกรมีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยสื่อบุคคลจากเกษตรตำบลในระดับมาก สื่อกลุ่มจากการประชุมกลุ่มในระดับมาก สื่อมวลชนจากโทรทัศน์ในระดับปานกลาง และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศจากโทรศัพท์ในระดับน้อย

2) ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 13 ข้อ เกษตรกรมีความไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ใน 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับประเด็นที่ไม่เข้าใจมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ มีความไม่เข้าใจเรื่องการพัฒนาด้านการผลิตของกลุ่มจำเป็นต้องมีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมเข้ามาร่วมใช้ด้วย มีความไม่เข้าใจเรื่องสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และมีความไม่เข้าใจเรื่องกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน มีตลาดที่แน่นอนเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ และเพิ่มอำนาจการต่อรอง

1.3.3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

นอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ด้านผู้ส่งเสริม และด้านการสนับสนุนจากการเข้ารับการส่งเสริม ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาความต้องการแต่ละด้าน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่มในรูปแบบการฝึกอบรมระดับมากที่สุด รองลงมาต้องการการส่งเสริมรายบุคคลในรูปแบบการเยี่ยมชมในพื้นที่ระดับมากที่สุด และความต้องการการส่งเสริมแบบมวลชนในรูปแบบเอกสารวิชาการระดับมาก

2) **ด้านเนื้อหาในการส่งเสริม** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการผลิตเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพมาตรฐาน GAP ระดับมากที่สุด ความรู้ด้านการตลาดเรื่องช่องทางการจำหน่ายระดับมาก และความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การเกษตรแปลงใหญ่เรื่องขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมโครงการระดับมาก

3) **ด้านผู้ส่งเสริม** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้จากนักวิชาการกรมวิชาการ และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

4) **ด้านการสนับสนุน** พบว่า เกษตรกรต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิตมากที่สุด และต้องการองค์ความรู้การผลิต แหล่งเงินทุนการผลิต การเชื่อมโยงการตลาด และต้องการเครื่องมือ/อุปกรณ์ในระดับมาก ตามลำดับ เกษตรกรต้องการแหล่งสนับสนุนระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ จากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้นำชุมชน/อบต. ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

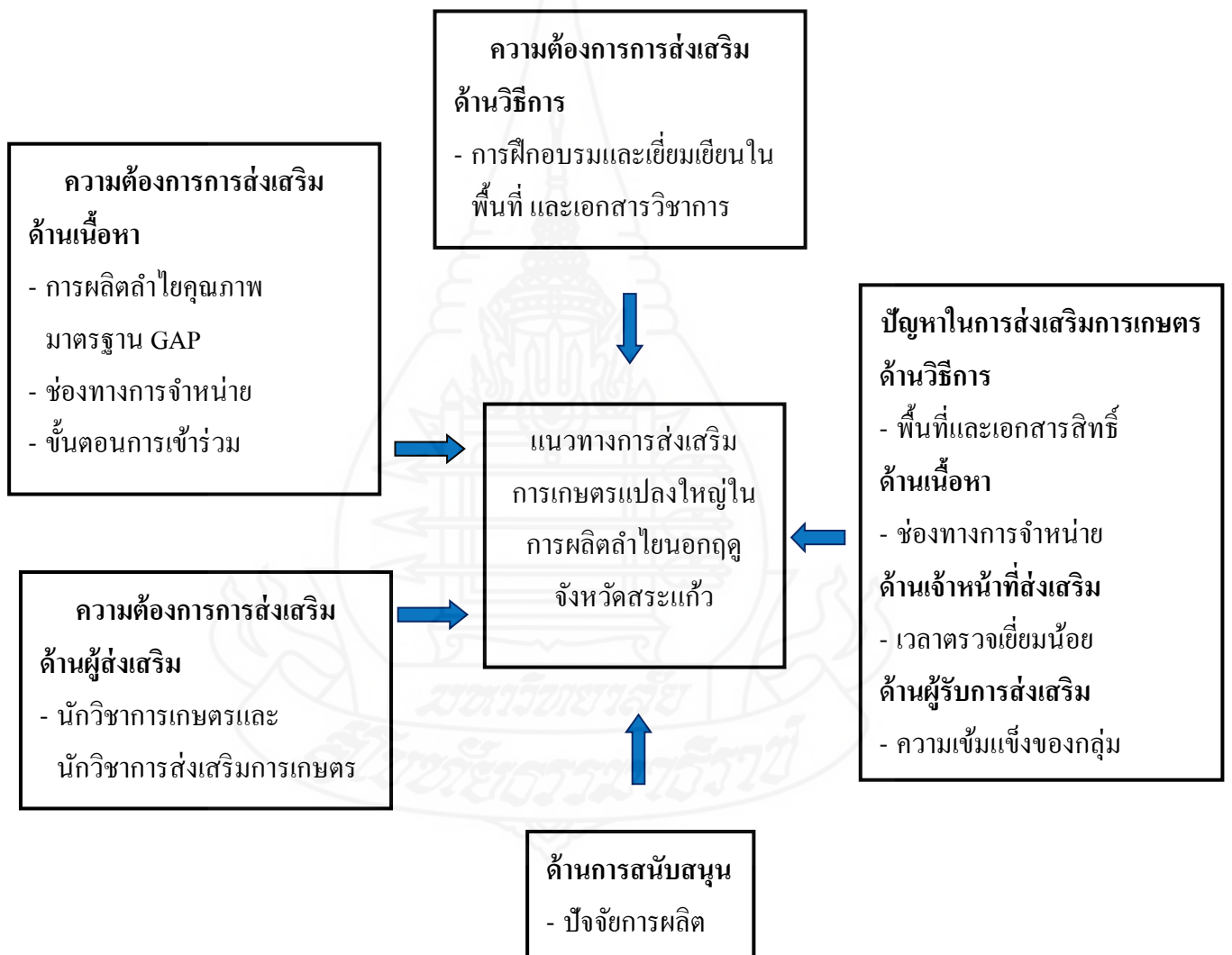
1) **ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่** แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และด้านผู้รับการส่งเสริม ภาพรวมปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลางใน 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผู้รับการส่งเสริมประเด็นความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ ด้านวิธีการส่งเสริมประเด็นข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และเอกสารสิทธิ์ในการเข้าร่วม ด้านเนื้อหาการส่งเสริมประเด็นความรู้เรื่องช่องทางการตลาดของสมาชิกแปลงใหญ่ และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมประเด็นเวลาในการตรวจเยี่ยมในพื้นที่น้อยเกินไป

2) **ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่** เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และด้านผู้รับการส่งเสริม ในภาพรวม ดังนี้

(1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรตรวจเยี่ยมเยียนในพื้นที่บ่อยมากขึ้น รวมถึงการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ที่ชัดเจนในเรื่องที่จะส่งเสริม

(2) ควรมีการจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้โดยภาครัฐจัดหานักวิชาการที่ชำนาญการในแต่ละด้าน ที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช การปรับปรุงบำรุงดิน การจัดตั้งลานรวบรวมผลผลิต (ล้าง) ในชุมชน ความรู้เรื่องการตลาดส่งออก การแปรรูป รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่

(3) ควรมีการจัดกระบวนการกลุ่มให้กับสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ สร้างความสามัคคี ความเสียสละ การมีส่วนร่วม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 5.1 แผนผังแสดงผลการวิจัย

2.อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

2.1.1 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มสมาคมชาวสวนลำไย ไร่ละ 78.9 และ 34.7 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (www.moac.go.th) ที่สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการร่วมกัน มีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน มีการรวมกันผลิต รวมกันจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน เพื่อบริหารจัดการร่วมกันตลอดห่วงโซ่การผลิตสินค้า

2.1.2 เกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 7.97 ปี พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.36 ไร่ พื้นที่ผลิตลำไยส่วนใหญ่เป็นของตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิริณี แก้วใส(2555, น. 63)ที่ศึกษาการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีประสบการณ์การผลิตลำไยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ไร่ละ 33 มีพื้นที่ปลูกลำไยน้อยกว่าและเท่ากับ 10 ไร่ และเกษตรกรส่วนใหญ่ไร่ละ 88.6 มีพื้นที่ผลิตลำไยเป็นของตนเอง อภิปรายได้ว่าเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่การผลิตไม่มาก มีการประสบการณ์การผลิตลำไยยังน้อย ควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม บริหารจัดการร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์มากถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรที่มีประสบการณ์น้อย เกิดการรวมกันผลิต สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ได้ตามความต้องการของตลาด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ หรือแปลงต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบผลสำเร็จ

2.1.3 แหล่งเงินทุนการผลิตของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการกู้เงินจากธ.ก.ส. ไร่ละ 42.1 ในขณะที่เดียวกัน ก็ได้รับแหล่งเงินทุนจากพ่อค้า(ล้ง) ไร่ละ 42.1 เท่ากัน เกษตรกรโดยทั่วไปมีแหล่งเงินทุนการทำเกษตรในภาพรวมส่วนใหญ่กู้เงินลงทุนทางการเกษตรจากธ.ก.ส. จากบริบทของเกษตรกรจังหวัดสระแก้วมีการใช้แหล่งเงินทุนการผลิตของเกษตรกร ทั้งจากธ.ก.ส. และพ่อค้า(ล้ง) สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ พลสรายุ สราญรัมย์ (2556, น.166) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบจำลองการส่งเสริมการผลิตผลไม้ของไทยเพื่อการตลาดคุณภาพสูง พบว่า กลุ่ม

เกษตรกรทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการทำสัญญาซื้อขาย กลุ่มเกษตรกรที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศส่วนใหญ่ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อให้ได้เงินทุนหมุนเวียนและลดความเสี่ยงด้านราคา อภิปรายได้ว่าการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูของจังหวัดสระแก้วเป็นการทำการเกษตรแบบมีพันธะสัญญา ที่พ่อค้า(สั่ง) จ่ายเงินในการลงทุนการผลิตลำไยให้กับเกษตรกรก่อนเห็นผลผลิต

2.1.4 ราคาขายผลผลิต ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรขายผลผลิตลำไยได้ในราคาเฉลี่ย 25.48 บาทต่อกิโลกรัม จากรายงานสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้สำรวจราคาขายลำไยในประเทศปี 2559 ราคาขายลำไยสดทั้งซ่อ 38.66 บาทต่อกิโลกรัม และในปี 2560 ราคาขายลำไยสดทั้งซ่อ 33.00 บาทต่อกิโลกรัม แต่จากการศึกษานี้ เกษตรกรขายผลผลิตลำไยสดทั้งซ่อได้ในราคา 25.48 บาท นั้น ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาเฉลี่ยมาตรฐานและไม่สอดคล้องกับรายงานราคาลำไยสดทั้งซ่อที่เกษตรกรขายได้ปี 2556-2560 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จะเห็นได้ว่าการขายผลผลิตลำไยสดทั้งซ่อของเกษตรกรเป็นการขายผลผลิตเพื่อการส่งออกต่างประเทศ จึงต้องเน้นเรื่องคุณภาพผลผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งพ่อค้าคนกลาง (สั่ง) เป็นผู้ที่กำหนดราคาผลผลิตลำไยของเกษตรกร โดยกำหนดราคาจากการคาดการณ์ล่วงหน้าตั้งแต่ยังไม่เห็นผลผลิต สอดคล้องกับ ชัชชัย สุขเกษม (2558, น.59) ที่ศึกษาเครือข่ายตลาดลำไยของอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีในทัศนะของเกษตรกรรายย่อยชาวสวนลำไย พบว่า เกษตรกรรายย่อยเห็นด้วยในประเด็นการปรับปรุงคุณภาพลำไยให้ได้มาตรฐานจะช่วยให้การต่อรองราคาลำไยให้ดีขึ้นได้ และเกษตรกรรายย่อยเห็นด้วยมากที่สุดในการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ชาวสวนลำไย เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง (สั่ง) อภิปรายได้ว่า เกษตรกรจังหวัดสระแก้วผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ได้ราคาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร อาจจะเนื่องจากคุณภาพผลผลิต ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของลูกค้า และเกษตรกรมีการผลิตในลักษณะต่างคนต่างผลิต ผลิตภายในครอบครัว ทำให้เกิดผลเสียคืออำนาจการต่อรองราคาน้อยกว่าการรวมกลุ่มกันผลิต จากผลการศึกษาวิจัย ได้นำผลจากการเก็บข้อมูลราคาผลผลิตต่อไร่ ต้นทุนการผลิตต่อพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย มาคำนวณได้กำไรสุทธิ 210,018.94 บาท สอดคล้องกับค่าเฉลี่ยรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย ปีการผลิต 2559/60 257,052.63 บาท

2.2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

2.2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ พบว่า เกษตรกรรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยรับรู้ในระดับมากจากสื่อบุคคลคือเกษตรกรตำบล รองลงมารับรู้จากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.107) ระบุว่า การส่งเสริมแบบรายบุคคลมีข้อดีคือ ได้ผลแน่นอน สามารถเข้าใจและแก้ปัญหาได้ถูกต้อง และสร้างความคุ้นเคยกับเกษตรกรได้มากกว่าวิธีอื่นๆ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีสารสนเทศระดับ

น้อยในทุกประเด็น อภิปรายได้ว่า เกษตรกรจังหวัดสระแก้วมีการรับรู้จากการปฏิสัมพันธ์กันทางการสื่อสารจากตัวบุคคลมากกว่าการรับรู้จากทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกษตรกรเกิดการรับรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศน้อย ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เกษตรกรเข้าใจน้อยเป็นอันดับรองสุดท้าย ร้อยละ 96.8 เรื่องการได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) จากผลการศึกษานี้ เห็นได้ว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ของจังหวัดสระแก้ว ไม่ได้มีความเข้าใจว่าตนเองจะได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เนื่องจากเกษตรกรจังหวัดสระแก้วมีความเข้าใจว่าการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่นั้น เกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนและแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านปัจจัยและวิธีการผลิตให้มีคุณภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ด้านแหล่งเงินทุนการผลิต ด้านราคาผลผลิตที่สูงขึ้น อภิปรายได้ว่า ควรเน้นการส่งเสริมการรวมกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และการรวมกลุ่มร่วมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาสูง มากกว่าการส่งเสริมให้เกษตรกรจังหวัดสระแก้วเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

2.3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว จากการศึกษาความต้องการการส่งเสริมแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ด้านผู้ส่งเสริม และด้านการสนับสนุนจากการได้รับการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการการส่งเสริมวิธีการเยี่ยมชมในพื้นที่ ร่วมกับการอบรมจากนักวิชาการเกษตรและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในเรื่องของการผลิตลำไยคุณภาพมาตรฐาน GAP ช่องทางการตลาดที่แน่นอน รวมถึงต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับ นฤชล ลีดี (2555, น.104) ได้ศึกษาความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมด้วยการเยี่ยมชมในพื้นที่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เอกสารวิชาการ การจัดเวทีเสวนา การจัดทำแปลงเรียนรู้ การจัดการประกวดแข่งขัน การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การรณรงค์ อภิปรายได้ว่า จากความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรจังหวัดสระแก้ว ควรใช้ระบบการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบฝึกอบรมและเยี่ยมชม (T&V System) ร่วมกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2560) ระบุว่า ระบบส่งเสริมการเกษตรที่กรมส่งเสริมการเกษตรใช้อยู่ในปัจจุบันคือระบบ T&V System ที่มุ่งเน้นการเยี่ยมชมและการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งตอบ โจทย์งานนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ที่กรมส่งเสริมการเกษตรเป็น

ผู้รับผิดชอบหลักในงานนี้ ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกร ในด้านการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

2.4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ประเด็นปัญหาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาหลักเกณฑ์การเข้าร่วมแปลงใหญ่ ในระดับน้อย
- 2) ด้านเนื้อหาการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจง่าย กระชับ ในระดับน้อย
- 3) ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเวลาในการตรวจเยี่ยมในพื้นที่น้อยเกินไป ในระดับน้อย
- 4) ด้านผู้รับการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ ในระดับปานกลาง

ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นแรก สอดคล้องกับ จีรุต มงคล(2557, น.53) ที่ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีปัญหามาตรฐานเรื่องเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วม โครงการยุ่งยากและมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เข้าร่วมโครงการในระดับน้อย และประเด็นเรื่องเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ข้อมูลไม่ชัดเจนอยู่ในระดับน้อย และในประเด็นเจ้าหน้าที่มีเวลาตรวจเยี่ยมพื้นที่น้อยเกินไปอยู่ในระดับน้อย และไม่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาเกษตรกรสมาชิกกลุ่มขาดความเข้มแข็งในระดับน้อย อภิปรายได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้รู้ถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม เกษตรกรรับรู้ และเข้าใจว่าการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง จะสามารถสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง ดังปรัชญาของการรวมกลุ่มที่ว่าเสริมสร้างพลังเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน (คู่มือเกษตรกรเพื่อการรวมกลุ่ม, น.2) ปัญหาประเด็นข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และเอกสารสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการ จากปัญหานี้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์เป็นภท.5 และที่เช่า ซึ่งทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้ไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ได้

2.4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สรุปข้อเสนอแนะของเกษตรกรได้ว่า เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนในพื้นที่ อบรมให้ความรู้การทำลำไยนอกฤดูคุณภาพ ความรู้เรื่องการตลาดและการแปรรูป รวมถึงสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกกลุ่ม สอดคล้องกับ

สายสุณีย์ สายวังกิจ (2558, น.90) ที่ศึกษาการตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดในประเด็น ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำลำไยนอกฤดู เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการผลิตให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

2.5 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

จากผลการจัดทำเวทีสนทนากลุ่ม สรุปออกมาเป็นแนวทางได้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐาน GAP ส่งเสริมการผลิตที่ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการตลาด ควรส่งเสริมให้รวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตที่ได้คุณภาพ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองราคากับสั่ง ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิต เพิ่มมูลค่าสินค้า ส่งเสริมการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตออกในช่วงที่ตลาดต้องการ ด้านพัฒนาเกษตรกร ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้ ส่งเสริมการยกระดับความรู้ให้เกษตรกรตลอดห่วงโซ่การผลิต และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมเจ้าหน้าที่เรื่ององค์ความรู้การผลิตลำไยนอกฤดู และเข้าร่วมวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันกับกลุ่ม สอดคล้องกับ จักรพงษ์ หาญบุญทรง (2557, น.109) ที่ศึกษากลยุทธ์การส่งออกทุเรียนสดและลำไยสดของไทยสู่ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน พบว่า ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตนอกฤดู การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และให้การอบรมให้ความรู้เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาและพัฒนาคุณภาพของผลผลิต สนับสนุนและให้แรงจูงใจกับเกษตรกรให้ได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ สำหรับเกษตรกรที่ได้รับ GAP ภาครัฐต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้มีการพบปะกันระหว่างนักธุรกิจร้านค้าสมัยใหม่ (Modern Trade) ซึ่งเป็นอีกช่องทางทางหนึ่งของการตลาด ควรให้มีการเยี่ยมชมสวนของเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นใจในขั้นตอนการปฏิบัติและวิธีการผลิตตามมาตรฐาน GAP ควรศึกษาช่วงเวลาที่ทำให้ผลผลิตออกไม่ตรงกับประเทศคู่แข่ง หรือออกในช่วงที่ตลาดมีความต้องการสูง เน้นการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตออกตลอดทั้งปี ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง เพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มทุนต่างประเทศ และเพื่อสร้างความเข้มแข็งความเป็นธรรมทางการค้า

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

- 1) เกษตรกรควรให้ความสำคัญการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐาน GAP ตรงตามความต้องการของลูกค้า
- 2) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง มีการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตลำไยนอกฤดู ออกสู่ตลาดในช่วงที่ตลาดมีความต้องการสูง เช่น วันตรุษจีน วันสารทจีน วันชาติจีน และวันปีใหม่ เพื่อให้กลุ่มมีอำนาจต่อรองราคาซื้อขายกับพ่อค้าคนกลาง (ล้ง)
- 3) เกษตรกรควรนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อเป็นการเรียนรู้จากทดลองปฏิบัติจริง

3.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานด้านส่งเสริมการเกษตร

- สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้กับกลุ่มเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
- 1) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้เกษตรกรทราบอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
 - 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมในรูปแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชม (T&V System) ควบคู่กับการสนับสนุนการรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม เพื่อให้เกิดการร่วมกันผลิต สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ร่วมกันจำหน่าย มีการบริหารจัดการร่วมกัน ตามโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
 - 3) ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้ผลผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพมาตรฐาน เพื่อเป็นที่ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมฝึกปฏิบัติ เรียนรู้จากการทำจริง
 - 4) ควรจัดทำสื่อต่างๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู การรับรองมาตรฐานการผลิตให้แก่เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ โปสเตอร์ คู่มือการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถศึกษาและเรียนรู้ พัฒนากระบวนการผลิตจากเอกสารทางวิชาการได้
 - 5) ควรมีการบูรณาการเข้าร่วมให้ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร จากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ รวมถึงผู้มีประสบการณ์ หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกร
 - 6) ส่งเสริมช่องทางการตลาดสินค้าคุณภาพให้กับกลุ่มเกษตรกร รวมถึงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า

7) หน่วยงานภาครัฐควรจัดระเบียบและมาตรฐานควบคุมการซื้อขายกับพ่อค้าคนกลาง(ล้ง)อย่างเข้มงวด

8) หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและมีความจำเป็นเพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกลุ่มเกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาและสาเหตุที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถนำไปปรับปรุง พัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด.(2560). *บรรยายสรุปจังหวัดสระแก้ว ปีงบประมาณ 2560*. ค้นคืนวันที่ 15 สิงหาคม 2561. จาก <http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/sakaeo60.pdf>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2556). การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ใน คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หน้า 10.
- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2561). *คู่มือโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561*. ค้นคืน 14 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.agriman.doae.go.th/home/agri1/agri1.1/8888/51.%20Manual%202561.pdf>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.(2561). *สรุปสาระสำคัญโครงการตามนโยบายสำคัญ(Agenda) 15 โครงการ*. ค้นคืนวันที่ 10 สิงหาคม 2561 จาก www.moac.go.th/dwl-files-401291791023.
- กิริณี แก้วใส.(2555). *การผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- จักรพงษ์ หาญบุญทรง.(2557). *กลยุทธ์การส่งออกทุเรียนสดและลำไยสดของไทยสู่ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- จิรัฐ มงคล.(2557). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ.(2554). *เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศและสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 2(หน้า 13).นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ซัชชัย สุขเกษม.(2558). *เครือข่ายตลาดลำไยของอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีในทัศนะของเกษตรกรรายย่อยชาวสวนลำไย*.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย.(2555). “การส่งเสริมการเกษตรในยุคไร้พรมแดน” ใน *การอบรมเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมการเกษตร* วันที่ 16 กรกฎาคม 2561 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 1-14

ดร.อัทธ์ พิศาลวานิช.(2559, 6 สิงหาคม). ล้างเงินรุกผลไม้ไทยกับ 10 แนวทางแก้ปัญหา คั่นคืน
วันที่ 5 สิงหาคม 2561 จาก

<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637924>

ทำนอง สิงคาลวนิช.(2525). ความหมายปรัชญา นโยบายและวัตถุประสงค์ ของการส่งเสริม
การเกษตร ในเอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.นนทบุรี : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นฤชด ลีดี.(2555). ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเลย.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี.

บุญธรรม จิตต์อนันต์.(2536). ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์
พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และ สุรพล เศรษฐบุตร.(2553). แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร.ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 3.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์.(2557). เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. นนทบุรี :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์.(2551). “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน ประมวล
สารระชุดชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 4 หน้า 223-232
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.

พลสรานู สราญรมย์.(2556). การพัฒนาแบบจำลองการส่งเสริมการผลิตผลไม้ของไทยเพื่อ
การตลาดคุณภาพสูงในการผลิตลำไย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี.

พลสรานู สราญรมย์.(2560). “แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน
ประมวลสารระชุดชุดวิชา ผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ และจิตวิทยาในการส่งเสริมและพัฒนาการ
เกษตร หน่วยที่ 9 หน้า 37-41 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.

สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ.(2553). รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร (หน่วยที่ 7). นนทบุรี : สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สิน พันธุ์พิณี.(2554). การส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา

สายสุนีย์ สายวังกิจ.(2558). การตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัด
ลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, นนทบุรี.

สำนักเศรษฐกิจการเกษตร.(2560). สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี2560. ค้นคืน
วันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก

http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/agri_situation2560.pdf

_____.(2560). สารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตร(ข้อมูลพื้นฐาน). ค้นคืนวันที่ 8 สิงหาคม 2561

<http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/commodity60.pdf>

_____.(2555). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2555. ค้นคืนวันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก

<http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/yearbook55.pdf>

_____.(2557). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2557. ค้นคืนวันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก

<http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ebook/yearbook57.pdf>

_____.(2560). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2560. ค้นคืนวันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก

<http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/yearbook60.pdf>

เอกอุดม รังสรรค์.(2553). ลำไยนอกฤดูเงินล้าน. ค้นคืนวันที่ 13 สิงหาคม 2561 จาก

<http://researchex.rae.mju.ac.th/agikl/index.php/knowledge/25-fruit/179-longan53>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ที่เข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประจำปีงบประมาณ 2561 ของจังหวัดสระแก้วเท่านั้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คำตอบจากการแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน

2. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อการติดตามแบบสอบถามเท่านั้น

3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

4. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบคำถามฟังแล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย√ (ถูก) ลงในช่อง () หน้าข้อความตามผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ และ √ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ

5. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุปี
3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ไม่ได้รับการศึกษา	☐ 2. ประถมศึกษา
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.
☐ 5. ปริญญาตรี	☐ 6. สูงกว่าปริญญาตรี
☐ 7. อื่นๆ (ระบุ).....	
4. ท่านเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรหรือไม่

☐ ไม่เป็น	☐ เป็น
----------------------------------	-------------------------------

ถ้าเป็น ท่านเป็นสมาชิกสถาบันฯ ไต่บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. สหกรณ์การเกษตร	☐ 2. กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร
☐ 3. กลุ่มเกษตรกร	☐ 4. กลุ่มผู้นำชุมชน/อคม.
☐ 5. กลุ่มลูกค้า ชกส.	☐ 6. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
☐ 7. สมาคมชาวสวนลำไย	☐ 8. กลุ่มอื่นๆ (ระบุ).....
5. ท่านมีประสบการณ์การปลูกลำไย.....ปี
6. ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูหรือไม่

☐ 1. เคย	☐ 2. ไม่เคย
---------------------------------	------------------------------------
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนคน (รวมตัวท่านเองด้วย)

1. ชาย.....คน	2. หญิง.....คน
---------------	----------------

ตอนที่ 1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (รวมตัวท่านเองด้วย)
2. จำนวนแรงงานที่จ้าง.....คน
3. พื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด.....ไร่.....งาน.....ตารางวา

4. พื้นที่ปลูกลำไยที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่เป็นเอกสารสิทธิ์แบบใด
- () 1. โฉนด/น.ส.4 () 2. น.ส.3ก
 () 3. ส.ป.ก.4-01 () 4. หนังสือรับรองของหน่วยงานราชการ
 () 5. หนังสือรับรองนิคมสหกรณ์ () 6. ใบเสียบาฮี (ภ.บ.ท.5)
 () 7. อื่นๆ (ระบุ).....
5. การถือครองพื้นที่ปลูกลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. ของตนเอง.....ไร่ () 2. ของพ่อ-แม่/ญาติพี่น้อง
 () 3. ที่เช่า.....ไร่ () 4. อื่นๆ (ระบุ).....
6. ต้นทุนการผลิต (ปีการผลิต2559/60)บาทต่อไร่
7. แหล่งเงินทุนการผลิต (ปีการผลิต2559/60) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. เงินทุนของตนเอง () 2. ธกส. () 3. ธนาคารพาณิชย์
 () 4. สหกรณ์การเกษตร () 5. กองทุนหมู่บ้าน () 6. พ่อค้า (สั่ง)
 () 7. ญาติพี่น้อง () 8. เพื่อนบ้าน () 9. อื่นๆ (ระบุ)
8. จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (ปีการผลิต2559/60)ตันต่อไร่
9. ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย.....บาทต่อหน่วย
10. รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย (ปีการผลิต 2559/60)บาท

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู

ตอนที่ 2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการรับรู้การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของท่านใน
 แต่ละหัวข้อ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สื่อบุคคล					
1.1 ผู้นำชุมชน					
1.2 เกษตรตำบล					

1.3 อาสาสมัครเกษตร					
แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สื่อบุคคล (ต่อ)					
1.4 เพื่อนบ้าน					
1.5 อื่นๆ(ระบุ).....					
2. สื่อกลุ่ม					
2.1 การอบรม/สาธิต					
2.2 การประชุมกลุ่ม					
2.3 ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ					
2.4 อื่นๆ(ระบุ).....					
3. สื่อมวลชน					
3.1 โทรทัศน์					
3.2 หนังสือพิมพ์					
3.3 นิตยสาร/การจัดงาน					
3.4 หอกระจายข่าว					
3.5 วิทยุทั่วไป					
3.6 อื่นๆ(ระบุ).....					
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ					
4.1 เฟซบุ๊ก (Facebook)					
4.2 ไลน์ (Line)					
4.3 เว็บไซต์ (Website)					
4.4 โทรศัพท์					
4.5 อื่นๆ(ระบุ).....					

ตอนที่ 2.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

ใส่เครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ท่านเข้าใจ และ ✗ ไม่เข้าใจ

การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
1. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าการเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมาจากความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกลุ่ม		
2. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าการเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์		
3. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่ากลุ่มแปลงใหญ่คือการรวมกันของเกษตรกรที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่ติดกันและอยู่ในชุมชนใกล้เคียงกัน		
4. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการจับพิกัด GPS เพื่อทราบที่ตั้งแปลงผลิตเป็นรายแปลง		
5. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าการเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการเก็บข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคลของสมาชิกทุกคน		
6. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการกำหนดเป้าหมายแผนการปฏิบัติ และแผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจนร่วมกัน		
7. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่ากลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการวางแผนการผลิตของกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน		
8. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาคุณภาพ โดยมีการบูรณาการจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน		
9. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าการพัฒนาด้านการผลิตของกลุ่มจำเป็นต้องมีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมเข้ามาร่วมใช้ด้วย		
10. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่ากลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการรวมกันผลิต เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาสินค้าให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP		
11. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่ากลุ่มแปลงใหญ่ต้องมีการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน มีตลาดแน่นอน เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ และเพิ่มอำนาจการต่อรอง		

การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่	เข้าใจ	ไม่เข้าใจ
12. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่ากลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม สร้างความเข้มแข็ง สามารถรวมกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่		
13. ท่านเข้าใจหรือไม่ว่าสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาให้เป็น เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)		

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัด สระแก้ว

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย \surd ในช่องระดับความต้องการการส่งเสริมของท่านในแต่ละหัวข้อ
5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 การส่งเสริมรายบุคคล					
- การเยี่ยมเยียนในพื้นที่					
- การพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง					
- การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์					
- อื่นๆ(ระบุ).....					
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม					
- การฝึกอบรม					
- ศึกษาดูงาน					
- การจัดทำแปลงเรียนรู้					
- การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้ (ศพก.)					
- อื่นๆ(ระบุ).....					
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน					
- เอกสารวิชาการ					
- การเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน					
- การเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต					

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน					
- หอกระจายข่าว					
- การรณรงค์					
- อื่นๆ(ระบุ).....					
2. ด้านเนื้อหาในการส่งเสริม					
2.1 องค์ความรู้ด้านการผลิต					
- การปรับปรุงบำรุงดิน					
- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน					
- การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช					
- การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว					
- การแปรรูปผลผลิต					
- การผลิตภายใต้คุณภาพมาตรฐาน GAP					
- อื่นๆ(ระบุ).....					
2.2 ความรู้ด้านการตลาด					
- ช่องทางการจำหน่าย					
- การต่อรองราคาสินค้า					
- การเพิ่มมูลค่าสินค้า					
- การจัดตั้งศูนย์รวบรวมผลผลิต ชุมชน(สิ่ง/ลานรวบรวมผลผลิต)					
- อื่นๆ(ระบุ).....					
2.3 ความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การเกษตรแปลงใหญ่					
- ขั้นตอนสมัครเข้าร่วมโครงการ					
- การเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการ					
- ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังเข้าร่วม โครงการ					
- อื่นๆ(ระบุ).....					

ความต้องการ	ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.ด้านผู้ส่งเสริม					
3.1 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร					
3.2 นักวิชาการกรมวิชาการ					
3.3 เจ้าหน้าที่ตรวจบัญชีสหกรณ์					
3.4 เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด					
3.5 เจ้าหน้าที่พาณิชย์จังหวัด					
3.6 อื่นๆ (ระบุ).....					
4.ด้านการสนับสนุนจากการเข้ารับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่					
4.1 การสนับสนุน					
- องค์ความรู้การผลิต					
- ปัจจัยการผลิต					
- เครื่องมือ/อุปกรณ์					
- แหล่งเงินทุนการผลิต					
- การเชื่อมโยงการตลาด					
- อื่นๆ(ระบุ).....					
4.2 แหล่งสนับสนุน					
- หน่วยงานภาครัฐ					
- หน่วยงานภาคเอกชน					
- ผู้นำชุมชน/อบต.					
- อื่นๆ(ระบุ).....					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอก
ฤดูจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับปัญหาของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในแต่ละ
ประเด็นปัญหา

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.ด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 การพบปะ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่					
1.2 วิธีการประชาสัมพันธ์เข้าร่วม แปลงใหญ่					
1.3หลักเกณฑ์การเข้าร่วมแปลงใหญ่					
1.4 ข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และเอกสาร สิทธิ์ในการเข้าร่วมแปลงใหญ่					
1.5 ขั้นตอนและวิธีการส่งเสริม การรวมแปลงใหญ่					
2.ด้านเนื้อหาการส่งเสริม					
2.1 เนื้อหากระบวนการผลิตลำไยนอก ฤดูให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน GAP					
2.2 องค์ความรู้ในการลดต้นทุน เพิ่ม ผลผลิตให้กลุ่มแปลงใหญ่					
2.3 การนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้ เกิดประโยชน์					
2.4 การถ่ายทอดความรู้ให้กลุ่มแปลง ใหญ่เข้าใจง่าย กระชับ					

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.5 ความรู้เรื่องช่องทางการตลาดของสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยนอกฤดู					
3.ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม					
3.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีเวลาตรวจเยี่ยม					
3.2 เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ไม่ชัดเจน					
3.3 ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการผลิตลำไยนอกฤดู					
3.4 เจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้การผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ					
4.ด้านผู้รับการส่งเสริม					
4.1 การในรวมกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู					
4.2 ความเข้มแข็งของกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู					
4.3 ช่วงเวลา ระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้					
4.4 ด้านความรู้และประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่					
4.5 ด้านความพร้อมรับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่					

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

1. ด้านวิธีการส่งเสริม

.....
.....
.....

2. ด้านเนื้อหาการส่งเสริม

.....
.....
.....

3. ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

.....
.....
.....

4. ด้านผู้รับการส่งเสริม

.....
.....
.....

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....

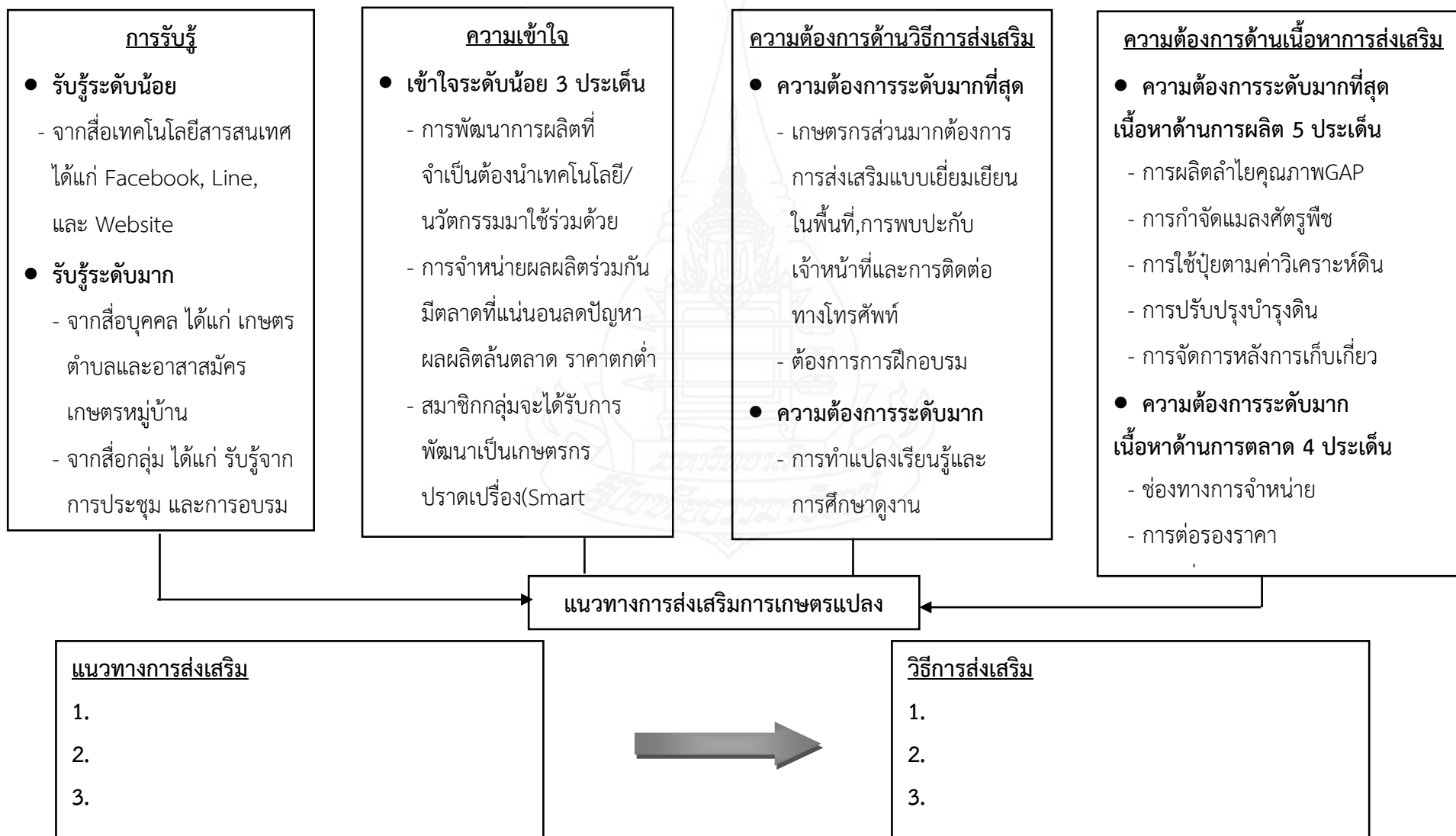
ภาคผนวก ข
แบบสันทนากลุ่ม

แบบสนทนากลุ่ม

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว คำชี้แจง

1. แบบสนทนากลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว จากเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประจำปีงบประมาณ 2561 ของจังหวัดสระแก้วเท่านั้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คำตอบจากการแบบสนทนากลุ่มครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาเสนอแนะแนวทางและวิธีการ ตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน
2. แบบสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่
 - 2.1 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
 - 2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
3. ผู้เข้าร่วมเวทีสนทนากลุ่มพึงประเด็นคำถามจากผู้วิจัย และแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยทำการจดบันทึกขอแสดงความคิดเห็นทั้งแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ และ วิธีการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
4. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาเข้าร่วมสนทนาเพื่อค้นหาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ รวมถึงข้อเสนอแนะวิธีการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ค้นหาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
 วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดูจังหวัดสระแก้ว ”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวบุหงา จินดาวานิชสกุล
วัน เดือน ปีเกิด	12 เมษายน 2520
สถานที่เกิด	เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เทคโนโลยีอุตสาหกรรมอาหาร) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีการศึกษา 2541
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

